

ՀԱՐՃ

ՕՐԱԲԵՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԿԱՐԾ ՄԻՍԱՔԻԱՆ

Fondateur: SCHAVARICH MISSAKIAN

ՖՐԱՆՍՍ. ԻՐ ՀԱԳԵՐՈՎ,

ՆՈՐ-ՔԱՂԵՏԸՆԻՈՅ ԱՊԱԳԱՆ

Քանի մը օր մնացած է միայն: Կիրակի
օր, նոյեմբեր 6-ին, Քրանսացի քաղաքա-
ցին հրամակուած է այս' կամ ո՛չ ըսկու-
ան համաձայնագրին զոր Միջել Ռուֆար
տնողեցաւ ստորագրել տալ հնաւոր
կղզին երկու թշնամի եղայրներուն՝
լավիօրի և Զիտառուի:

Համարելուն, սպասի, փորձաքարն է
Միջել Ռուֆարի: Արդարեւ, իր այս քա-
ղաքան մեծ յաղթանակը կրնայ նաեւ
կիածուի ձախողութեան մը, ինչ կը
վերաբերի մասնակցողներու համեմա-
տութեան: Արդարեւ, ի՞նչ կը լուսացի
անեալ «այոն» երու մեծամասնութիւն
ու շնչն քուէարկուներու վրայ: Եւ երբ,
ինչ ըլունի պէս կերասան մ'իսկ անհը-
րացաւ կը յառանայ ամբոխ համոզելու
ամար, նախարարապետի մը վարկի,
զնէ քէ մը, կը խամսու: 7 / 7-ի յայ-
տարդի ընթացքին քան աէ սփայիլէնի
դրականարացի անհրաժեշտ համարեցաւ
շատել թէ Միջել Փիքուի կողքին գլուխն
անցած էր այդ շարժութիւն Ռուֆարի դի-
մունի վրայ, Պառի մ'չամսու թեամբ...:

Հարցը հոն է որ երբ մէկը կ'երթայ (այս
պարագային ֆրանսս) միշտ ուրիշ մը
կուգայ (այս պարագային լորու: Միու-
թի՞ւն), վասնի ցնորք է, համաշխարհա-
յին ներկայ կացութեան մէջ, հաւատաւ
ամբողջական անկախութեան մը կարե-
լիւթեան: Մեծ պետութիւններն իսկ, բո-
լորն ալ իրարմէ կախում ունին:

Խոկ վաղուան, սոր Քալետոնիոյ մը
համար, կը մնայ յուսաւ, որ ինքնորոշ
ման իրաւունքի ժամը երբ հնչ, նոր-
Քալետոնիան հիմնովին չխղէ ֆրանսացի
հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Գերային ԽՈՐՃՈՒՐԴԻ նիստին, ան-
նախնթաց գէպք մը պատահացաւ առջի
օր: Արդարեւ, երկու օրինագիծերու քը-
էքարկութեան ատեն, երեսիուխաններ
գտնուեցան, որոնք գէմ քուէարկեցին: Մէկը
կը վերաբերէր ցոյցերու, մէսուը
ապահովութեան ուժերու միջամտութեան
և իրաւուսութեանց: Տարու (կստոնիա)
քաղաքի երեսիուխան մընէ, որ բնմ ելած
է եւ բացատրած իր ընդդիմութեան պատ-
ճառները: Ցոյցերու մասին, օրինագիծը
խիստ կերպով կը սահմանափակէ իրա-
ւունքները (672ի վրայ 12 երեսիուխան աղ-
գութեանց խորհուրդին մէջ և 700ի վրայ
մէկ Միութեան խորհուրդի մէջ գէմ քը-
էքարկեցին): Ապահովութեան ուժերու
իրաւուսութեանց վերաբերուղ օրինագիծին
առթիւ ալ 25 եւ 4 գէմ քուէարկով գտնը-
ւած է: Հստ երեւոյթին, նորութիւն կայ
արեւելան կորմն աշխարհի, թէ և առանց
հետեւնքի:

ԹՂԱՅԱՐՄԻ գործադուլը չէ վերջացած
հակառակ արուած ապահովութեանց, ոչ
խոկ Փարիզեան զատումի (Քրի) մեծ կեղու-
րոններուն մէջ, ուր միլիոնաւոր նամակե-
ներ ու թէրթեր գիգուած կը մնան: Իլ -
տը - ֆրանսի չորս կեղոններու գործա-
դուլը այլ մանաւանդ Լիիք կեղոննին շար-
ժումը (3 միլիոն նամակ կը սպասեն...)
աղէտալի կացութիւն մը ստեղծած են:
Լիոնի մէջ ալ հանրակառքի եւ մէթրոյի
գործադուլը կը շարունակուի:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 3-ի ՀԱՆՐԱՔՈՒԻ նախօր-

եակին, Նախագահ Շատլի երկու կարեւոր
պաշտօնագրկումներ կատարեց, մէկը
կֆ - էլ - էն-ի թիւ երկուքը, միւսն ապ-
ակահովութեան սպասարկութեանց պա-
տասխանատուն: Ալժերիոյ նախագահը
այս ձեռով կը զոհէ «Խորհրդանշական»
գէմքեր, փրկելու համար իր դիքը եւ
ապահովելու Սահմանադրական բարե-
փոխման հանրաքուէին յաջողութիւնը:

ԵՐԻ ՔՈՎԱ մուտքին է, գրաւեալ հողա-

մասերուն վրայ, որ օճափորձ մը գոր-

ծուեցաւ ընտրութիւններէն հագիւ 48 ժամ

առաջ, քէչ մը աւելի լարելով մթնոլոր-

տը: Իսրայելացիներ փոխադրող հան-

րակառքի մը վրայ նետուած նոքթէլ մո-
լութիւններէ կրակ առած է հանրակառու-

քը: Ամանք յաջողած են փախիլ, բայց կին

մը երեք գաւակներով ողջ - ողջ այրած

են: Իսրայելացիք անպատիժ պիտի չժո-
ղուն նաման արաքք մը, որ իր գերը կրնայ

իսրայել բայց առաջ մընաց անոր հեղինակին ա-

նունը ու հետաքրքրութիւնները գոհա-
ցում չետան:

Հոկտեմբեր 7-ի «Գրական թէրթ»ին մէջ

ինքնատ Մամեան «Առնական կարօտի լե-

կենք» խորագրով կը պատմէ այս անդի-
տացուած անունին մասին: Կը յիշէ այն

իշխանութիւնը:

ՄՈՍԿՈՒԱՅՅԻ մէջ, աւելի քան 200 խոր-

հրադային մատորականներ հաւաքուած

են Շաբաթ եւ Կիրակի, պատրաստելու

համար ծնունդը կազմակերպութեան մը,

մէրտուած՝ «Յիշատակարան» (Մէմո-

րիալիա), որու նապատակն է յայտնաբերել եւ

գատապարտել ստալինեան ոճիրները: Օ-

րակարգի հարց եղած է նաեւ այս կէտը

թէ պէտք է միահն Սատալին շընանին

սահմանափակել այս յայտնաբերումը:

ԻՆԻՒԱՅՅԻ Ռ-ՈՒՆԻՍԼ յետու կոչում ըրաւ-

Առողջապահութեան նախարարին միջա-
մատանք շատութիւնը շատ կոպտուի իսկ ու

առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա-

ցում ու առաջարկութիւնը շատ պատճեն է այս գոհա

ՕՆՆԻԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ ՀՅՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՐՊՈՆԻ ՄԵԶ

ԳՐԵԿ՝ Ա. ՊԵՏԱԼԻՐԵԱՆ
(Պատմ. Գիտ. Տնբքէօր)

Հոկտ. 11-ին, Երեքարթի օր, ժամ
14.30-էն 17.30-ի միջեւ, Սորպոնի Կիւ
քաւ Պաշլար սրահին մէջ տեղի ունեցա
Պր. Օննիկ Ժամկոչեանի սովորայի ս
ւարտաճառին պաշտպանութիւնը:

Պր. Ժամկոչեան որդին է Արնուվիլ լէ - Կոնչսի Վարապայ Ս. Խաչ Եկեղեց ևոյ հովիլ Մեսրոպ Քահանայ Ժամկոչ Եանի :

Ֆրանսայի մէջ, ըստ կանոնի, տոքթ
րայի աւարտաճառի քննութիւնները հ
րապարակաւ տեղի կ'ունենան եւ ուն
փափաքող կրնայ ներկայ ըլլալ եւ Հ
տեւիլ վիճաբանութեան : Պր. Ժամկո
ւան ալ բարեկամ եւ ծանօթներու նախա
պէս հրաւէրներ ուղարկած ըլլալով փոք
րահը հարիւրէ աւելի ներկաներով ալ
դէն գրեթէ լեցուած էր (*): Ներկան
ըուն մեծամասնութիւնը քաղաքիս ծա
նօթ Հայերէ կը բաղկանար : Ներկայ է
նաեւ Փարիզի եւ շրջակայքի Հայ եկեղե
ցական դասը գրեթէ լրիւ, գլխաւորո
թեամբ Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոս
կան պատուիրակութեան ընդհանուր տ
ղակալ եւ Փարիզի Հայոց առաջնորդ
Գիւտ Առքեպիսկոպոս Նարգաւաճանի
Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ առաջնորդ
Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեանի :

Պր. Օննիկ Ժամկոչեանի ուսումնասր
բութեան նիւթն էր՝

Les Finances de l'Empire ottoman et les financiers de Constantinople (1732-1853) ինքնատիպ նիւթ մը որ ցարդ շատ քիչ ուշադրութեան եւ ռատումնասիրութեան առարկայ եղած է, մանաւանդ ինչ կը վերաբերի Պոլսոյ: Արդարեւ ի՞նչ կը ներկայացնէր Օսմանեան կայսրութեան տնտեսութիւնը, որո՞նք էին այն դրամատէրները, որ ժԴ. դարէն մինչեւ անցեալ դարու կիսուն, Խրիմի պատերազմի նախօրեակին (1853), զայն նիւթապէս տնտեսապէս կանգուն պահեցին: Մանօթ է թէ 1855ին, Օսմանեան Պետութիւնը իր պատմութեան մէջ ա. անգամ ըլլալով արեւմըտեան տէրութիւններէն գոփառութեան պիտի գիմէր որ հետզհետէ բազմապատկուելով, կուտակուած պարսքերու տակ, զայն պիտի խեղդէր: Եւրոպայի «Հետանդ մարդը» Փարիզի գաշնագրէն (1856) յետոյ է, միայն որ առաջին անգամ ըլլալով Արեւմտեան տէրութիւններու տնտեսական կանոնին ու կարգուսարքին հետամուտ կ'ըլլար:

Քննիչ յանձնախումբը (Ժիրի) 5 համարականական դասախոսներէ կը բաղկանար : Ռոպէր Մանթրան որ պատմագիտականներու ծանօթ է իրը Օսմաննեան կայսրութեան պատմութեան մասնակէտ, այժմ կը դասախոսէ էքս-Ան - Փրովանսի համալսարանը : Ան նըշանակուած էր նաեւ Ժիրոփի նախագահ : Մանթրան հեղինակն է Պոլսոյ Ժի. գարուտնեական եւ ընկերային կացութեան մասին երկու հատորէ բաղկացող կարեւոր ուսումնասիրութեան մը :

ԳրոՓ. Ժան - Գլուշ Փէրօ՝ Փարիզի
համալսարանէն, որուն Հսկողութեան ե-
պատասխանատութեան տակ, Պր.
Ժամկոչեան աւելի քան ութ տարիներ ա-
ռաջ իր ուսումնասիրութեան ձեռնար-
կեա:

Փրոֆ. Ժան Ժաքար՝ Փարիզի համալսարանին, փրոֆ. Դանիէլ Փանդաք՝ էքս-Ան-Փրովանս եւ մէթր-ասիսթան Ֆիլիփինի՝ Փարիզի համալսարաններէն։ Բոլորն ալ Միջերկրականնեան երկիրներու տնտեսութեան եւ առեւտրական պատմութեամբ մէջ հեղինակութիւններ։ Փրոֆ. Մանթրան, ըստ կանոննախի խօսքը տուաւ Պր. Օննիկ Ժամկոչեանի։ Ան կարդաց իր նիւթին վերաբերեալ հակիրճ զեկուցում մը։ Յիշեց այն պատճառները որոնք զիմք մզած էին վերոյիշեալ նիւթը ընտրելու։ Այս առթիւտեացանք նաեւ թէ, Պր. Ժամկոչեան

ԱՆԱՆՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ «Ա.ԶԱ.ՏՈՒԹԵԱՆ» ԿՈՇՀՐԴԱՆԻՑ

1915-ի սկիզբներուն, երբ Փապլո Փիքասո կը գծանկարէ, էնկրեան ոճով, իր բարեկամը՝ բանաստեղծ Մաքս Ժաքովը, զարմանքի շնորհ մը կը դառնայ սպանացի վարպետին անմիջական շրջանակին մէջ։ Փիքասո իր հնարած կամ՝ հնարումը ժորժ Պրուֆի հետ բաժնած Խորանարդապաշտութեան կողքին, այս կերպով յետադրած անսպասելի քայլ մը կ'առնէ, դէպի նախորդ դարու գծանկարչական ամէնէն տարածուն ոճը՝ աւանդութիւնն զարձած։ 20-րդ դարու գեղարուեստական անկայունութիւնը եւ նոյն ատեն, ազատատենչութիւնը յուզող թերեւս առաջին ցընցումն է այս մէկը, երբ յառաջապահ նըկարիչը, անսալով որեւէ հեղինակութիւն, ի՞նք կ'որոշէ իր ստեղծագործութեան սահմանները։

Նման քայլով մը, արտւեստագէտը իր ազատութիւնը կը հաստատէ՝ նկարչական տարբեր արտայայտութիւններ որդեգրելու գծով։ Միակերպ կնիքը կը դառնայ հարցական։ Փիքասոյի բազմապաշտութեան կ'ընկերանայ Փօլ Քէինը, որոնց անմիջապէս կը յաջորդէ կամ կը զուգահեռի Մաքս Էռնամթի, Անտրէ Մասոնի եւ Մէն Ռէյի (*) ստեղծագործական այլազանութիւննը։ Մինչեւ իսկ Վասիլի Քանտինսկի, Փիէթ Մոնարխան կամ Քաղլիմիր Մալչվիչ, աւելի կամ նուազ չափով, զերծ չեն մնար դէպի պատկերայինը, ակնարկ մը նետելէ՝ Վերացապաշտութեան հիմնադիրներէն ըլլալով հանդերձ։ Ընթացքը կը կրկնուի նաև Ուլիկերմ Տը Քունիկի, Արշիլ Կորքիի, Ճէքսըն Փալքի, Ժան Ճէլիօնի եւ Ֆիլիփ Կասթընի կողմէ, յատկապէս վերջին երկուքին, ու

Այս բոլորին մէջ Մէջ (1890 - 1976)

ամէնէն «տարութերող»ն է, որովհետև եթէ միւսներու պարագային կայ ոճային, ձեւային կամ համադրողական զտիչ մը, որ կը կազապարէ իրենց զործերը, իր մօտ նման անձնականացումի մզում կամ մը-տահոգութիւն գոյութիւն չունի, ուր այլազգան ազգեցութիւններ եւ արտայայտութեան ձեւեր մուտք կը գործեն ապատօրէն: Ինք կ'ըսէ թէ առեղծագործելու արարքին մէջ զինք ամէնէն աւելի հետաքրքրողը աղատութիւնն ուհանոյին են: Բայց իր չպայմանաւորութիւր գեղագիտական զատորոց յեղուի մը անհրաժեշտութեամբ, նոյն ատեն մերժումը կը գառնայ անցեալի հեղինակութեան եւ գոյութիւն ունեցող ընդունուած սահմանումներուն, նախապաշարումներուն:

Անորոշի, անանունի այս զբութիւնը կը թուի միաժամանակ հեռաւորացում մըք, քող մը ըլլալ, քանի անունի եւ պատկանելիութեան հարցը հիմնական տեղ կը դրաւէ Մէն Ռէյի անհատականութեան խորհրդաւոր կազմութեան մէջ: 1914-ին

կեն եւ թէ կը հարստանան, բայց իրենց քանչիւր հարցումին : Այսուհանդեռձ գործունէութեան ըրջապիծը շատ քիչ անդամ Պոլաէն հեռու կ'երթալ :

Ժիւրիի անդամ զասախօսները առան - կատեցին թէ իր բացարութիւնները ձինն, իւրաքանչիւրը իր զիւռողութիւններն ու գնահատանքը ըրաւ պատրաստըւած մէծածաւալ աշխատութեան համար : Կուրոն ալ միաձայնութեամբ մատնանըշեցին թէ որքան փափաքելի պիտի ըլլար խիստ կարճ եւ լակոնական եղան, որուն պատճառաւ ալ քննութիւնը տոքթորաներու վերապահուած ժամանակին ժամ մը նուազ տեւեց : Յեաոյ ժիւրին ստանձնագաւ եւ նկատի առնելով այս ննքնատիպ

Փական հարցերու նկատմամբ :
ՓրոՓ. Ֆիլիփինի յիշեց թէ մինչ Հըրեաները կը սկսին հետզհետէ Լիվարնոյի , Վենետիկի եւ նամանաւանդ Ամսթէրտամի մէջ առեւտրական կեդրոններ հաստատել շատ քիչ է հայ մեծաւոներուն թիւր որոնք Շէհրման գերգաստանին նման Վենետիկ կամ արտասահման հաստատելով միջազգային առուտուրի մարդին

մէջ կարեւոր գեր կը խաղան։
Պո։ Ժամեռէան աստականէո։ ի ու-

Ի ՑԻԱՍԱԿ

Մկրտիչ Պիլկիւրեանի մահուան առթիւ, եղած են հետեւեալ նուէրները...
ՄԱՐՍԻՑԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
Տիկին Ալիս Պիլկիւրեան 250 ֆր., Մարտէյի կապոյտ Խաչի չորս մասնաճիւղեր 500 ֆրանք:
«ՅԱՅԱՅ» ԲԱՐԳԱԼԱՋՄԱՆ
Տիկին Ալիս Պիլկիւրեան 250 ֆր., Օր. Մարդ Պէրպէրեան, Տիկին Հայկուէի Շալաբեան, Օր. Սոնիս Փիլիկեան 100-ական ֆրանք:

ՑԱՀԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր սրտադին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Ալիս Պիլկիւրեանին, Տիկին Նատախ Պիլկիւրեանին եւ զալին, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Յարութիւննեանի եւ զաւակնեռուն, եւ ընտանեկան պարագաներուն՝

ՄԿՐՏԻՉ Պիլկիւրեանի մահուան առթիւով:

ԱՆ - Թ'ԷԹԻՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԴ

Նոյեմբեր 6, կիրակի, առաւտեան ժամը 10.30-ին կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր հովիլ՝ ԶԱՅԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԼԵՏԻՔԵԱՆ

ՑՈՒՑԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՅԻՖՈ - Պուա - Գոլոմակ և Արժանիթէօյի «Ակնուն» մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըկնկերուէիները, երկուշաբթի, Նոյեմբեր 7-ին, ժամը 20.30-ին:

CENTRE ADMINISTRATIF ET SOCIAL
16, place de l'Hotel de Ville, ASNIERES

**

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի Արշալոյս թագէսեան մասնաճիւղի ժողովը, Շարաթ, Նոյեմբեր 5, ժամը 16.30-ին սովորական հաւաքատեղին:

**

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Վիճի Սեւան մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ - անդամուէիները Նոյեմբեր 4, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30-ին Մշակոյթի Տուն:

Կարեւոր օրակարգ:

ՆՎԱՏԻ ՌԻՆՃԱՄ

ՄԱՐՍԻՑԻ - Վասպուրականի Յաղթական հերոսամարտի 74-րդ տարեդարձի տօնակատարութեամբ, Մարտ 12, Վասպուրական սրահի մէջ, նուիրուած Արամ - Մահուկեանի մահուան 70-ամեակին:

AUX COMBATTANTS DE LA CAUSE ARMENIENNE

HAMPIG SASSOUNIAN : Emprisonné à Los Angeles depuis le 29 janvier 1982
Condamné à perpétuité ... Encore un hiver derrière ses barreaux !

RAFFI ELBEKIAN : Emprisonné à Belgrade depuis le 9 mars 1983
Condamné à 15 ans de réclusion.... Encore un hiver derrière ses barreaux !

RAFFI TITIZIAN, HOVANNES NOUBARIAN, KEVORK MARACHIAN :
Emprisonnés à Montréal depuis le 12 mars 1985
Condamnés à perpétuité... Encore un hiver derrière leurs barreaux !

ILS ONT BESOIN DE VOTRE SOUTIEN MORAL ET FINANCIER

TROISIÈME CAMPAGNE DE DONATIONS

lancée par
le Comité de Défense des Prisonniers Combattants de la Cause Arménienne.
Comme toujours, nous comptons sur la sensibilité et la sympathie de chaque Arménien envers nos Prisonniers.

Soutenez les actions de notre Comité, en envoyant vos dons au :

C. D. P. C. A.
Maison de la Culture Arménienne
17, rue Bleue, 75009 Paris

Les chèques sont à libeller à l'ordre du C.D.P.C.C.A.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ՀԱՅՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հ.Օ.Մ.-ի ատենապետուէհ՝ Ընկերուէհ Արփի Պալեան, Ֆրանսա պիտի գտնուի Հոկտեմբեր 29-էն նոյեմբեր 6: Այս առիթով, կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը կը կազմակերպէ հետեւեալ մեմնարներն ու հանդիպումները...

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31. - ԿՐՂՆՈՊԻՀԻ կապոյտ Խաչի Տան այցելութիւն, կէսօրէ ետք:

ՈՒՐԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 4. - ՓԱՐԻԶԻ Մշակութային Տան մէջ, սեմինար՝ փարիզան ըրջանի մասնաճիւղուն հետ, ժամը 20.30-ին:

ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Վ.Օ. - ԱՆ - Վ.Լ.Է.Ի

Ֆրանսացայ կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը մէծ հաճոյքով կը ծանուցանէ, թէ Նոյեմբեր 6, կէսօրէ ետք, ժամը 14.30-ին, Վ.Օ. - ԱՆ - Վ.Լ.Է.Ի Շարլ Շափէն սրահին մէջ, պաշոնապէս պիտի կատարուի Շրջանի նոր մասնաճիւղի ստեղծումը՝ Հ.Օ.Մ.-ի կեղծոնական վարչութեան անդամ՝ ընկերուէիներ Արփի Պալեանի (ատենապետուէհ) եւ Մարդ Գուրգիկեանի ներկայութեան:

ՑՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ

ՀՆԿԵՐԱԿՈՅՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Ա.

Պուսահայ Բանաստեղծ՝

ԶԱՐԵՑ ԽՐԱՆՈՒՆԻՒԻ ՀԵՏ

Նոյեմբեր 6, կիրակի, ժամը 16-ին:

Կը մասնակցին. - Հիլէս ԳԱԼՖԱՅԵՅԱՆ - ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԿ. ՆԵԱՆԵԱՆ ԿՈՐԱՊԵՏ ՏԱՐԵԱՆ

U.G.A.B.

118, rue de Courcelles, Paris 17e

Մուտքը պատէ:

YAN'S CLUB

CAFE-THEATRE

le Théâtre Arménien KISSANI présente au Yan's Club

les 4 et 5 novembre à 21 h 30

une comédie à Sketches

«CHAHNOUR, SHAKESPEARE ET LES AUTRES ... SONT TEMOINS»

Création Kissani

Entrées : 120 F (Places limitées)

YAN'S CLUB

5, avenue Reille — 75014 PARIS

tél: 45 89 20 48

CO-PRODUCTION
OPERA Municipal de Marseille

FONDATION Aram KHATCHATOURIAN

A NOUCH

Opéra en 5 actes

Musique d'Armen TIGRANIAN

Poème d'Hovhannès TOUMANIAN

NOUVELLE PRODUCTION conçue par Jacques KARPO

Direction Musicale : Ogan D'NARC

Décors et Costumes : Jean-Jacques SURIAN

Mise en scène : Narèk DOURIAN

Chorégraphie : Pedro CONSUEGRA

Chef des Chœurs : Marcel GAY

ORCHESTRE, CHŒURS ET BALLET
de l'OPERA de MARSEILLE

Vendredi 4 Novembre à 20 h 30

Dimanche 6 Novembre à 14 h 30

Mardi 8 Novembre à 20 h 30

Avec le parrainage de la

LYONNAISE DE BANQUE

et le concours du

Conseil Régional

Provence - Alpes - Côte d'Azur

ՑՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԳԱՆԵԿՈ - ՔԱՇԱՆԻ Հ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

Շաբաթ, Նոյեմբեր 5, ժամը 20-էն սկսեալ

Ներկայութեամբ՝ ՀՕՄի նախադասուէհ՝ ԱՐՓԻ ՊԱԼԵԱՆ

H ô t e l M e r c u r e

rue du Moulin, Vanves

« Յ Ա Դ Թ Ա Ն Ա Կ »

Առաջախումբի մասնակցութեամբ

Սեղաններ ապահովելու համար հեռախանի 46 64 22 24 - 46 64 02 92

— Parking gratuit —

ՄԱՐՍԻՑԻ

Ե Ր Գ Ա Հ Ա Ն Դ է Ս

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի Լուլա Սասունի մասնաճիւղին, Շարաթ, Նոյեմբեր 12, ժամը 21-ին՝

PALAIS DES CONGRES

ՓՈԼ ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ

Կը մասնակցի Վալանսի նայիրի նուադախումբը:

Réservations

M.A.J.C. 12-14 rue St. Bazile 91 50 15 09

BEAUMONT AGOUMP 91 93 64 39

Epicerie TCHAKALIAN rue d'Italie 91 47 83 22

Torréfaction St. Antoine 91 51 40 67

Aix-en-Provence Oxford-Alimentation 42 26 13 03 — 42 59 49 07

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
organise une exposition

ARMENIE 3000 ANS D'HISTOIRE

du 12 Octobre au 19 Novembre
à la Chambre de Commerce et d'Industrie de Marseille (La Canebière)

avec la collaboration

du CONSEIL REGIONAL PROVENCE - ALPES - COTE D'AZUR

sous le haut patronage de

ALAIN POHER, Président du Sénat

et JACK LANG, Ministre de la Culture

Musée ouvert tous les jours de 9h. à 18h. (entrée gratuite)

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՀԱՆԳՅԱՐԵՒԻ
ՆՈՅԵՄԲՐԵՐ 3
ԼՈՒԴԻ
3 NOVEMBRE
1988

LE NUMERO : 4,00 F

ՏԱՐԾՈՒԹՅՈՒՆ - թիվ 16.873

ՅԱՐԱՉ

ՕՐԱԿԱՐՏ

ՀԱՄԱԴՐԱՄ ՇԱՀԱՐԴ ՄԻԱՍՔԵԱՆ

Fondateur: SCHAVARUCH MISSAKIAN

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՐԱՑԻՎ

Ե Ր Ե Խ Ա Ն
ԱՐՄԵՆԻԱ - ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 22 / 25)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԵԴՐՈՆ՝ ՄՈՍԿՈՒՄ

Պոկուայի Հայաստանի մշտական ներառացուցութեան ու Հայաստանի Մշտական ներառացուցութեան առաջարկութեան առաջարկութեան վրայ, Հայաստանի կառավարութեան որոշած է հիմնել Հայաստանի Մշտական կեդրոն Մոսկուայի նախկին պարեան ձեմարանի չենքին մէջ:

Այս նպատակով Մշտական ներկայացուցութեան հետ Համատեղ կանոնագրութեան ըլլիք մշտական ու կեդրոնը պիտի ազութեն անհարժեած սարքաւորումներ:

Համատեսուած է կեդրոնի չենքին մէջ լորմակեակի ազգային խոհանոցով սրբարան ու յուշարձաններու, գիրքերու և իբրարուստի գործերու մշտական վասուա:

ՀԱՅԱԿԱՆ ՍՐՋԱՐԱՆ
ՕԴԵՍՈՒ

Պոկուայի (Ուկրանիա) մէկ զրուայլիին լի բացուած է «Ուրարտու» համագոր - նախական արձարանը: Արդէն երեք առ է գործող «Ուրարտու»ն ունի իր համական յաճախորդները՝ օդեսարնակ այսէր:

Ազգային ոճով ձեւաւորուած սրահի փրկնակ մթնոլորտին մէջ կարելի է նախեկ հայկական խոհանոցի բազման հաշտեսակներ: Հոն կարելի է նաեւ արատան լոյս տեսնող թերթեր ու հանդիներ կարդալ: Սրճարանը երկու հայրի համանող Օդեսայի հայութեան հաւաքանի վայր դարձած է:

**

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կանոնաւոր աշխատանիւններ:

Հայաստանի մշտական ներկայացուցութեան եւ կրթութեան ներարարութեանը բայր պայմանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

**

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքներու կամ հիմնարկները, որոնք օժանդակած են եւրոպայի միասնականութեան դարափորձերուն եւ վերջին ալ, առջի օր (երեսով) երկինքն ինկած մանանայ էր Շամիրի եւ ծայրայել - աջին համար:

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅՑՔՆԵՐ

Պոկուայի Հայ Մշտական կեդրոն էն Հայոց լեզուի խսացեալ պահպանները ստեղծած են բաղմացքնե

«ԱՅԱՍՏԱՆ
5000 ՏԱՐՈՒԱՅԻ
ԱՊԱՄՈՒԹԻՒՅԻ»

ՅՈՒԹԱՀԱՆԴԵՍԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ԽՄԲ. - Երեքշարքի, Հոկտեմբեր 18-ի թիվը առաջին արձագանք մը տուած էինք Մարտի յացահանդեսի բացման: Սառ- թիվ մանաւանդան թղթակցութիւնը, զոր պատարա առաջարկութեամբ, թղթատարի սպասարկութեամբ: Համար մը մեծ յապարումով, թղթատարի գործադրութիւնով:

ՄԱՐՍԵԼ. - («Յառաջ») . -

Հոկտեմբեր 14-ին, Մարտէյլի Առեւ- առարի և ձարտարարուեասի կեղծոնի ըր- չքի պահին մէջ, ներկայութեամբ բազ- մթիւ անձնաւորութիւններու և խուռ- ամբ բազմութեամբ մը, 500 հոգի, կա- պարակաց պաշտօնական բացումը «ՀԱ- ՅԱՍՏԱՆ 3000 ՏԾՈՐՈՒԱՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»

ցուցահանդեսին, կազմակերպուած Մար- տէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Կողմէ, հովա- նաւութեամբը Երեակոյտի նախագահ՝ Այն Փոհէի և Մշակոյթի Հայողակե- ցութեան նախարար՝ Ժաք Լանկի, աջակ- ցութեամբ Քրոնական և Ալփի Քոհմէ ա՛Մ- ին Երանային Խորհութիւնի:

Կար Յովսէքեան, Հայ Մշակոյթի Տան պարութեան անունով, ողջունեց անձնա- ւորութիւնները, չնորհակալութեան խօսք արասանեց բարոյագէս և նիւթապէս առարող որոյը հանդային իշխանութիւն- ներուն, հիմնարկներուն, զրամասու- ներուն նեցուկ եղող յանձնախումբերուն և անհատներուն: Կարզաց Վենետիկի Միլֆարեան Միլիաբանութեան Մեծառո՞ ներսէ Վրդ. Տէր - Երեսէսեանի ուղար- կած հեռալիքը այս առթիւ. - «Հոգե- ին մանակցութեան զգացումներով կը ընդհանրեն բացումը «Հայաստան 3000 տարուան պատմութիւն» ցուցահանդեսին, պատմութիւնը Արարատի զաւակներուն, հասանքի կենդանի վկայութիւնը փառա- ր և մարտիրոս ժարավորի մը, և դա- րար ծառայութիւնը արուեստին, մշա- կցին, բաղակարթութեան և ազա- ւորեան: Ազատութիւնը մեր սիրելի եւ առանգամ հայկական Արցան Դարարա- լին: Կար Յովսէքեան տուած ցուցա- հանդէսի բովանդակութեան ընդհանուր գիծը, ընդդեց Ռ. Յարութիւն Գէտրդ և Երեսէսեանի ուղար- կած հեռալիքը այս առթիւ. - «Հոգե- ին մանակցութեան զգացումներով կը ընդհանրեն բացումը «Հայաստան 3000 տարուան պատմութիւն» ցուցահանդեսին, պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Ժան Փիէլ Մաշէ գեշտեց Հայ Մշա- կոյթի Տան անդամներու թափած ճիզե- լը, երկար ամիսներ, եւ գնահատեց ճեռք նկուած արդիւնքները: 3000 տարուան պատմութիւնը մը, ըստ, որ միայն անց- ելիք այս անեւ ներկան, քանի Հայ Եղողուրդը իր հայրենիքին եւ Սփիւռքի մէջ կը շարունակէ ստեղծագործել, կը արոնակի տէր կանդինի իր իրաւունք - ներսէ: Հարաբաղի հարցը սքանչելի օ- րինակ մըն է աւելցուց Ժան Փիէլ Մաշէ որ ցոյց կուտայ թէ Հայը ոտքի է եւ իր պատմութիւնը միշտ կենդանի: Իր զայ- րութը յայտնեց Սումգայիթի կազմակեր- պած ջարդերուն եւ յանցաւորներուն ոչ զասապարտումին:

Լ Ի Ռ Ա

Լ Ե Ա Ե Ն Ա Փ Ո Լ Ե Ո Ն Պ Ի Ւ Լ Վ Ի Ւ Ֆ Ե Ւ Ե Ա Ն Հ Ա Մ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Կ Ա Ն

Հ Ա Մ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն Ա Ր Ա Ր Կ Ա Ն

Ա Յ Ա Ր Ա Ր Կ

ՅԱՐԱՎ

ՕՐԱԿԱՐԱ

ՀԱՄԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐԾ ՄԻՍԱՔԻԱՆ

64Թ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.874

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ↔ ՀԵՇԱՏԻԿ

Ե Բ Ե Խ Ա Ն
(ԱՐՄԵՆՓՐԵՍ - ՀԱԿՑ. 25 / ՆՈՅ. 2)

«ԱՐԱՐԱՏ» Խ ԽԱՂԵՐԸ

ՀԱԽԱՍՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆ

ԵԿ

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ (*)

Անակնալներով հարուստ խաղ մը տեղ անեցած է Մոսկովա, չոկտեմբեր յին, «Դիմամօ» ի ու «Արարատ» ի մեջ: Այս առթիւ երեւանցի մարզիկները մեծ առարկութեամբ յաջմանակի մը կարելութիւնը կորուցուցած են և իսպատարութեամբ է 1-1 արգիւնքի վրայ: 19-րդ ժամկեանին Արարատցիներուն գէմ փետակի մը իրաւարարին կողմէ չէ նշանակուած: Երկրորդ կիսախաղին սկիզբը թիվանը իր խումբը յառաջ մղած է, ափայն խաղին աւարտին հինգ վայր վիճան մնացած Մոսկովացիները հաշիւը հասարեցուցած են: 89-րդ վայրկեանին Օսկեան փենալթի մը փախցուցած է:

Հոկտեմբեր 31-ին կիեւ «Դիմամօ» ի մեջի ունեցած խաղին 5-րդ վայրկեանին իսկ, Խաչանեանի կորով, «Արարատ» առաջ անցած է, սակայն, թոյլ առած քանի մը կոպիտ վրկուամի հետեանով արդին երկրորդ կիսախաղին սկիզբը կացութիւնը փոխուած է 1-ի գէմ 2-ի, յօդուն Մոսկովացիներուն, ու այդպէս ալ մնացած՝ մինչեւ խաղի աւարտութիւնը:

Այս յեւնութեան աւարտին երեք խաղ մնացած, գասաւորումը հետեւեալն է: Դնելով՝ 40 կէտ, Սպարակ՝ 37, Դիմամօ՝ 4, 37, Տորպետու՝ 36, Ժալելիսի՝ 33, Լոկոմոտիւ՝ 28, Զէնիթ՝ 27, Շախտուրու՝ 25, Արարատ՝ 25, Զերնոմորեց՝ 24, Դիմամօ՝ 23, Դիմամօ Մ՝ 23, Մետալիստ՝ 23, Դիմամօ Մն՝ 21, Նեֆթչի՝ 16, Կայրաթ՝ 12:

(*) Արդիւնքները տուած էին «Յանաչ» կողմէն բարձր 29 / 30-ի ու նոյեմբեր 3-ի թիւերով:

**

ՍՈՒՄԳԱՅԻԹԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆ

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ ԶԵՆ ՑԻՇԵՐ ...

Մոսկովայի գասավարութեան ելոյթ անցող վկաները իրենց յիշողութիւնը կրոնցուցած ըլլալու տպաւորութիւնը կը թողնու: Բոլորին ալ գասաւախանները միօրին էն: «Զենք գիտեր», «Զենք տեսածք», «Զենք յիշը»:

Դատարանը կը փորձէ վկաներուն միշտ պարզել թէ ով էք բարձրախօսով այն մարդը (սախական քննութեան հաւածայն այլ Անձեռովնէն էք), որ Հայերը կոտրելու կոչ կ'ընէր ամբոխին, միա և ամանակ «կ'եցցէ! Արքորդշանը» աղաղաւու:

Երեւանցի գասաւարաններ Ա. Ռշտունի և Պ. Շապոշնիկով վկաներուն միշտ պարզել թէ ով էք բարձրախօսով այն մարդը (սախական քննութեան հաւածայն այլ Անձեռովնէն էք), որ Հայերը կոտրելու կոչ կ'ընէր ամբոխին, միա և ամանակ «կ'եցցէ! Արքորդշանը» աղաղաւու:

Վկաներն մէկը կ'ըսէ թէ «Բարձրա - խօսով մարդը» 162 սմ: Հասակ ունէք, առ ուստի էն կը խօսէր (երբ ինք՝ վկան ստեղին չի գիտեր) եւ որ ան գատարակին մէկը չէ, պես ունէք:

Դատավաշտպան Ա. Ռշտունի կը հարցի Անձեռովնի:

«Դուք պես ունէք, ինչո՞ւ ածիւերը է:

«Ես երեք պես չեմ ունեցած, և կը պատախանէ:

Ես այս ասեն երեւանցի գասաւարանը

ԱՅՎԱՅՈՎԱԿԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԵՐԸՎերջերս Հայաստանի Մշակոյթի հիմնադիմը արտասահմանէն ստացած է Յովհաննէս Արքական կոկի կուտածքի կուտածքի միանալու մարդաբանական համար կամաց 4,64% 88-ի բարդաբանմբ): Բնիկերվարականներու հետ գումարէ կուտածքի միանալու մարդաբանմբ:

Այս առթիւ արտասահման մարդաբանութեամբ է հիմնադիմը արտասահման մարդաբանութեամբ:

Այս առթիւ արտասահման մարդաբանութեամբ է հ

ԿԱՐՄԻՐ ԱԳԻՏԱՑԻԱՅԻ ԵՒ ՄՊԻՏԱԿ ԱԿԱՑԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

ԱԲՐԱՀՈՅ ԱԼԻՔԵԱՆ

Համարեա ամիս չի անցնում որ մի ծա-
նօթ արտագաղթող հրաժեշտ տալու չգայ
ինձ մօտ («Աստուած գիտէ՝ մի անզամ
էլ կը տեսնուե՞նք, թէ ոչ»): Գալիս է նա,
եւ մենք մի անորբակելի լոռութեան մէջ,
իրար երես նայելով եւ մտովի տգեկոցէլով
անցած տարիները, նստում ենք մի պահ,
յետոյ սկսում ենք բոլորովին անտեղի,
բանազրօսիկ մի խօսակցութիւն, որի ան-
յարիբութիւնը (երկուստէք քաջ գիտենք)
ուրիշ նպատակ չունի, եթէ ոչ բատ հնա-
րաւորին հեռուից շրջանցել բուն, խո-
ցոտ, անհաւատալի նիւթը՝ արտագաղթը:
Եւ քանի որ կարծես փշի վրայ նստած լի-
նենք, շատ շուտրվ՝ մնաս բարով, գնաս
բարով: Ու ահա դուռը փակուելուն պէս
անզօրօքէն զգում եմ որ մի մոմ եւս հան-
գել է իմ մէջ, լուել է երաժշտական հա-
րազար մի գործիք, ինչպէս Հայտընի
«Հրաժեշտի սինֆոնիայի» աւարտական
մասում:

ի՞նչ անել : Ծափահարել արտագաղթող ծանօթիս (ի՞նչ սրտով) : Դատապարտել նրան (ի՞նչ իրաւունքով) : Արդարեւ, ի՞նչ իրաւունքով, քանի որ քառամետեամեայ անմռմռւնչ համակերպումը մէկ ու միակ ճշմարտութեանը խարանի պէս գրոշել է իմ մէջ այն անխախտ համոզումը, թէ ամէն ոք ունի ի՞ր ճշմարտութիւնը, եւ որ մարդ արարածը նախ եւ առաջ յիշողութիւն է, յետոյ միայն՝ ուրիշ բան : Եւ որովհետեւ մարդկային կեան քում հնչում է մի ժամ, երբ այս երկու հասկացողութիւնները զրեթէ նոյնանում են եւ միաձուլուում, եւս ցանկանում եմ խօսել յիշողութեան մասին, այսինքն՝ ուղում եմ իմ էութիւնը բաղադրող զգացական տախտակի այսինչ կամ այնինչ կէտի վրայ ուղղել մի պահ մեր օրերի հրապարակայնութեան լուսարձակը : Յոյս ունեմ, որ անհատից գէպի ժողովրդական զանգուածը ձգուող ընդհանրացման հանապարհով փոքրի շատէ քացարը կը լինեմ, թէ ինչու «ներգաղթ» բառի այնքա՞ն ներուժ նախածանցին յանկարծ փոխարինելու եկաւ մի ուրիշ, արտառոց նախածանց, եւ թէ ներքին ի՞նչ մզումով մի ամիս առաջ ճեմարանական դասընկերուհու զաւակը հրաժեշտ արդարացնեալու համար իկան էլ հանդերձ ընտանեօք :

Ամսիկ Յակոբեանն իր ըստ ամենայնի սրտացաւ յօդուածում («Գրական թերթ», Հոկտեմբեր 1987) անդրադառնա-լով հայրենագաղաքարձութեան տարիներին, մէջ է բերում կարմիր խնձորի եւ կարմիր ազիտացիայի յայտնի փոխշտամբանքը, որ կեանքի գժնդակ պայմանների հրա-մայականի տակ իրար երեսի էին չպըր-տում տեղացի Հայն ու հայրենագաղաքը: Կարմիր կա՞ց ասելու, թէ 1946 - 47 թթ. ոչ մի, ո՛չ մի ներգաղթող «կարմիր խըն-ձորի» չէր ապասում, որովհետեւ խորա-պէս հասկանում էր, որ պատերազմի ար-հաւիրքը գեռ նոր թօթափած իր բնաշ-խարհիկ հայրենակիցը չափազանց հեռու էր հարսանքատէր լինելուց, իսկ եթէ իրա-պէս կար մի հարսանքատէր, ապա միայն ու միայն ի՞նքն էր, որ պարելով ու «ջան-քարաւան» երգելով, ճամբայ էր ընկուռա-դէպի իր «կարօտած նորահարս - Երեւա-նը»: Ինչ վերաբերում է «կարմիր ազի-տացիային», ապա այդ կշտամբանքը «ախպար» դառնալուց յետոյ միայն հայ-րենագաղաքի յղացած «գիւտն» էր, ար-դիմք ինչ - ինչ յուսախարութիւնների որոնք, ծայր առնելով Բաթումի նաւա-մատոյցում իսկ կատարուած զեղծարա-րութիւններից ու ներշնչուած վախերից ուռածացան, օր աւուր եւ իրենց գագաթ-նակէտին հասան մանաւանդ, երբ նա վարկ ստացաւ տուն կառուցելու համար այլապէս ամէն, ամէ՞ն ներգաղթող կա՞մ անմիջականօրէն, կա՞մ եղեռնապուրծ ծը-նողների, դաստիարակութեան հանապա-զօրեայ միջնորդութեամբ մի բոլորովի տարրեր «կարմիր ազիտացիայով» էր բերնէ բերան լցուած, որը նաւի վրայ ան-գամ ստիպում էր նրան ապշահար կրրկ

Նելու. - «բայց նաև Հայաստան կ'ըրթըցուի՞...»:

Ես, ինչպէս եւ մի խումբ գրոց - ըրոց տղաներ, եկել էինք նաև մի այլ, նիւթական տնից տարբեր կացարան կառուցելու պատանեկան երազով, ի՞նչ փոյթ, որ այդ կացարանը կոչուէր խուզ կամ խրճիթ, միայն թէ լինէ՞ր հայրենի երկրնքի տակ : Այս նպատակով մենք «վարկ» չէինք խնդրում, մեզ հարկաւոր էր միայն մարդկանց հաճութիւնը, բարեացակամութիւնը մեր մայրենի մեր ստուգուածու որ սրբանուէր շինանիւթի՝ լեզուի հանգէպ, որով ցանկանում էինք դէժ սկսել մեր կառոյցը : Անժիկ Յակոբեանն իր վերայիշեալ յօդուածում չի մանրամասնում, լոկ յուշում է, թէ այդ տարբիներին ինչ բախտ վիճակուեց արեւմտահայերէնին : Ես իմ մեծագոյն յուսախարութիւններից մէկն ապրեցի երբ ներգաղթելուց ընդամենը երկու ամիս յետոյ, չփիտես ինչից պաշտպանելով, խմբագրութիւններում պետական լեզուի, «ժողովուրդը չի հասկանայ»ի հարց յարուցեցին իմ առջեւ : Այս հիսաթափութիւնն անկարելի էր համեմատել նոյնիսկ այն ցաւի հետ, որ զգացի, երբ մի անգամ «Հեղնար աղբիւրի» հեղինակը, դիմելով ինձ, սասաց թէ՝ «Զեր գրողներին պէտք է անպայման մեր լեզուին վերածել» : «Զեր»ի, «մեր»ի այս մտայնութիւնը չէ՞ր արգեօք, որ հակազդեցութիւններ սերմանելով, յանգեցրեց յետագայ տիսուր երեւոյթին :

Այս', յետագայ տիսուր երեւոյթին ... Հրապարակուեց, փրոՓ. Ա. Ղարիբեանի բնորոշմամբ, «մարգսիստական լեզուարանութեան մանիֆեստը», որ յայտնի է, թէ ում «հանճարեղ գրչին» էր պատկանում : Անմիջապէս, ինչպէս ամէնուրեք, Հայաստանում էլ մարդիկ անպայման մի ժարկոն գտնելու յետեւից ընկան օր ու գիշեր : Եւ, ի՞նչ խօսք, գտա՞ն : Արեւմը-տահայերէնը : Եւ եղաւ մի պահ, միայն մէկ պահիկ, երբ ամենավերջին հայրենադարձն իսկ կեանքում առաջին անգամ երկմտեց, թէ արդեօք օտար ափերին ի գուր չի երգել «Ո՛վ մեծասքանչ գուլեզու», միշտ եւ ամէնուր նախապատռութիւն տալով նրան, քան «հանապազորդ հացի» ստոյդ երաշխիք այլարարառառ սաղմուներին :

Այդ ժամանակ ես ուսանող էի Մոռ -
կուայում, չգիտեմ, գուցէ առաջին հայ-
րենազարձ ուսանողն այնտեղ, նշաւակ
ամէն տեսակ կասկածանքի, անվատահու-
թեան ու աննինջ հսկողութեան։ Պատա-
հեց այնպէս, որ լեզուական այդ թոհու-
րոհի մէջ լոյս տեսաւ իմ առաջին փոք-
րիկ ժողովածուն, արեւմտահայերէն, եւ
հազիւ մի օր վաճառուած՝ նման դէպքե-
րում պատկան մարմինների անօրինակ
գործարարականութեամբ հաւաքուեց գը-
րախանութներից եւ ոչնչացուեց ի ապառ։
Յիշում եմ, մի շաբաթ շարունակ ստա-
նում էի հօրս ու քոյրերիս տաղնապոտ
հեռագրերը, որոնց, ի զոյէ մամոնայի,
լակոնիկ պատասխանում էի. ողջ եմ, ա-
ռողջ։ Մի տարի յետոյ այդ նոյն գըր-
քոյրեր թարգմանուեց արեւելահայերէնի,

Հրատարակուեց, եւ անմիջապէս գտնը –
եց մի գրախօս, որ անսպայշման իմանա-
լով ժողովածուի գլխին եկածը եւ, երե-
ւի, քաջածանօթ լինելով այն տարրական
ճշմարտութեանը, թէ բանաստեղծին չի
կարելի պոկել նրա լեզուից, բացասական
կարծիք ստորադրեց «Գրական թեր-
թում», քաջըռուկի ենթարկելով ինչ-ինչ
«մեծասպանչ բառեր», որոնք խորթ մի-
ջավայր ընկած մանկանց շուարուն երե-
ւոյթին ունէին: Ես այստեղ փաստ եմ ար-
ձանագրում միայն եւ ոչ թէ արժէք նը-
ժարում: Ի՞նչ չէի տայ հիմա, եթէ այդ
զրգոյնը, նոյնիսկ արեւմտահայերէն,
զոյլութիւն շունենար կենսագրութեանս
մէջ:

ներ անց վստահօրէն ոչ ոքի «ողջ եմ, առողջ» չէի կարող հեռագրել եւ, Ձրան -

սիացի լանաստեղծի բառերով. «ստուեր
կը գառնայի ստուերների աշխարհում»,
եթէ վրայ չհասնէր 1953 թ. ամենափր-
կիչ օրը՝ Մարտի հինգը, որ ոմանց չգի-
տես անկեղծ, թէ կեղծաւոր լացի, ուրիշ-
ների ներքին զուսպ ցնծութեան մէջ մո-
ռացութեան մատնեց այն փաստը, թէ
Մ. Գորկու անուան գրականութեան ինս-
տիտուտի կոմերիտմիութեան կոմիտէն
մի անստորադիր նամակ էր ստացել իմ
մասին, ուր մէկը «ամէն սովետականի»
հակա էր Հռչակում ինձ...

Մի անգամ երեւանում, երբ մի հայ-
րենադարձ բանաստեղծ բարեկամի վե-
րոյիշեալ մատնազրի խօսքն արեցի, նա
տարօրէն քմծիծաղեց եւ զրեթէ նոյն ժա-
մանակ իրեն պատահած մի զէպք պատ-
մեց ինձ, որ տառացի վերաբատաղում եմ
ահա, խոնարհացին ներողութիւն խնդրե-
լով նրանից.

«Վաղուց զրոյների տուն չի մտել -
սկսեց բարեկամս : - Մի ուշ զիշեր, երբ
Մարգարի փողոցով էի անցնում, ուր մեր
եկած տարիներին, դիմես, զանում էր
զրոյների տունը, տեսայ, որ լուսաւոր
են նրա բալոր պատուհանները : Բարձրա-
նամ, ասացի ինքս ինձ, տեսնեմ՝ ի՞նչ
բանի են մեր հոգու ճարտարագէտները :
Վեր ելայ եւ կամացուկ ծերպեցի զուռը :
Սրահը զրեթէ լեցուն էր : Բեմի վրայ,
կրակուրց կտրած, ելոյթ էր ունենում
անուն հանած մի բանաստեղծ : Կուանալով
ու կիսաբացելով զուռը, հազիւ էի ոտքա-
ներս զբել, երբ ճառախօսն խսկոյն ընդ-
հատելով իր ելոյթը եւ ինձ դիմելով,
ուղղակի զոռաց .

- Ընկեր այսինչ, ասա՛, քեզ կուսակցութիւնը բերեց հայրենիք, թէ՞ Արարատը...

Զգիտածմ , թէ ինչպէս ամենամօտիկ դատարկ աթոռն իմ վրկութիւնը եղաւ» , — աւաբտեց բարեկամս :

Բայց բոլորը չէ, որ փրկութեան «դատապահի աթոռ» էին գտնում, երբ միտում-նաւոր ոլաքներ էին արձակում այնպիսի անձինք, որոնք, մեր նախնիների արտայայտութեամբ, «յորովայնէ մօր» պատեհապաշտ էին: Հիմա էլ սոսկումի սըստ-փութն եմ զգում, յիշելով 1949 թ., ինչպէս մենք էինք կոչում, «բռնէ - բռնէի տարուայ» յուլիսեան այն օրը, երբ արցունքի հետ կուլ տալով մեր թեւաթափութեան թոյնը, մեղմիւ իրար էինք հաղորդում քսամնելի գոյժը. իր նորաւարտ տան մէջ, զիշերը, կացնահար էր արուել ազնուադոյն մի մարդ՝ խմբագիր, մանկավարժ կոմունիստ, Սիրիայի

Եւ Լիբանանի ներգաղթի կոմիտէի նախագահ Հրանդ Տէվէճեանը : Մի յերիւրածոյ պատմութեան դամրանաքարով փակւեց նրա շիրիմը, աւելի սաստկացնելու մեր մէջ մահաղանդի պէս հնչող անողորմ ու անպատճախան «ինչու»ները : Եթէ Հ. Տէվէճեանի սպանութիւնից յետու դատ ու դատաստանի ողբերգակատակերտութիւնը խաղացուեց, ապա այդ «քափառին» իսկ չարժանացաւ 25-ամեայ տա-

զանդաւոր քանաստեղծ Անդրանիկի թեր-
զբեանը, որ 1952 թ. մի ասլրիլեան կիրա-
կի իրիկուն, Նոր - Արեշի գիւղական փո-
ղոցի պէս խուլ ու խաւար ճանապար-
հին, կասկածելի աւտովթարի զոհ դար-
ձաւ, անաւարտ թողելով երդ ու սէր
տուն ու համալսարան եւ իր յետեւի-
գերեզման տանելով Հօրն ու մօրը: Ե-
ներկայ չէի Անդրանիկի թաղմանը: Ել-
այցի գնացի մտերմիս շրմին, նրա եղ-
րօր տնկած սպիտակ ակացիան ծաղկա-
թափում էր արդէն, եւ ես գերեզմանա-
քարին յուշիկ իջնող իւրաքանչիւր շափ-
րակի շըշիւնի մէջ յատակլսում էի այ-
արտասուածայն, անողորմ ու անպա-
տասխան «ինչու»ները, որ Անդրանիկ
շշնջում էր Հ. Տէվէճեանի սպանութեա-
օրը...»

Ասացի, որ մարդը նախ եւ առաջ յիշողութիւն է, յետոյ միայն՝ ուրիշ բան

Ես ինքով վերոպրեալ յիշողութիւններն են դժանըապէս, իսկ ես զանգուած եմ արդէն իսկ զիտակցուած կարմիր ազի տացիայի, սպիտակ ակացիայի այլ «ինչու»ների մի գորդեան հանգոյց, որ կարօտ է հրապարակայնութեան աներկմիտ պատասխանների ալեքսանդրեան սրի հատու հարուածին: Հայրենասիրական ձառները իսական պահանջունահանքեան են Օլենի և Հան

խուտ ուղեկիցներ են Օվիու-ի ձանապարհին: Միայն ու միայն այդ պատճառ խաններն են, որ փարատելով լիշողութեանների վրայ յամառող անզիտութեալ անվստահութեան մասսախուղը, ի զօրու են ազատելու մեջ նաեւ ահա ա'յ հոգեմաշ հարցումներից: ծափահարեարտապաղթողին (ի՞նչ սրտով): Դատապարտե՞լ նրան (ի՞նչ իրաւունքով):

1918 Ի
ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ
ԿՈՄ
ՈՎԿ ԷՐ ՅԱՂԹԱԿԱՆԸ

Սմասն հարցում մը աւելորդ ու անի .
մասս կընայ նկատուիլ : Ամէն մարդ ո
նաեւ Գերմանացիները դիտեն թէ պատե
րազմին յաղթականները դաշնակից ուժե
րըն էին : Անոնք ամէն բան ըրին որպէսպ
Գերմանիան չգրաւուի Փէթէնի ու Փէր
շինկի ուժերուն կողմէ . հեռացան իրեն
զրաւած շրջաններէն , ապատ արձակեցի
դերիները , յանձնեցին զէնքերը , Հոենու
ձախ ափէն ետ քաշեցին իրենց զօրախու
րերը ու բնակչութեան արդիւցին մը
շրջանէն միւսը անցնիլ . նորոգեցին քան
դուած հանքերն ու ճարտարարուեստա
կան կեդրոնները :

Վերջին քսան տարիներուն լոյս ալսարհ բերուած փաստաթուղթերու տը եալներէն մեկնելով, մարդ կը մտածէ բոլշեվիկներու վախը պատճառ եղած որ գանակից երկիրները աւելի հաշտարար կեցուածք մը ունենան Գերմանի հանդէպ:

Փուանքարէ ու Պելժիոյ թագաւոր
կողմնակից են աւելի խիստ պայմանն
պարտազգելու Գերմանիոյ, որպէսզի ո
ւելի վճռական ու յստակ յաղթանակ ո
բլլայ իրենցը, իսկ զլիստորաբար ֆուշ
այլ զինուորականներ գոհացած են զ
նազարաբէն, քանի որ իրենց համար զ
նաթափի երկիր մը պարտուած երկի

Մըն է : Սինչեռ Գերմանիա որ մէծ մաս
զինաթափուած երկիր մըն է , մէծ վնա

չի կրել ճարտարարուեստի մարզին մէ
իսկ Ֆրանսայի տարածքը քարուքանդ
ճարտարարուեստը ծանրօրէն վիճակու
1918-ին իր պաշտպանութիւնն ալ կարե
կը ըլլայ չնորհիւ ամերիկեան օժանդակո
թեան : Կան տակաւին կորուստներն
վիրաւորները . երկու երկիրներն ալ մ
կուկէսական միլիոն մեռեալներ ուն
եւ երեքուկէսական միլիոն վիրաւորնե
Սակայն նկատի առաջ երկու երկիրներ
բնակչութեան թիւը - Ֆրանսա՝ 40 մ
լիոն, Գերմանիա՝ 60 միլիոն - մարդու
տեսակէտով ալ առաւել տուժողն է Ֆ
րանսան :

Գալով Անդլիոյ, Հողամատը անվն
մնացած է Գերմանիոյ նման, իսկ մար
կային կորուստներու մարզին մէջ
նմանի Ֆրանսայի. մէկ միլիոն մեռե
եւ երկու միլիոն վիրաւոր ունի: Տը
տեսական գետնի վրայ եւս ծանր են կ
նասները:

Զինադադարի հաշուեկչով մը ընել
համար պէտք է կացութեան պարզ
պատկերը բաղեատել 1914-ի վիճակ
հետ, նկատի առած իւրաքանչիւր երկ
նպատակները։ Այս ըջնանակին մէջ Գի
մանիս անշուշտ չատ հեռու է իր սպա
սումներին։ Փոխանակ Քրանսական կ
րրիտանական գաղթավայրերու մէկ և
սին տէր գառնալու, իրեն ունեցածնե
կորսնցուցած է։ Միշտ իր գէմն ունի մ
րանսան եւ Անդլիան, սակայն նոր Ռի
սիան։ Խոսքուային Միութիւնոր այլ

արան Խորհրդայիր Օրբելյանը յէ
այնքան ալ թշնամի չի թուիր :
Յաղթականներուն համար ալ հաշու
կըշիռը այնքան նպաստաւոր չէ : Գ
մանիոյ գէմ, որ գլխաւոր թշնամին
Ֆրանսա երկու երկիրներու հետ գո
ունի : Խորհրդային Միութիւնը որ
ինքնութեան սպառնացող թշնամի մը
նկատուի, եւ Աւստրահունդարիան,
քայլքայումի ճամբուն մէջ է :

որ օժանդակած է Օսմանեան կայսրութեան քայլաբան, կը նկատէ որ Թուրքիան իր ձեռքին խաղաքարտ մը Խորհրդային Սփութեան գէմ։ Դժու բութեամբ կրնայ միայն ձեռք դնել նաև կին կայսրութեան մէկ մասին վրայ։
Ո՞չ Ֆրանսա, եւ ոչ ալ Անգլիա կին ճիշդ գնահատել արարական աշխարհ մէջի իսլամական խմբութեանը։

ոսպած են որ չեն առդրաւու յաղթուածը այնքան ալ ուժաթափ չէ թէ իրենց լաւագոյն դաշնակիցը՝ Առիկան, եւրոպական ուժին հերթափոստանձնողը կ'ըլլայ:

Յաղթականները այս «յաղթանակը» նոյնացնեն ժողովրդավար սկզբունքներու իրենց պայքարին հետ խորհրդանական վարչաձեւ, ազատութիւն

Հանջը նոր հորիզոններու եւ նոր տա-
րածքներու կը ձգտին։ Ու կը սկսին իր
բազմաթիւ ձամբորդութիւնները աշխար-
հի չորս ծագերը, որոնք պեղումներ են
մշակոյթներու ու նոյն ատեն ձամբոր-
դութիւններ են դէպի անյայտը, դէպի
անցեալը, դէպի նոր խորհուրդներ, ինչ-
պէս իր պատանեկութեան կատարած էր,
իր մանկութեան աշխարհի ծիրին մէջ։
Տարիներու ընթացքին կեանքի պայման-
ները փոխուած էին, բայց զայն հունա-
ւորող ուղին մնացած էր նոյնը։

Մինչ այդ, սեւէն, սրճագոյնէն ու ճերմակէն զատ, 1950ական թուականներէն իսկ այլ գոյներ տեղ կը դտնեն Սուլաժի գործերոն մէջ, որպէս յետնամասեր, «պատուհան»ներ կամ շաղախներ : Սուլաժ կը համի նաեւ փորագծական իւրայատուկ ոճի մը, յանալով մետաղատիպերունոր կիրարկում մը (10) : Իսկ 1970-ական թուականներու շուրջ իր նկարչութիւնը կ'եղափօխուի երբ միագոյն մակերեսներ մեծ տարածութիւններ կը զրաւեն իր հսկայական պաստառներուն մէջ եւ, կտրուկ եղբերով երիզներ ու կառոյցներ, կը փոխարինեն նախորդող շրջաններու կտրատուած, հատու վրձինի եւ ծեփիչի

Հարուածները : Ասոնց առընթեր, 1975էն 1977 կ'իրագործէն նաեւ պրօնդեայ քանդակներ, որոնք իրեն համար, աւելի «նըկարիչ» մը գործն են՝ եւ ոչ թէ ֆանդակագործի մը : Այստեղ լոյսը գործօն է, շարժուն եւ փոփոխական՝ ողորկ մակերեսներուն վրայ, ծնունդ տալով փայլենու, որոնք կը ծովուին եւ կամ կը հակադրուին փոքրագծուած մասերու մեայուն մութին» (11) : Լոյսի եւ մութի այս միտքը, ինչպէս ԱլՓրէտ Փաքրման իրաւացիորէն կը մատնանչէ, կը մօտենայ 1979-ի սեւատարած նկարներու գտղափարին (12) : Սուլաժ արդէն իսկ կը գտնուի կարեւոր հանգրուանի մը սեմին, ուր կարդ մը պաստառներ (օրինակ 1978-ի Հոկտեմբեր 7-ին եւ 17-ին նկարուածները) կ'աւետեն զայն : Ինք հասած է կէտի մը, ուր իր հետափուզական եւ յայտնաբերման մղումը, ինչպէս եւ այլազան մըշակոյթներու հետ շփումներու բերմամբ ձեռք բերած իր ընդարձակ ծանօթութիւնն ու գիտութիւնը, նոր եղբերու ծարաւը ունին կարծէք, իրենց լրիւ արտայարութիւնը գտնելու համար : Իրեւ թէ երկիրը, կամ երկրայինը յայտնաբերելէ ետք, Սուլաժ կը ձգտի յայտնաբերելու աւելի հեռուն, անհունը : Կը գիտակցի թէ իր նկարչական լեզուն պէտք է կրկին եղափոխուի, որպէսզի գուրս զայ անելէ մը, որուն գէմ յանդիման կը գտնէ ինքինք : Սուլաժ կը նկարէ ու կը «փնտոէ» . վերջին պաստառը ձախողած է ու նկարող ձեռքը քիչ մը «մոլորած» շարժումներ կ'ընէ, ամբողջովին սեւով ծածկուած մակերեսին վրայ : Ասոնք գէպի «գիպուած» դացող վերջին րոպէներն են : Այստեղ, գուցէ ինք կը մտաբերէ կառ տը Լիոնի իր տեսիւքը...

«ԴԻՊՈԼԱԾ»ԻՆ ԶՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ 1979, սեւը Սուլամի մօտ գեռ
երիզային տարր է, մարմին է եւ կառոյց՝
լուսաւոր յետնամասին դէմ եւ կամ, մի-
ջոցին ու տարածքին մէջ «արձանագրու-
թիւն» (13) է, հուժկու ներկայութիւն
մը, առեղծուածային։ Ան գեռ համատա-
րած շաղախ, անդ ու ծով չէ։ անջրպետ
չէ անպարագիծ, ոչ ալ տարածքի մը
«ուժականագրում»ր (14)։

Եւ ահա պատահարը կախարդական։
1979։ Զմբան օր մը։ Փետրուար 27-ին
մարմին կ'առնէ ծաւալուն պաստառ մը,
ուղղահայեց։ Վերի աջ եւ վարի զոյտ
անկիւններու սպիտակութիւնն է որ գերծ
մնացած է լայն վրձնինի վերէն վար եւ
վարէն մէր ականէր ուսուածական։

վարէն վեր ակօսներ բացող հարուածներէն՝ թանձր ներկը տարածող, որուն վը-
րայ ծեփիչի մը միջոցաւ կատարուած ո-
ղորկ երեք լայն երթզներ - վերի եղթինը
հորիզոնական եւ քիչ մը թեք, կեդրոնինը
հորիզոնական, խսկ միւսը՝ շեղակի, պաս-
տառի կեդրոնէն մինչեւ վարի աջ անկիւնը
երկարող - գործին կշռոյթը կը հաստա-
տեն ու կ'ընդմիջեն ուղղահայեաց ակօս-
ներու միակերպութիւնը : Բաղդատած ա-
ւելի ուշ եկող զմայլելի պատառներուն,
այստեղ լուծումը դեռ իր սկզբնական
հանգրուանին կը թուի ըլլալ, ուր կարծէք
Սուլաժ փորձած է նախ իր գիւտին հաս-
տառումը արձանադրել ու ժամանակի ըն-
թացքին անցնիլ աւելի բարդ մւ կատարե-
լագործուած կառոյցներու : Թերեւս
«դիպուած»ը դեռ նոր է որ տեղի ունե-
ցած է . . . :

«Իրապուած»ը, կարճատև ինչպէս սիշտ,

«ԴԻՊՈՒԱԾ»Ը ԻՆՉՈ՞Ի...

20-րդ դարու արուեստը իր առասպելական «դիպուած»ները ունի քանի, Տպաւորապաշտութենէն ետք, արուեստէն ներս գիտք դարձաւ անհրաժեշտութիւն, որպէսզի արուեստափէտը, աւելի քան երբեք, ըլլայ «ինքզինք» ու արմատական վիտոփիութիւն մը կամ բարեփոխում մը բերէ իր ճիւղէն ներս՝ նկարչական նոր հօրիզոններու նուաճումով։ Եթէ Վերածնունդին, մինչ այդ արհեստ նկատուած նկարչութիւնը իր ճանաչումը դատաւ որպէս արուեստ՝ մշակոյթի այլ մարզերու կողքին, եթէ նկարիչը այդ չըջանէն սկսեալ դասուեցաւ որպէս արուեստափէտ՝ եւ ոչ պարզ արհեստաւոր, Տպաւորապաշտութեամբ նկարիչ – արուեստափէտը գործեց ու մտածեց աւելի որպէս գիտնական, յատկապէս Սէզանէն ու Սէօրայէն սկսեալ, իւրաքանչիւրը յդանալով նկարչական ու կառուցողական նոր գործընթաց մը՝ զիտական կանոններու առումով։ Նկարչութիւնը, մեծ համեմատութիւններով, դարձաւ փորձառական եւ ստացաւ իմացական առաջնակարգ նկարագիր, ուր գիտերը յաջորդեցին իրարու՝ դարուն արագութիւնը յատկանչող շարժումով, ինչ որ ծնունդ տուաւ նկարչական աննախընթաց այլազանութեան մը, անսպառ, յդացողական տենդով առցուն։ Այստեղէն՝ գիտ – վիճուտով տուեալներուն համընթացութիւնը, քանի «գտնելով համար հարկ է «ինտոել» եւ կամ՝ ... «բախտ»ով, «դիպուած»ով գիտը ձեռք բերել։

Գեղարուեստական գիւտը, որպէս միջոց ստեղծագործական յայտնաբերման, մեր գարուն իր գերազոյն բանաձեւումը կը գանձ Քլէի համբաւաւոր նշանաբանին մէջ որ է .— «Արուեստը տեսանելին չի վերաբադրեր, այլ՝ տեսանելի կը դարձնէ»։ Տեսանելի կը գարձնէ ոչ միայն անտեսանելին, այլ՝ նոյնիսկ մարդուն աչքէն ու տեսողութենէն վրիպածը։ Անտեսանելին տեսանելի գարձնելը, լոկ դիւրին եւ հեշտասէր պատկերումը չի գառնար երեւակայութեան ուրատներուն ու խաղերուն, այլ՝ այս նոր մօտեցումով, նկարուած ենթանիւթը կը ստանայ կիրառական գերազանց հիւսք, որու ձեւակերտական ու կազմողական ստորոգելիները խոր կերպով կը տարրազննուին, ինչպէս զիւնականը կը տարրազնէ իր ձեռավարած նիւթը, ներսէն եւ արտաքինէն, գուրս բերելու համար անոր էութեան ամբողջական յատկանիշներն ու տիրապետելու անոնց։ Նկարչական այս նոր տուեալով, գործի մը համազրումը այլեւս կը հիմնուի ամբողջովին կիրառական հրամայականներու վրայ (որուն առաջին արմատները գույց պէտք է պիտու Ուչէլոյի մօտ), քան թէ գուտ նկարագրական մտահոգութիւններու։ Այստեղէն՝ ենթանիւթի մը տեսողական յատկանիշներու աստիճանական չքացումն ու ի վերջոյ վերացապաշտութեան նուաճումը։

Այս առթիւ, կարելի է յիշատակել օրինակներ «դիպուած» ներու որոնք, յատկապէս առաջինը, ճակատագրական դեր ունեցան 20-րդ դարու նկարչութեան հունաւորման ու ընթացքին մէջ:

Ոչպատճերային արուեստը, վերացական անուանումը ստացած, «դիմուլած» ով է որ սկիզբ կ'առնէ, երբ օր մը մայրամուտին, Քանտինսքի, ամբողջովին իր մտքերով կլանուած, կը բանայ իր արուեստանոցին գուռը ու ինքինքը յանկարծ կը գտնէ աննկարագրելի զեղեցկութեամբ ու յատուկ խանդ պարունակող նկարի մը դէմ յանդիման : Ապշած ու հմայուած, կանգ կ'առնէ : Նկարը որ ենթանիւթ չունէր, ճանաչելի ոչ մէկ բան կը ներկայացնէր . միայն ձեւերէ եւ գոյնի շողղողուն բիծերէ բաղկացած էր : Քիչ ետք կ'անդրադառնայ թէ իւրականին մէջ ան իր մէկ նկարն է, իր մէկ կողմով պատին կոթնած : Այնուէնետեւ իրեն մէկ բան յատակ կը դառնայ, թէ ենթանիւթերը եւ անոնց նկարագրական կողմը ոչ մէկ ձեւով կ'առընչուին իր պատառներուն, այլ ընդհակառակն՝ կը վնասեն անոնց արտայայտչականութեան (*):

Քանի մը տարի ետք, 1916-ին, այլ «դիպուած» մը կը լուսաւուրէ այս անդամ Ժան Առափի միտքը: Խօսքը տանք իր բարեկամին, Հանս Ռիխթերի. – «Ծէլը վէկի իր արուեստանցին մէջ, Առփի երկարօրէն աշխատած էր գծանկարի մը վրայ: Դժգոհ, ի վերջոյ կը պատուի քուղքը, քողլով որ կտրները տարտկնին գետինը: Երբ, ժամանակ մը ետք, իր նայուածքը դիպուածով մը կ'իյնայ գետին փոռուած այդ կտրներուն վրայ, անակնկալի կուգայ անոնց տեղադրումով, որ կ'արտայայտէ նիշք այն ինչ որ նախապէս առանց յաջողելու փորձած էր ձեռքբերել: ... Դիպուածին այս դրդումը ինք նկասնեց որպէս «նախախնամուրիւն» ու սկսաւ ուշի ուշով այդ կրտորները յատակի մը վրայ կպցնել այն կարգով զոր դիպուածէն ծընած էր» (**): Շուտով ինքնագործութիւնը օրէնք դարձաւ արուեստէն ներս, որ իր ամէնէն ընդարձակ կիրարկումը ունեցաւ Գերիրապաշտութեան մէջ:

(*) Sb'u.. Wasilly Kandinsky : «Regard sur le passé et autres textes (1912 - 1922), Edition établie et présentée par Jean-Paul Bouillon, *Collection Savoir*, Hermann, Paris, 1974, p. 109.

(**) Յիշատակուած հետեւեալ իրատարակութեան մէջ. - Jean Clay : «De l'Impressionnisme à l'art moderne», *Hachette Réalités*, Paris, 1975, p. 211.

Սա ի գիտութիւն, Առփ կը նշգէ քէ նման տիպի գործերուն կապակցութեամբ ինք դիպուածը օգտագործած է միայն որպէս մնկնակէտ, որմէ ետք ամեն անզամ ինք գիտակցօրէն է որ վերակազմած է այդ նկարներուն համադրումը։ (Ժան Առփ Ռուլիլիլմ ԱՌուպինի. տե՛ս վերջինենի. — «Dada, Surrealism and Their Heritage», *The Museum of Modern Art*, New York, 1968, p. 41.)

The Museum of Modern Art, New York, 1968, p. 41).

Սուլած քանի մը նախագասութեամբ կը պարզէ . «Օր մը երբ կ'աշխատէի, խորհեցայ թէ պաստառ զօր կը նկարէի, անխողած էր : Այս ձախորդութեան վերջաւորութեան, շարունակեցի շաղ տալ այդ անե խմբը եւ հետզիեւտ տեսայ որ պատառ լոյս կը ստանար ցոլացութերու թերմամբ եւ մակերեսներ ուժականութիւն ձեռք կը բերէին . տեսայ որ այլ տեսակի նկարչութիւն մը կը ծներ» (15) :

Սուլամի «գիպուած»ը իր էութեամբ
շատ չի տարբերիր միւսներէն, որոնք
ձեւ կ'առնեն առարկայական պայմաննե-
րէ ու կ'իմաստաւորուին՝ երբ անձի մը
մօտ հողը պատրաստուած է զանոնք լն-
կալելու: Երեւոյթը այն է թէ, նման տի-
պի «գիպուած»ներուն անդիտակից կեր-
պով ծնունդ տուղները նոյնինքն այդ
«գիպուած»ներուն իմաստը կապուզներն
են: «Պարզ գիպուած»ներ, որոնք կը նմա-
նին ճակատագրական արկածներու եւ ո-
րոնց ամբողջ տարողութիւնը, արձա-
գանգն ու հետեւանքը պատահարէն եւ
կամ առաջին յանկարծակի ցնցումէն յե-
տոյ է որ աւելի կ'ընդլայնին:

Սուլամի այս թափանցումը կարեւորագոյն գիւտերէն կարելի է նկատել նկարչութեան պատմութեան, ուր պատառը պարզ յատակ մը չի գառնար, վրան այլազան իրագրութիւններ մարմին տանող, երազային, ինքնազործ կամ զուտ նկարչական, այլ՝ այնտեղ կը ստեղծուի աշխարհ մը, ուր տեղի կ'ունենայ տարերային յարաբերութիւն մը՝ լոյսին և մութին միջեւ, իրրեւ թէ ան տիեզերքի մէկ մանրանկարը ըլլար: Այստեղին Սուլամի գլամարդաբար 1979-էն սկսեած գործերուն յափշտակող յատկութիւնը, որոնց գէմ յանդիման գտնուիլը կը նմանի աստղազարդ երկինք մը դիտելուն, իր անհամար կայծկլառող լոյսերով, նման Սուլամի վրձնին քայած ակօններուն: Տիեզերականը ցարդ նման չափանիշի արտայայտութիւն մը չէր գտած թերեւս Քանտինսքիէն ի վեր, որ նկարչութեան մէջ առաջինն է արուեստը «Երկրային» սահմանումէն «տիեզերական»ին տանող: Տիեզերական (cosmique) բառին յաճախակի արծարծումը ժամանակակից արուեստի բառամթերքին մէջ որ թերեւս Սուլամով կը գտնէ նկարչական իր գերազոյն իմաստաւորումը, իսկութեամբ կ'արտայայտէ մտահոգութիւնը՝ ընդարձակելու արուեստի տարածքու «լեզուական» կարելիութիւնները, որ այս ձեւով աւելի կ'առընչուի դիտակամ մօտեցումին, որպէս անյայտը պեղուի իմացական եւ նոյն ատեն զգայական միջոց:

Սուլամժ հետզհետէ կ'ընդարձակէ իր
Հնարքին կարելիութիւնները։ Մարմին
կ'առնեն բազմակտոր պաստառներ, որոնց
իրենց առթած ապրումներով կը չ'շահե
իր գործին խոհական հանգամանքը։ Առ
սոնց մէջ ինք կը ստեղծէ հիւսուածքը՝
տարբեր աստիճաննաւորումներ, երբեմ
աւելի կամ նուազ ուժ բանեցնելով վրձին
նին, ծեփիչին եւ պաստառին վրայ, եր
կ'ակօսէ կամ կը ձեռավարէ սեւ ներկին
մակերեսը։ Տեղեր կրկին երկրորդ դոյջ
մը տեղ կը գտնէ պաստառներուն մէջ
յատկապէս իր ծովային կապոյտը, սեւ
տարածութիւններու կամ Քրիզներու «ա
րանք»ներէն երեցող, իրբեւ թէ սեւ
ծածկող թանձը վարագոյր մը կամ զար
մը ըլլայ՝ իր խուժող ներկայութեամբ։

Սեւլին համատարած օգտագործումը
պաստառի ամբողջ տարածքին, 1950-ա
կան թուականներէն սկսեալ արդէն իս
կիրարկուած էր Ամերիկացիներ Պառնը¹
Նումընի եւ էտ Ռայնհարթի կողմէ։ Բար-
դատած ասոնց, Սուլամի մօտ սակայն
սեւը մարմին ունի, թանձրութիւն և
հիւսուածք։ Բայց երբ նկատի ունենան
իտալցի Լուչիո Ֆօնթանայի 1961-ին ի-
րազործած պաստառը՝ «Միջոցային Ցը-
ղացք / Վենետիկեան Լուսին» խորա-
գըրուած, մտահայեցքի անժիւստելի նոյ-
նութիւն կը գտնենք Սուլամի եւ Ֆօն-
թանայի միջնեւ։ Վերջինին պաստառի տա-
րածքին մոխրագոյն թանձր ծեփին վը-
րայ արձանագրուած ակոսները եւ, զա-
նոնք ընդմիջող ուղղահայեաց ճեղքերը
մօտ երկու տասնամեակով կը կանին
Սուլամի յլացքը։ Սակայն Սուլամի կոր-
ծը իր ամբողջութեանը մէջ է որ կը ստա-
նայ իր գերազոյն իմաստն ու անլողուոց
ներկայութիւնը։ Ան իր խոհականու-
թեամբ, կուռութեամբ, կշոյոյթի եւ լը-
ղացողական այլազանութեամբ աւելի հե-
ռու կ'երթայ միւսներէն, երբ լոյսի տար-
րը կ'առընչէ իր պաստառներուն։ Իր լոյ-
սը ան չէ որ կը լուսաւորէ պաստառ
որպէսզի զայն՝ արուեստի գործը տես-
նենք, այլ՝ անոր զուգործուելով է որ

catif, de vernis à retoucher. Tout Papken est là. Dans ce lieu, dans cette toile, dans ces odeurs. Il sourit. Légèrement penché sur la toile, il la touche pour vérifier le séchage. Tout va bien.

- Magnifique. Le monde de l'apparence et celui inaccessible plus lointain du monde intérieur. Ce sont les symboles que tu as voulu y mettre.

- Si tu veux.

- Cela rejoint nos paroles de tout à l'heure sur le rêve et la réalité. C'est pour ça que tu m'en as parlé ?

- Oui. Il y a le monde du premier plan. Celui de l'apparence, de la réalité ordinaire. On peut en rester là. Souvent et pour beaucoup ce monde là est le plus attachant, possède toute la valeur. Il y a un autre monde sur un autre plan. Complètement coupé. Je veux dire qui n'a rien à voir avec l'autre. Comme une autre forme de réalité inaccessible, inhabituelle. Pour moi sous la neige de la solitude, souvent et pendant longtemps, j'ai retrouvé ma vraie chaleur. Je lui donnais toute la valeur. Maintenant pour moi la coupure s'est estompée. Ce qui compte c'est l'équilibre entre les deux. Il y a une différence profonde entre ces deux mondes, d'un côté, oui. De l'autre plus j'avance et plus je crois qu'il y a une unité entre les deux encore plus inhabituelle et plus difficile encore à saisir que la vie de l'esprit. C'est ce que j'ai essayé de peindre.

Nous sortons du pigeonnier. Debout face au paysage nous restons quelques instants sur la petite terrasse qui surplombe les lilas dépouillés. Comme pour faire écho aux paroles de Papken, dans le ravin en face de nous dont le versant opposé est couvert de pins, une forme blanche s'élève. Mobile, éthérée, la pluie s'étire en vapeur pour passer d'un monde à l'autre. Nos yeux se croisent à la vue de ce spectacle. Inutile d'en parler. Tout est toujours là, sous nos yeux. Très au loin sous les nuages bas, au delà de Valensole les Alpes enneigées surgissent dans une trouée de soleil.

Nous descendons et je dis à Papken :

- Tu ne m'a pas raconté ton départ de Grèce. Je veux dire, en détail, pourquoi et comment cela c'est passé. C'était une deuxième coupure pour toi, après la fin de ta petite enfance et la perte de ton village, c'était la fin de ton enfance, la perte de Mytilène et l'éloignement familial.

- Allons nous asseoir. Je vais essayer de me souvenir au mieux des circonstances. Tout d'abord je n'avais aucune envie de partir. Le monde des pêcheurs, du Kastro avec ses repaires formidables pleins de belles filles gentilles, des équipées avec ma bande pour fuir l'école, le monde des histoires de Mardig, la présence d'Eva, tout cela me comblait parfaitement. Je serais devenu un pêcheur ou un bon artisan. Pourquoi compliquer les choses, tout allait bien. La vie en a décidé autrement.

Papa avait une sœur ainée. Je ne sais ni comment ni pourquoi, mais elle était cultivée, éduquée, elle savait lire. Papa non. Il l'a respectait. Pour lui, c'est elle qui savait ce qui était bien pour la famille. Elle était mariée avec un type riche : Paul Sorgoudj. En fait il avait simplifié son nom, Sorgoudjian parce qu'il faisait du commerce avec les Anglais; import export de tabac.

- Tu l'as connu ?

- Je l'ai vu une fois, à Mytilène. Il était venu accompagner sa femme, Ivant. C'est cette fois là, où elle est restée deux mois à Thermi, qu'ils ont tout arrangé. Je devais accompagner son deuxième fils Vahé qu'elle avait de son deuxième mariage avec Sorgoudj. Ils voulaient lui donner une éducation. Lui faire faire des études à Venise au collège arménien. Comme il était un peu timide, je le rejoindrais là-bas.

- C'est donc lui ton oncle par alliance, qui t'a payé tes études.

- Exact. Et plus tard une fois nos études terminées nous devions tous nous retrouver en France. Papa avait une autre idée lui. Il voulait aller en Arménie soviétique. Trois mille personnes de Mytilène y sont parties. Ils ont fondé un nou-

veau village : Néa-Mitilini. Cela s'est mal passé, il en est resté très peu. Après Papa ne jurait plus que par le nom de sa sœur et suivait son idée, idée de Paul aussi d'aller s'installer dans le midi de la France.

- Pourquoi la France ?

- Je ne sais pas. C'était un pays civilisé, hospitalier, libre. Ma tante avait promis d'acheter dans le midi une petite ferme pour Papa. En attendant je devais aller à Venise. Tous ces arrangements avaient eu lieu en juin-juillet et moi je devais partir en septembre, pour la rentrée scolaire.

- Tu avais quel âge ?

- Dans les douze treize ans.

- Tu connaissais Vahé ?

- Non. Il devait aller directement à Venise depuis Alexandrie.

- En Egypte ?

- Sorgoudj avait ses affaires à Alexandrie en Egypte et tout le monde vivait avec lui là-bas, y compris Bedros le premier fils de sa femme qu'elle avait eu d'un homme décédé ensuite. C'est pour cela qu'elle s'était remariée.

A la nouvelle de mon départ pour faire des études, Mardig était très content. Nous étions à la maison. J'étais assis à côté de lui. Il m'a tenu la tête et il m'a dit : «Tu vas devenir quelqu'un. C'est bien. Tu vas étudier. Tu vas apprendre beaucoup de choses. Moi je n'ai pas eu de chance. Tu as plus de chance que moi». Il avait un beau sourire en me regardant et il me touchait la tête, comme tu fais avec les enfants. Toucher c'est aimer.

A cette époque là je n'ai pas compris ce qu'il me disait. Sans doute pensait-il à lui en parlant. Peut-être était-il humilié de ne pas savoir lire. Moi je pensais à lui comme à un dieu. J'aurais eu envie de faire de la musique comme lui, de savoir chanter. Mais à ses yeux certainement ça comptait moins que de «savoir des choses».

Je suis donc parti à Athènes avec Maman. Nous sommes allés à côté du Pirée à Koquinia chez des arrières cousins de papa.

- Je n'ai jamais entendu parler d'eux ?

- Eposik. Ils sont venus en France par la suite. Nous sommes allés chez eux quand tu étais petit chez sa fille.

C'étaient des patriotes. Le père était une notoriété à Bardizak, le village de mon père. C'était un homme de loi. Il connaissait parfaitement le turc. Auprès du cadi il représentait les Arméniens. Son fils, je m'en souviens très bien, était comme un chat, très futé, particulièrement intelligent. Il parlait peu. Il a drôlement tourné. Son père voulait qu'il devienne prêtre orthodoxe. Je ne sais pas comment cela s'est passé mais il s'est retrouvé au couvent Mekhitariste de Vienne, des catholiques. Il y apprit beaucoup de choses. Un petit détail n'allait pas. A la fin il voulait brûler le couvent. Je l'ai entendu plus tard par les vartabeds. C'était un type curieux. Il est arrivé ensuite en Arménie. Là encore au bout de quelque temps il a voulu tout révolutionner. Les «camarades» ne l'on pas laissé faire. Il n'est pas ressorti de prison. Fermons la parenthèse. Je t'ai donné ça pour le contexte.

On est resté un mois, à peu près, avec Maman à Koquinia. Photo à l'ambassade, formalités, papiers, etc... Je suis parti en bateau du Pirée, pour Venise où l'on devait venir me chercher. Mon cousin avait donné toutes les recommandations au capitaine qui s'en foutait. J'étais une classe pont. Sur le bateau j'ai rencontré deux autres Arméniens qui allaient au collège. L'un venait de Constantinople, ce fut un bon copain par la suite. L'autre un orphelin du Pirée : Hratch Katcharenz qui est devenu écrivain. Il est installé au Liban. Il doit vivre encore.

Nous étions tous sur le pont. Nous n'avions pas beaucoup d'argent ni les uns ni les autres. Au milieu de l'Adriatique une tempête terrible est arrivée. Un vrai déluge. Moi j'avais une valise en carton. Je l'ai su rapidement. Nous avions du soudjouk et du bastourma du pain et de l'eau. On se débrouillait comme on pouvait. Pendant l'orage ma valise s'est ouverte, ramolie par l'eau, fondu. J'ai pris un petit drap, comme je l'avais vu faire,

SLAVIG CHILOYAN

LE TRAIN

*A mille kilomètres à l'heure le train
quittant les rails poursuit son chemin
parmi les choux.*

*Ayant brisé la vitre du
compartiment une mouche venue
s'asseoir juste en face de moi
but d'un seul trait un demi-litre
d'alcool... Vous ne me croyez pas ?
Remettez le convoi
sur les rails considérez que la vitre
n'a subi nul dommage —et la mouche ?
envolée, disparue.*

NON, JE SUIS INCAPABLE

Ne mourez pas, monseigneur. (Sancho Pança)

*Hommes, banissez-moi,
expulsez-moi du globe.
Deux larmes échappées
du globe de mes yeux
jumeaux, s'en vont roulan
—lourdes larmes terrestres.
Hommes, banissez-moi,
expulsez-moi de ce
monde —votre planète.*

(Trad. de l'arménien oriental par Vahé GODEL)

Slavig Chiloyan, né vers 1940, mort dans les années 70. Accusé de hooliganisme, il passa de nombreuses années en captivité. «Disciple» de Boris Vian, il a traduit un certain nombre de poèmes de ce dernier —quelques-unes de ses traductions (dont celle du *Déserteur*) ont paru dans la revue *Karoun*, en 1968. Aucune des œuvres personnelles de ce poète maudit (devenu quelque peu légendaire) n'a été publiée de son vivant. On prépare aujourd'hui, à Erevan, une édition de ses poèmes —dont une vingtaine ont paru l'an dernier dans la revue sus-mentionnée.

j'ai mis tout dedans et fait un baluchon pour descendre à l'arrivée.

C'était Père Sahak qui nous attendait : «Qu'est-ce que c'est que ces bêtises» a-t-il dit en voyant mes affaires. J'ai répondu : «Vartabed il y a eu de l'orage et ma valise...» Il m'a coupé : «Tu ne pouvais pas faire comme tout le monde, aller dans une cabine». «Quelles cabines ! c'est pour les riches les cabines !» Il m'a dit très fort : «Tais-toi!».

Tu parles, c'était le jour et la nuit. Un monde civilisé qui recevait un vrai sauvage. Des chaussures, au moins quatre costumes différents ; tout juste si nous n'avions pas une tenue spéciale pour aller pisser. Pour moi c'était incroyable. J'avais perdu beaucoup. Pourtant à cet age là on ne regarde pas en arrière. Tout ce monde était à découvrir. De toute façons ne n'avais pas le choix.

- Tu pensais quand même à ta famille ?
- Bien sur. Surtout aux derniers moments passés avec Mardig.

- Pourquoi ?
- Cela s'était passé comme une transmission. Je m'en rends compte maintenant. Il n'avait pas d'argent, il ne savait pas écrire, aussi à sa façon il voulait me donner tout ce qu'il possédait, directement.

Au départ de Mytilène nous étions descendus tous ensemble vers la jetée, où les petits caïques venaient nous embarquer. Les gros bateaux comme celui que je devais prendre avec Maman ne pouvaient pas s'approcher. Le port n'était pas assez profond à l'époque. Deux caïques nous attendaient, pour toute la famille qui nous accompagnait et qui voulait profiter de l'occasion pour monter à bord. Ce n'était pas si fréquent.

Grand père, lui, ne voulait pas de tout ce monde, de ce tohu-bohu. Il était con-

tent pour moi. Pour lui c'était un déchirement. Il a dit aux autres : «éloignez-vous». Nous sommes restés seuls tous les deux. Je l'ai regardé. Il avait deux larmes sur le visage. Il m'a tenu la tête, bien droit devant moi et il m'a dit : «Je vais te dire trois choses. Où que tu soies, quand tu seras seul pense souvent à ça».

Je pleurais par ce que...

- Et tu as pensé souvent à ce qu'il t'a dit ?

- Oui. Dans les coups les plus durs.

Il me l'a dit dans le patois d'Ovadzik, la première langue que j'ai apprise.

Il m'a dit : «Ne l'oublie pas !

Her iche karechma !

Ne t'occupes jamais des affaires des autres». Il a attendu un petit moment comme s'il réfléchissait et il a continué : «Quiconque demande ton secours : sois là.

Gueurneden inanma !

Sans voir, ne crois rien ». Puis il a complété. «Mais n'oublie pas que tout existe.

Doghrou yoldan chachma !

Ton droit chemin ne le perd jamais de vue». Après un instant il a dit : «Un homme doit savoir, parfois, prendre de petits sentiers pour rejoindre le chemin.

Aïde tjoudjouch. Aller mon petit, attaques. Vas-y ».

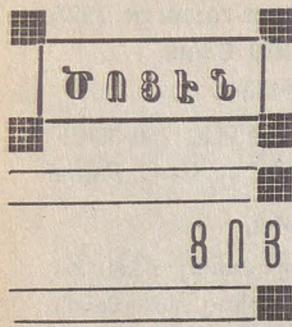
Moi je chialais. Il m'a caressé encore une fois la tête et puis est parti.

On m'attendait dans le caïque. Nous nous sommes éloignés. Au bout de la jetée au petit Kaféni, il y avait des tables. Il était assis seul. Il nous regardait partir sans un geste.

- Tu l'as revu ?

- Non. Je ne l'ai pas revu. Je n'ai jamais oublié ces trois conseils. Pour moi ils m'ont aidé plus que tout l'or du monde.

J.-P. BODOSSIAN

8 Ո Յ Յ Ը

Գրեց՝ ԴԱՆԻԵԼ, ԹԻՒԹԵԽՆՔՃԵԱՆ

Կիրակնօրեայ զգեստը, որ այսպիսի միշտայրի մը մէջ միշտայն յարաբերական իմաստ կրնայ ունենալ, չը կրցած տակաւին ձերբազատիլ թեթեւ խոնաւութեան հոտին ու մանաւանդ քնական քարտէսի նման մարթկուած կոտուի ամէն ուղղութեամբ ընթացող ակօնսերէն ու բըլութերէն:

Կոշկներէն վեր բարձրացող թարմ ներկի հոտը այն անախորժ հոտերէն էր, զոր մարդս ինքնառաջանը ու մասնաւանդ քնական զիտիւ ինչ խորհրդական զարդարութեան չես դիտեր ինչ խորհրդական մը զութեամբ կը յամառի ներշնչել հեռաւոր ու ծածուկ համոյք միսկ զգալով: Իր մէկ զոյգ «պոթ»ը գործէն ետք ստիպւած էր ներկել ու փայլեցնել պաշտօնական հազուալիչ առիթներու ալ կարենալ գործածելու համար: «Պոթ»ը ինչ վեր ու մինչեւ ծունկ բարձրացող բուրդի գուլամները զայկի այսօրուան զիտեամբ անվիճելի «քինչե» էին, որ ձեռքով հիւսուած եւ մէծ քրոջը կողմէն գոնիայէն առաջուած էին՝ պատակ, պատեղ, չամէչ ու չորթան պարունակող փոտաւոր ծրարի մը մէջ:

Դուրսէն զրկուած այսպիսի ծրարներ, երբ աշխատավիրի ճաշարան – վրանին մէջ ամէն էկոսօր կը յանձնուին իրենց տէրերուն օրուան մէջ ստայցուած նամակներուն առընթեր՝ անխուասկելիօրէն կը դառնային հանրային գիտելիք, «անմեղ» գողութեան թիրախ, մանաւանդ երբ անձու սովորական ֆրանսական սիլարէթի տուփերէն ու «փամթիս»ի շիշերէն աւելի հմայիչ ու հաղուագիւտ բաներ կը պարունակին՝ զայկի ծրարին նման:

Առաջին անգամն էր, որ զիմսաւոր երկրաչափ իր պարերական հացկերոյթներէն մէկուն կը հրամարէր զայկը՝ առանց վկայականի ու տափունսերու այս «երկրաչափի օդնական»ը, որ աւանդական բացարձութեամբ իր ընտանիքին մեծերէն ժառանգաւած ըլլալ կը յաւակնէր հանրային գործերու ու շնարարութեան արհեստը, անցուագիլի իր ամէն նրանութիւնուու: Գոնիայէն հասած այդ ճոխ ծրարը վստահաբար շատ կարեւոր դեր ունէր իր հրամարուելուն մէջ:

Գիւասոր երկրաչափը մեծ պարտէզով դեղեցիկ տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն: Շաբաթ գիշերուան այս հացկերոյթը կը սարգուէր սակայն ճաշարանի հակառակ ճաշարանի համար մէկ կը ներկայական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

Դաշտ գիշերու կամուրջի տուն մը կը բնակէր Տէր – Զօրի ամէնէն «գաղթապետական» բնոյթ ունեցող թալամասին մէջ, դրացնութեամբ ֆրանսական ներկայութիւններուն ու մանաւանդ շատ հմայիչ ու հաղուագիւտ աւելի համար մը լուծած շիշերէն աւելու առիթ մը ըստեղծելու:

ԶՈՐԵՔԱՐՔԻ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 9

MERCREDI
9 NOVEMBRE
1988

LE NUMERO : 4,00 F

ՕՐԱԿԱՐՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՇԱՀԱՐԴ ՄԻԱՅՔԵԱՆ

64րդ ՏԱՐԻ — Թիվ 16.878

Fondateur: SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TEL.: 47. 70. 86. 60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրանուաս : Տար. 700 Ֆ. — Վեցամսեայ : 360 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 1000 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում)
850 Ֆ. (շաբաթական առաքում) — Հատը : 4,00 Ֆ.

64th ANNÉE — No 16.878

ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ Ի ՎԵՐ ԱՆՆԱԽՆԹԱՑ ՑՈՅՑ ԵՐԵՒԱՆ

ԱԽԵԼԻ ՔԱՆ
ՄԵԿ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՅԵՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈԶՈՒՆԳՆԵՐՈՎ,
ՊԱՍՏԱՌՆԵՐՈՎ,
ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ,
ԼԵՆԻՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

ԼԵԻՈՆ ՏԵՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
ԿՐԿՆԱԿԻ ԵԼՈՅԹԸ

Արքի Միսաքեան կը հեռանայնէ Երեւանէն .

Ալծական չկայ որակելու համար այն մծպի, արտակարգ ցոյցը որ տեղի ունեցած երկուաբթի, նոյեմբեր 7-ին Լենինի հրապարակին վրայ :

Վաղ առաւտեան ամբողջովին պարագ էր հրապարակը, ուր ժամը 10-էն սկսան անդ զրաւել պետական զեկավարները Խորհրդային բանակի ուժեր շըստ պատճեն էին հրապարակը : Լենինի արձանի դիմացը զետեղուած էր անոր հսկայալն մէկ նկարը, իսկ հրապարակի ձախին՝ Մ. Կորբաշյովնը :

Հանդիսութեան սկիզբին խօսք առին Պոլկուայի կառավարութեան ներկա լայցուացները, ողուանելով յեղափոխութեան նշանը : Այս անդամ հետ բարձրացած բռունցքները ու ժողովուրդը սկսաւ գոչել՝ «Միացում» և «Առաջնորդութիւն» պատուիլութեանը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը կամուր կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Դամը 11-ին Սուրբն Յարութիւնեան կը փորձէր խօսք առնել ու հանդարտեցնել բազմութիւնը : Ան ապահովութիւն կուտար ըսելով. - «Եմենի հասկանում ենի ձեր գագառութիւնը» : Այս աւելցուց թէ կերպուական Կոմիտէն կը ջանար լուծել հարցը : Ան կողեկոչէր Արցախը, յեղափոխութեան տարեարձի այս տօնակատարութեան լուսացքըն :

Եւսոյ տեսնելով որ ժողովուրդը անդը սկսաւ ապահովութիւններ խօսք առնելու հրապարակը հանդաւառութիւններ խառնական պատառներ, եւայլ : Անոնք կը յառաջնային հրապարակէն, դէպի զիմացի պատան : Միջոց մը այս յառաջնակադարձը ապահովութիւններին կողմէ, մինչ ներկայի դրօշակ» կը կոչուին պահանձնական» : Պատառները կը կունիւի ապահովութիւններին կողմէ :

«Արցախը՝ Հայաստանին» :

«Ճամաշել 1915-ի ցեղասպանութիւնը ճամաշել Սուրբայիրի ցեղասպանութիւնը» :

«Արժամի պատիք Սուրբայիրի յանցագործներին» :

«Հայաստան՝ Արցախ միացում» :

«Երբ են մեկնելու զինուորները» :

«Պայքար, պայքար, պայքար մինչեւ վրայ» :

«Հայեր միացէք» :

«Քրտառութիւնները՝ ժողովուրդը կը

դուռը՝ «միացում, միացում», «Արցախը, Արցախ» :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէջ կը գոնուի վարպետին նոր ժապաւէնը՝ «Խոսոնվանութիւն», որուն բեմանիւթը զնած է «Հայֆիլմ»ը :

Մինչ համուզ խումբերը գրաւած էին հրապարակը, մարդ մը նստաւ լենինի արձանին կանալ դարձուցած . չուարումի պահ մը տիրեց . այդ մէջոցին սկսաւ չնչել շնորհը որ հայաստաննեան ցոյցերու բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, բացումի ու փակումի ազգանշանն էր, անով, ցոյցարար բազմութիւնը աջ ըլունիքները միահամուռ կը բարձրացնէ, անով, ցոյցարար կամքացքի մէ

զ Ա Ր Ե Ւ Ց Ը
զ Ա Պ Ե Լ Ե Մ Ա Յ Ե Ա Ն Ի
Գ Ւ Ա Հ Ա Տ Ո Ւ Թ Ե Ա Մ Բ

Հայ գասական գրականութեան նշանաւոր դէմքերից է Զապէլ Եսայեանը։ Նրա թողած հարուստ գրական ժառան - գութիւնն իր հասարակական - քաղաքական համարձակ հարցադրումներով ցույցնուամ է հայ ժողովրդի ապրած ողբերգութիւնը, նրան իզձերի փլուզումը, նաեւ վերընճիւղումն - ու ինքնահատառումը։ Դեռևս իր ժամանակին քննադատութիւնն ընդունում էր «հօր ու առնական վիպագրուհու տաղանդը»։

Զապէլ Եռայեանն ապրեց բուռն ու
բազմարդիւնք մի կեանք, հանդէս եկաւ
որպէս արձակագրուհի, կրօսո հրապա-
րակագիր, գրական, մշակութային, հա-
սարակական եռանդուն գործիչ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի
աւարտից յետոյ արեւմտահայ մտաւո-
րականութեան մի զգալի մասը մշտական
ընակութիւն հաստատեց Փարիզում:
Այստեղ էին Ա. Զօպանեանն ու Զապէլ Ե-

սայեանը, Ա. Բաշալեանն ու Տ. Կամսար-
բականը, Ա. Անտոնեանն ու Հ. Զարդար-
եանը եւ ուրիշներ, որոնք աշխատում էին
հայ մշակոյթի զարդացման նշանաբա-
նով։ Արեւմտահայ զրոյներից, ինչպէս
արդարացիօրէն նկատել է Հ. Սուրխաթ-
եանը «առաջին ծիծեռնակը եղաւ տաղան-
դաւոր Զ. Եսայեանը, որ իր համոզմունք-
ներով ոչ միայն կապուեց Սով. Հայաստա-
նի հետ, այլև հսկայական գործունէու-
թիւն ծաւալեց զաղութմահայութեան
մէ՞»։ Ի նաևստ հաւոենիօի»։

Փարիզում Ետայեանը անդամ էր Հայ-
կական առաջադիմական մի շարք ընկե-
րութիւնների (Երեւանի համալսարանին
Օպնող ընկերութեան, Հայ ուսանողական
թատերական միութեան, ՀՕԿ-ի), որոնք
սերտ կապ էին պահպանում Հայրենիքի
հետ, օգնում նրա հեղինակութեան ամ-
րապնդմանը: Այդ ընկերութիւնների ու
միութիւնների աշխատանքին մասնակ -
ցում էին ոչ միայն Հայ, այլև Փրան-
սիացի առաջադիմ գրողներն ու մատո-

ըականները։
Լինելով մեծ էրուգիցիայի ու լայն
շնչպրկումների գրող, Զապէլ Եսայեա-
նը չսահմանափակուեց ազգային գրա-
կանութեան նեղ շրջանակներում։ Հիու-
մը Հանրի Պարպիւսի, Հանրի Պարպիի,
Փրանսիական արդի գրական ու հասա-
րակական մի շարք նշանաւոր գործիչ-
ների հետ, ինչպէս նաև ծանօթութիւնը
ու ալիստական գպրոցի լաւագոյն ներ-
կայացուցիչների՝ Պալզաքի ու Զոլայի,
Մոսիասանի ու Ֆլոռերի, Ռ. Ռոլանի ըս-
տեղծագործութիւններին, արձակագրու-
հուն քերին հայեացքների թարմութիւնն,
բարձր մշակոյթ, նրան մօտեցրին ժողո-
վըրդական գրականութեան ակունքնե-
րին եւ նա հաստատապէս կողմնորոշուեց
դէպի վերածնուած հայրենիքն ու գրակա-
նութիւնը։ Իր ժողովրդի հանդէպ ունե-
ցած սէրն ու համակրանքը արտայա-
տուեց նրա հրապարակախօսական յօդ-
ւածներում եւ ստեղծագործութիւննե-
րում։

Առողջ մտահոգուած նոր ժամանակ-
ների գրականութեան ճակատագրով,
Եսայեանը մտաւորական մարդու ան-
հանգստութեամբ հետեւում էր սովետա-
հայ գրականութեան զարգացման ըն-
թացքին, յատկապէս նոր սերնդի գրա-
կան աճին եւ համոզուած էր, որ հայ
գրականութիւնը Հայաստանում վերա-
ծընունդ է ապրում, եւ հազիւ թէ դադու-
թահայ կեանքի մէջ կարող է տեղծուել
գրական նոր շարժում՝ հայրենի գրա-
կանութիւնից անջատ։ Հայ գրականու-
թեան ապագան նա տեսնում էր հայրե-
նիքում, ուր բոլոր պայմանները կային

Նրա զարգացման համար :

Սովետահայ գրողների ընտանիքում
Եսայեանը, ի թիւս ուրիշների, ճանաչեց
ու դնահատեց Ա. Բակունցին և Ե. Զա-
րենցին։ Վաղ էր սկսուել Եսայեանի հե-
տաքրքրութիւնը Զարենցի ստեղծագոր-
ծութիւնների նկատմամբ, գեռեւս քր-
սանական թուականների սկզբից։ Զեւդի

սակ ունենալով բանաստեղծի Մոսկուա-
յի, Պոլսի, Թիֆլիսի հրատարակու-
թիւնները, խորամուխ է լինում այդ եր-
կերի ուսումնասիրութեանը եւ գալիս այն
եղբակացութեան, որ յանձին Զարենցի,
հայ ժողովուրդն ունի մեծատաղմանդ մի-
բանաստեղծ, որը կարող է լինել գրական
մի ամբողջ դպրոցի հիմնադիր։ Եւ, ահա
1923 թուի Ապրիլի 11-ին Փարիզի Միւզե-
Սոսիալի դահլիճում, Լեւոն Բաշալեանի
նախագահութեամբ, հայ տւանողու-
թեան հրաւերով, Զապէլ Եսայեանը հր-
բարպարակային դասախոսութիւն է կար-
դում հայ հին ու նոր գրականութեան
մասին։ Այսեղ է, որ Եսայեանը առաջին
անդամ փարիզահայ մատասրականու-
թեան տարբեր խաւերի ներկայացոցիչ-
ներին ու ուսանողութեանն է ներկայա-
ցընում Զարենցին ու Վահան Տէրեանին,
ընթերցում նրանց լաւագոյն բանաստեղ-
ծութիւնները։

Զապէլ Եսայեանի ցանկութիւնը՝ մօ-
տիկից տեսնելու, ճանաչելու սիրած բա-
նաստեղին, իրականացաւ 1925 թուա-
կանին։ Ալ. Միասնիկեանի աշակցու-
թեամբ Զարենցը եօթ ամսով մեկնում է
արտասահման եւ լինում Պոլիս, Ա-
թինք, Նափոլի, Հռոմ, Վենետիկ, Փա-
րիզ, Պեոլին քաղաքներում։ Զարենցի
այցը Փարիզ մեծ ուրախութիւն պատ-
ճառեց նրա պոէգիայի սիրահարներին եւ
յատկապէս Եսայեանին։ Այստեղ մտեր-
մանում եւ բարեկամանում են արձակա-
գիրնու բանաստեղծը։ Զարենցը Եսայ-
եանի օգնութեամբ ծանօթանում է քա-
ղաքին եւ կաղթօջախի առաջադէմ գա-
ղափարների տէր մի խումբ մտաւորա-
կանների։

Եսայեանի տանը Զարենցի պատիւին
տրուած թէյասեզանի չուրջը տեղի են
ունենում տաք վէճեր ու ասուլիսներ՝
նուիրուած գրականութեանն ու արուես-
տին, Սփիւռքը հայրենիքին մերձեցնե -
լու հարցերին։ Անշնչելի տպաւորութիւն
է թողնուած Զարենցը փարիզահայ մտա-
ւորականութեան վրայ։ Նա հիացնում է
իր բազմակողմանի զարգացմամբ, գի-
տելիքների խորութեամբ ու համաշխար-
հային գրականութեան իմացութեամբ և
իր առողջ տրամարանութեամբ։ Եսայ-
եանը այդ հանգիպումների ժամանա-
կը նրան է նուիրում իր «Վերջին բաժակը»
վէպը՝ «Մէծ բանաստեղծ Զարենցին՝ Զա-
պէլ Եսայեան» մակագրութեամբ։

Քաղաքական նկատառություններով չկարող պահանջով մասմուլում լայնօրէն լուսաբանել մեծ բանաստեղծի ստեղծագործութիւնները, Եսայեանը Զարենցի մասի իր ասելիքը բանառու է յայտնում կազմում իր բարեկամներին ուղղուած նաև մակներում։ Գրող ու գրականագէտ Արա Անտոնեանին ուղղած նամակում կարդում էք. - «Ճեզ ապացուցելու համար թէ գրական ճաշակս զառամութեան չենթարկուած, կը զրկեմ մէկ քանի հատածներ Եղիշէ Զարենցէն, իր լաւագոյ

գործերէն (թող Աստուած ներէ իր անւան տղեգութիւնը) :

Սյս հայրենասիրական բանաստեղծութիւններու մէջ շատ յաջող եւ ֆնարեր գական է «Կապուտաչեայ Հայրենիք հատուածը, որ առաջին տետրակով հրատարակուած է 1919-ին Թիֆլիս, Բայալյդ օրուանէն յետոյ մեծ փոփոխութիւն առաջ եկած է Զարենցի հոգեբանութեան մէջ, որովհետեւ ինչպէս ինքը կ'ըսէ՝

Լցուած է անհուն իմ հոգին հիմա
Նփոք երգերով ու աղմուկներով .
Լցուած է սիրտը իմ՝ ելեկտրական
Բռու ինստիւտով :

Նոր առեղծուածներու եւ նոր աշխալ
հայեացքի առաջ իր խոռված հոգին գ
դեցիկ կերպով՝ արտայայտուած է շար
մը բանաստեղծութիւններով, որոնց մ
ըստ իս ամէնէն գեղեցիկ եւ մեծ չունչը

զործը «Ամբոխները խելագարուած» դիւցագներութիւնն է : Հակառակ իր լեզուական կարգ մը անհարթութիւններուն են նոյնիսկ կրկնութիւններուն . . . անիկամեր ամէնէն զօրեղ էջերէն մէկն է Նիւթն է Կարմիր Բանակի մէկ յարձակումը ոռւսական քաղաքի մը վրայ : Կերպնեմ իրրեւ նմոյշ հետեւեալ հատւածները» :

Զինայելով իր սուր ժամանակը, Եսայ-
եանը արտազրում է պոէմի երրորդ ե-
15-րդ պլուխների այն հատուածները, ո-
րոնք լի են Էպիֆական մեծ չնչի պատ-
կերներով։ Արտազրում է նաև «Ես ի-
մանոյշ Հայաստանի» բանաստեղծութիւնը
և էլի ուրիշ զործեր եւ ուղարկում Արտա-
Անտոնեանին։

ՓԻՒՆԻԿԵԱՆ
ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՄ
ՀԱՐՍՈՒԹԻՒՆԸ

Լիբանանի լեռներուն ու ծովուն միջեւ
նեղ գոտիի մը վրայ կառուցուած փիւ-
նիկեան քաղաքներ այսօր իսկ հիացում
կը պատճառեն իրենց գոհարեղիներով,
արձաններով ու հմայիլներով։ Միջերկ-
րականի երկայնքին բազմաթիւ վայրերու
մէջ կատարուած պեղումներէ ձեռք ձրդ-
ւած առարկաները կը վկայեն փիւնիկե-
ցիներու հարստութեան, ճաշակին ու աշ-
խատանքի նրաութեան։

Հին գարերու հեղինակներու կամ առորի տիբրականերու արձանագրութիւնները կը հաստատեն Եղեկիէլի այս ժամանակամածները։ Ան կ'ըսէ թէ նախանիւթերը շատ ցած գիններով կը ներածուէին, յեաոյ փիւնիկեցի արհեստաւորներու կողմէ կը փոխարկուէին պերճանքի առարկաներու եւ սուզ գիններով կը վաճառւէին։

Փիւնիկեցիներու փայրուն շրջանը կը
զուզադիպի ժամանակի մը, երբ մետաղ-
ները մեծ կարեւորութիւն ունէին: Սպա-
նիոյ մետաղի հանքերուն մասին պատմիչ
մը կը գրէ. - «Այս երկիրը արծաթի բաղ-
մաթիւ ու լաւագոյն հանքերուն տէր է,
սակայն տեղացիները մետաղագործու-
թիւն չեն գիտեր: Փիւնիկեցիները անոնց-
մէ կը գնեն արծաթը ու կը տանին Յու-
նաստան, Ասիա ուր ծախելով մեծ շա-
հեր կ'ապահովեն»: Անոնք Սպանիայն
պղինձ, երկաթ, կապար եւ նաեւ ոսկի
կը գնէին: Եղեկիէլի համաձայն ոսկին
կուգար նաեւ Արարիայէն եւ Անատո-
լիոէն:

Պեղաւմներէ յայտնաբերուած առարկաներուն մէջ կան պրոնզէ արձանիկներ, մետաղը երբեմն ոսկեզօծ է կամ արծաթազօծ. ներկայացուած աստուածութիւնները յաճախ պատերազմի չաստածներ կ'ըլլան: Ք. Ա. Ը. դարէն ըսկըսեալ եղիպտական ազգեցութեամբ աւելի յաճախակի կը դառնան կողջական տիպարներո:

Ա. Հազարամեակին մեծ կարեւորութիւն կը ստանայ երկաթը: Այս մետաղով շինուած առարկաներ հազուագիւտ են երկաթէ սուրեր գտնուած են Սարտենիոյ մէջ, որոնք կը պատկանին Ք. Ա. Զ դարուն. զինաշինութեան համար անհաւասարելի մետաղ էր երկաթը:

Այս վարպետ մետաղագործներուն հա

մար ոսկիէ , արծաթէ կամ պլուտէ բաժակները յատուկ արծէք կը ներկայացընէին : Անոնցմէ ամէնէն հիները գտնուած

Են ասորական պալատներու, Կը ետի ո
Խտալիոյ փիւնիկեան գաղթավայրելու
մէջ, Հետաքրքրական է որ անոնցմէ բնա
չէ յայտնաբերուած Փիւնիկիոյ չողի
վրայ, սակայն գտնուածներու ոճը որո-
շապէս ցոյց կուտայ որ պատրաստուա-
են Փիւնիկիոյ եւ կամ Կիպրոսի փիւնիկի
եան աշխատանոցներուն մէջ: Բաժակնե-
րուն ներքնամասերը համակեդրոն ըլլ-
ջանակներու միջեւ եգիպտական թեմա-
ներով գծագրութիւններ կան. ինչպէս
փարաւոնը որ թշնամիները կը սպաննէ:
Բաժակները զարդարող գոհարներո

Եկուտով փայլուն ելոյթ է ունենում հա

մագումարի ամպիռնից :
Մեծ խանդավառութեամբ ու սիրով նը
սիրուեց Եսայեանը հայրենիքի մշակու-
թային կեանքի վերավենութեան զործին
սակայն վրայ հասան անհատի պաշտա-
մունքի ղաժան տարիները : Կալանքի վեր-
ցուեց Եսայեանը, ինքն էլ չիմացա-
պատճառը, այն համարելով թիւրիմա-
ցութիւն, սպասում էր արդարութեա-
ձայնին : Չորս տարի տարբեր քաղաքնե-
րի բանտախցերում տառապելուց յետո-
նա իր մահկանացուն կնքեց Բաքուից աք-
սոռապարտ տանելու ձանապարհին

սորագայիր անառակ 1943-ին, անաւարտ թողնելով բազում մը տայլացումներ :

Խոչոր արձակագրի իր գօրաւոր տաղանդով Զապէլ Եսայեանն իր վաստակի ու անուան վայել պատուաւոր տեղ զրաւում հայ զրականութեան անդաստ նում : Նրա պայծառ անունն ու անմա զրականութիւնը կը մնայ մեր ոսէի ֆոն տում իրբեւ յուշարձան գալիք սերունդ ների համար :

ԱՐՓԻԿ ԱՒԵՑՐՈՆՅԱ

(Դար. Ա. Էջեն)

բիւրոն: Ան իր ճամփն մէջ շնչառած է թէ կորհ. Սիութեան համար ընկերութեանը միակ ուղին է որ կրնայ առաջնորդել գէպի իւն. դարը:

**

իստոնիոյ մայրաքաղաք Տալինի մէջ եւս հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան տարեդարձը առիթ եղած է ցոյցերու եւ այլազան յայտարարութիւններու. իստոնացիներ պատառներ պարզած են «Համայնավարութիւնը զառանցանքի վերջին աստիճանն է» արձանագրութեամբ:

**

Հայաստանէն ու պալթեան Հանրապետութիւններէն ետք մեծածաւալ ցոյցերու ալիքը տարածուած ըլլալ կը թուրի նաև Վրաստանի մէջ: Նոյեմբեր 5ին, Շաբաթօր, չուրջ 30 հազար հոգիի մասնակցութեամբ արտօնուած ցոյց մըն ալ տեղի ունեցած է Թիֆլիս: Այս ցոյցին կազմակերպիչներէն մէկուն տուած տեղեկութիւններուն համաձայն, ազգայնական թեմաներով լոգունդներ ու պատառներ դորձածուած են, ցոյցարարներ պարզած են Վրաստանի անկախութեան շրջանի (1918 - 1921) դրոշակը: Անոնք պահանջած մն յատկապէս որ վրացի երիտասարդութեան կարելիութիւն ապրէի իր զինուորական ծառայութիւնը Վրաստանի մէջ կատարելու:

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Ան - Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի Զ. Շանթամանածիւղի բոլոր ընկերութիւնները խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնեն ընկ. Ալիս Պիլկիւրեանի, Կարպիս Յարութիւննեանի եւ զաւակներուն եւ համայնքատանեան պարագաներուն իրենց ամուսնոյն, քեռայրին եւ ազգականին՝ ՄՔՐԾԻՉ Պիլկիւրեանի:

մահուան առթիւ:

Այս առթիւ ստացուած է հետեւեալ նրէրները -

Հայ Մշակոյթի Տուն 300, Վարդեվառ Գամբէրեան, Սեղրակ Սամուէլեան, Յարութիւն Աշճիպաշեան 200-ական Փրանք, Տէր եւ Տիկին Կարո Յովկիւթեան, Փիէրօ Ճառայեան, Ալպէր Պօղոսւեան, Լիոն Ջուաքիւն, Սիմոնեան ընտանիք, Շաք Պէյլիւթեան, Յարութիւն Քէսուէան, Մասու Աւետեան, Անտրէ Պազտասարեան, Տիկին Հայկուհի Շալճեան, Օյնօեան, Տիկին Շամիրեան 100-ական Ֆր., Աղաւնի Խոզիւթեան, Պէրճ Կարապետեան, Բոնժ Կապատուրեան, Կագերեան խոտար 50-ական Փրանք:

Այս ամուռ առթիւ հանդուցեալին Ալլրին Ալլս Պիլկիւրեան Մարտէլի 4 մասնածիւղերուն կը նուիրէ 1.000 Ֆր., իսկ Կայանին 500 Ֆր., Տիկին Արշամ Պապայեան 500 Փրանք կը նուիրէ մատարութեան առթիւ: Այրի Տիկին Սիրարփի Մէրտինեան 50 Ֆր., Տիկին Լոթին Մէրճեան Իվոն իր մօր Հնազանդ Մէրմեանի Հոգեհանդիսալին առթիւ կը նուիրէ 500, Ալպէրեան ընտանիք իրենց ծնողաց՝ Վաղարշակ Ունանեանի հոգեհանգստեան առթիւ 100 Ֆր.:

GALERIE FRAMOND
3, rue des Saints-Pères, 75006 ParisROGER DE CONINCK
Peintures récentes

du 27 octobre au 31 décembre

tous les jours ouvrables,
de 10 h à 12 30 et de 14 h 30 à 19 h

Պ Ա Ր Ա Ն Ց Ի Կ Ճ Ա Ը

Կապոյտ Խաչի Սէն - Մօրիսի Անահիտ մասնաճիւղը կը կազմակերպէ տարեկան իր պարանցիկ ճաշը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 12, երեկոյեան ժամը 8-ին ակեալ տեղոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Հայկական համեղ ճաշեր պատրաստը - ած խաչուհիներու կողմէ:

Մասնակցութեան դին՝ 120 Փրանք:
Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար հեռաձայնի՝ 78-55-09-73 եւ 78-55-42-60 թիւերուն:

ՆԿԱՏԻ ՌԻՆԵԱՆ

ՄԱՐՍՅԱՆ
Բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ՝
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԱՇԿԱՆ ՓԱՐԱՏՈՒՐ
Մարտ - 3 - 4 - 5 -
Կազմակերպութեամբ՝ Գարուն երգչախորհնութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՄԱ, ԲՈՂՈՔԻԿ, ՏՈՄ ԿԱՄ ԱՐԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԳԱՆ ԲՈՒՂԵՐԵՐ (ՀԱՇՈՒՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԵՐ, ՊԱՀԱՐԱՆ, ԵՒԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱԶ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԳԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանի՝ Travail soigné

Այցելութիւն
Սէն - Ռաֆայէլի
Հանգստեան Տալի

ՎԻՃ

Նոյեմբեր 13, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, Վիճնի Սէն - Թէօսոր մասնան մէջ, կը մատուցուի պատարագ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր հոգեւոր:

ԶԱՏԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԼԵՅԻՔԻՎԱՆ
Պատարագի երգեցողութիւնը կը կամարուի Վիճնի գարաց գասին կողմէ:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

1890 — 1988

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Կազմակերպութեամբ՝

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՍԻՏԻՏԻ

ՇԱԲԱՄ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19, ԺԱՄ 20.30-ին

SALLE VOLTAIRE

rue Voltaire, ALFORTVILLE

Խօս Կ'աննի Ընկ. ԳէՈՐԳ ՔԵՓԵՆԵԿԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ Ե Պ Ս Օ

Տարեղարձի ճաշին աւարտին, պարահանդէս

Նուազախումբ «ԿԱՅՑԱԿ»

Սեղանները ապահովելու համար հեռաայնել՝ 43. 76. 55. 89:

CAROUN ԳԱՐՈՒՆ
CAROUN

25, rue Paul Vaillant-Couturier

CLAMART

TÉL. : 46. 49. 20. 77

SPÉCIALITÉS ORIENTALES

TRAITEUR

ÉPICERIE FINE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԵՐ - Ամէն տեսակի լիցք (միսով թէ ձէթով):

- Մանրը, ■ Սու-պէօրէկ, ■ Միջուկով ֆէօփրէ
- Հերիսա (ապալրանեն), ■ Լուրիս (փլաքի)
- Թարամա, ■ Մուրէպպէկ, ■ Քանի մը տեսակ խորոված (ապալրանեն)
- Արեւելեան եօրը տեսակ անուշեղէն

* ՊԵՏՐՈՍԻՆՆ Հաստատութեան կարգ մը ապլանքներ *

ԼՆՏԻՐ ԽՄԻՉԲՆԵՐՆ ՈՒ ԽՆԱՄՔԻԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱՆ ՃԱՇԵՐ

ԿՈՀԱՑԱՆԵՆ ԲՄՐԱՆԴԱՐ ՔԻՄՔԵՐԸ

Pour satisfaire encore mieux notre clientèle, nous nous sommes dotés d'une cuisine de 85m² avec une installation moderne.

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԵԼ

ՕՐՈՒԱՆ
ԿՈՍՎԵՐ

ՀԱՏԵԱՆՏԻՐ ՀԱՅ ԳԵՐԱԲԵՐՈՂ ԽՄԻՉԲՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ ԹՐԱՆՍԱՑԻ ՄԵԶ ՍԿԻԶԲԻՆ Ի ՎԵՐ -

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱԶ»

Գին 80 Ֆր.

Թղթատարի Մակովկ՝ 90 Ֆր. 90

Դիմել.

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԵԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

Կամ

«ՅԱՌԱԶ»

ԻՆՉՈՐԻ ԿԸ ԹԱՓԻՆ ՄԱԶԵՐԸ

Հերաթափութիւնը գլխաւորաբար երի-
տասարդներու եւ չափահաններու յառակ
ձագլու բաւական յաճախագէպ չիւան -
գոթիւն մընք: Անոր բնոյթը լաւ ըմբու-
նելու համար, կարեւոր է կազմախօսական
քանի մը ծանօթութիւններ ունենալ ժա-
մանին: Մազերը ծնունդ կ'առնեն
գիրու կոճղային արմատներէ, որոնք
իր մորթին խորապոյն մասին մէջ թաղ-
ած էն: Այդ կոճղային արմատներն
փոքրիկ կոճղային արմատներէ, որոնք
իր մորթին խորապոյն մասին մէջ թաղ-
ած էն: Այդ կոճղային արմատներն
փոքրիկ կոճղային արմատներէ, որոնք
իր մորթին խորապոյն մասին մէջ թաղ-
ած էն:

Մորթին մէջ մազերուն ցողունին չուրջ
կը դառնուի փոքրիկ ճարպային գեղձեր,
որոնք տեսակ մը ճարպանման նիւթ կ'ար-
տագրին: Այս ճարպակերպ նիւթը պաշ-
տոն ունի մէկ կողմէ մազերը կերպով
իր խողութեալ հկուն եւ կակուր պահե-
տու, միւս կողմէ, մազին կոճղային ար-
մատը սուցանելու: Ճարպային գեղձը իր
պահպանթիւնը մազերու ցողունին չուրջ
է որ կը կատարէ, որ կը ճամանի մինչեւ
գիրի գուրս՝ զիրու մորթին երեսը: Այս
պատճառը որ մազերու արմատները
և զլութը տեսական կերպով թեթեւ մը
կը ճարպատին: Այս պարագան կարելի է
իր նմանցնել մեքենաներու իւղին:

Մազերու արմատին քովերը շատ փոքր
միան մը կայ, որ պարբերական կծկում-
ներով վերոյիշեալ ճարպային գեղձերը
կը պարպէ իրենց ճարպանման նիւթերէն:
Կրնայ պատահի որ այս մկանները որեւէ
պատճառով չկարեն իւղացնեն: Այն ատեն
ճարպային այս նիւթերու առաստութիւնը
պատճառով կ'ըլլայ տեսակ մը խմորումի եւ
պարբաղացութեան:

Դիմուն վրայ՝ մէր սովորական հիւ-
րոնկալած միքրոպաները կրնայ պատճառ
ըլլայ այլ ճարպանման նիւթին խմորու-
մին եւ առբարպաղացութեան: Անոնք վիա-
սակար ներփորտութիւնը մը կ'ունենան մա-
փորուն ցողուններուն եւ արմատներուն
վրայ, սատիհանաբար այս վերջինները
կը փարացնեն ու կը մատչեցնեն եւ վեր-
նակէս պատճառու կ'ըլլան մազերու թափ-
եկան:

Թէ որ այս վիճակին իսկոյն դարձան
ըլլապուի, թափող մազերուն յաջորդ-
ներն ալ իրենց կարգին չուռառով կ'իյան:
Այսուհետեւ հերաթափութիւնը վերջնա-
կան մը նախքան արմատներն ու ցո-

Այցելութիւն
Մէն - Ռաֆայէլի
Հանուստեան Տանի

Կազմոյ Խաչի Մարսէլի չորս մասնա-
հետեւը կ'այցելեն հայկական ծերանոց,
Նոյեմբեր 19, Շարաթ առաւտ, ժամը
8-30-ին:
Օթոքարը կը մեկնի նշուած ժամուն
Մէն - Ժենովէն՝
Place de la Rotonde
Փափաքողները կը հանան հեռաձայնել հե-
տեւալ թիւին: -
91 - 06 - 29 - 65

ՆԿԱՏԻ ՈՒԽԵԱՄ

ՍԱՄՈՒԵԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
80 Ն Ա Ծ Ա Ռ-ի հանդէսը՝
Դեկտեմբեր 18, Կիրակի, ժամը 18-ին,
վարժարանի որակին մէջ:

«ՅԱՌԱՋ» ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահացու	350	(415,10)
Հոգեհանգիստ	250	(296,50)
Շնորհակալիք	250	(296,50)
Հարսնիք, նշանառ	300	(355,80)
Մնանիք	300	(355,80)

Բոլոր ազգերու սակերուն վրայ,
հարկ է աւելինել 18,60% թէ. Վէ. Ա.
(տե՛ս փակագծի մէջ ընդհանուր առարկա):
Այս զիները կը վերաբերին մէկ ան-
դամ հրատարակելի ազգերու, մին-
չեւ մէկ քառորդ սինակ (25 տող)
մահաղղներու պարագային եւ 1/8րդ
(12-13 տող) մնացեալին:
Առեւտրական եւ այլ ծանուցումնե-
րու համար, դիմել թերթին Վար-
չութեան:

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

SALLE GAVEAU-SAISON 88/89

Vendredi
9 DECEMBRE
à 18 h

FONDS QUATRA
EXPOSITION D'ARTS PLASTIQUES
Vernissage au Siège de la Quatra

Samedi
10 DECEMBRE
à 20 h 30

BIENNALE QUATRA 88
Grand Concert de Gala
AKIKO EBI — ANI KAVAFIAN — S. MILDONIAN
LISZT — KHATCHATURIAN — FRANÇAIX

Dimanche
11 DECEMBRE
à 10 h 30

Table Ronde / Cours d'Interprétation
RECITAL AKIKO EBI
24 Etudes de F. CHOPIN

Dimanche
11 DECEMBRE
à 17 h

CONCERT DE L'APRES-MIDI
RECITALS DES SOLISTES
KARINE GEORGIAN — ANI KAVAFIAN
SUSANNA MILDONIAN — AIDA MOURADIAN

Samedi
4 FEVRIER
à 20 h 30

CYCLE PIANO ROMANTIQUE
Œuvres pour piano et orchestre / CHOPIN
A. EBI — A. MOURADIAN — A. PETROSSIAN

Vendredi
3 MARS
à 20 h 30

CYCLE GRANDS ET JEUNES SOLISTES
A. HAROUTOUNIAN — S. HACIKYAN
C. S. MUKHALIAN — H. SURMELIAN

Vendredi
19 MAI
à 20 h 30

CYCLE HOMMAGE
A UN COMPOSITEUR
Musique de Chambre / ARNO BABADJANIAN
TRIO QUATRA

Sympathisants de la QUATRA, demandez
un ABONNEMENT INDIVIDUEL POUR TOUTE LA SAISON

Prix des places: Orchestre 1.000 F, Ier Balcon 750 F, IIme Balcon 500 F

Siège Quatra : 3, rue des Sts. Pères, Paris (VIe) — 42. 60. 74. 78

Salle Gaveau : 45, rue La Boétie, Paris (VIIIe) — 45. 63. 20. 30

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՄԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՄԵՐ, ԹՈՂԻՑԻԿ,
ՏՈՄՈ ԿԱՄ ԱՊԵԿՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԱԳԱՆ ԲՈՒՆՔԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՆՔ,
ՊԱԶԱՐԱՆ, ԵՎԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTER, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ» — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱՐ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻՒ

Խնամուած աշխատանի — Travail soigné

1890 — 1988

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Կազմակերպութեամբ՝
Հ. Յ. Դ. ՍԱՄԳԻՒՐ ՄԻՒՍԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄՄԵՏԵՐ

ՏԱԲԱՓ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19, ԺԱՄԸ 20-30-ին

SALLE VOLTAIRE

rue Voltaire, ALFORTVILLE

Խօս կ'առնէ Ընկ. Գէ՛Ռ ՔԵՓԵՆԵԿԵԱՆ

Տեղաբարձի ճաշին աւարտին, պարահանդէս

Նուազախումր «ԿՈՅՄԱԿ»

Մեղանմերը ապահովեալ համար հեռամայնել՝ 43. 76. 55. 89:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
organise une exposition

ARMENIE 3000 ANS D'HISTOIRE

du 12 Octobre au 19 Novembre
à la Chambre de Commerce et d'Industrie de Marseille (La Canebière)

avec la collaboration
du CONSEIL REGIONAL PROVENCE - ALPES - COTE D'AZUR
sous le haut patronage de

ALAIN POHER, Président du Sénat
et JACK LANG, Ministre de la Culture

Musée ouvert tous les jours de 9h. à 18h. (entrée gratuite)

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

«Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն»

ՆԿԱՏԻ ՈՒԽԵԱՄ

ՄԱՐՍԻՑ. — Վասպուրականի Յաղթա-
կան հերոսամարտի 74-րդ տարեղարձի
տօնակատարութիւն, Մարտ 12, Վաս-
պուրական սրահի մէջ, Խուլիքուած՝
Արամ — Մանուկեանի մահուան 70-ամ-
եակին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒԽԵԱՄ

ՄԱՐՍԻՑ. — Վազմակերպութիւններին կը
ննդրուի նկատի ունենալ՝
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԱԿԱՆ ՓԱՄԱՍՈՆԻ
Մարտ — 3 — 4 — 5 —
Կազմակերպութեամբ՝ Գարուն երգչ-
խուռի տնօրինութեան:

ՊԱՐԱՏԱՆՈՎ

ՀԱՍՏԾԻՔ ԻՐ ԵՐԱԶԻՒ

ԽՄԲ. - Ինչպէս նշած Քինք Նոյեմբեր
9-ի մեր թիւին մէջ, իր ժապաւեներու
մէկ յետնահայեացքին առիթով Փարփա
կը գտնուէր Ս. Պարանանով : Նոյեմբեր
8-ի «Լիպերասիոն»ին մէջ Փ. Գազպահ
ստորագրած հարցագրոյցին կուտանի ո-
րոշ հատուածներ : Հարցագրոյցը կա-
տարուած է Թիֆլիս :

六

Հ. - Պարանանով Նիւ - Եղբէն վերա-
դարձին ... կրնայի՞նք նման քեմանիւր-
մը պատրաստել :

¶. - Սիրեցի նիւ - եռոքը, որովհետեւ
ինձի յիշեցաւց Մոսկուայի իմ ուսանո-
ղութեան տարիներս, երբ կ'աշակերտէի
Մավչենիոյին ու Դովժենիոյին եւ յաճախ
անօթի կ'ըլլայի:

Մէր կառավարութիւնը մէզի 22 տոլար
միայն տուաւ . բարեգախտաբար պարու-
հի Փլեցկայա ըսած էր որ պանիք առնենք
մէզի հետ . այդ պանիքը լոգարանին մէջ
կ'ուտէինք որպէսզի մարդ չտեսնէ : Այդ
22 տոլարով ուզեցի խորհրդային կառա-
վարութեան կողմէ ծակեփունջ մը նուիրել
ամերիկեան կառավարութեան բայց ըս-
տիպուեցայ վարդերէն երկուքը տեղը
ձգել , որովհետեւ երկու տոլար պակաս

Հը ունեցածս :
Հոնտեղի հայ ազգակիցներս ազքատացած թուեցան ինձի , ու ես միայն խաւիար ու վոտկա կրցայ տալ իրենց , ինձի նուիրուած մաշած չապիկներուն փոխարէն :

Հ. - Փարփեան այս յետնահայեացք
ի՞նչ նշանակութիւն ունի ձեզի համար :

¶. — Սանկուլիտեասս Փրանսերէն երգեր
կը սորվեցնէին ինծի : Մայրս դոհ էր ու
հպարտ, որ կրնար հայերէնն ուրիշ լե-
զու մըն ալ խօսիլ : Ինծի համար Փրան-
սան միշտ խորհրդանիշ եղած է բարձրա-
գոյն ուսման :

Կամուրջի գնացքը բառակ, օդուայր
կամուրջին քալել, կրծքանշաններ ու կո-
պէ կներ բաշխել Կավրոչներուն:

Պիտի ուզէի իրենց բերել նաեւ «Փոք -
ըկի Իշխաններ» ժապաւէնը, սակայն երբ
ծրագիրս ներկայացուցի, Մոսկուայի
վարչարար դէմքերը նախընտրեցին լիթ-
ւանացի բեմադրի մը յանձնել գործը,
առարկելով որ Լիթուանիան աւելի մօտ է
Ֆրանսայի, ու արդիւնքը աղէտ մըն է
Սէն - թէկդիւփէրի համար . . . :

Պիտի ուզէի անեւ վերագտնել այն ան-
ձերը որոնք օգնած են ինծի, սակայն մէկ
մասը մեռած է. կլզա Թրիոլէ, Լուի Ա-
րակոն, պիտի այցելեմ իրենց շըրիմնե-
րը, ինչպէս Տարկովսկիինը։ Շատ կը
ցաւիմ որ Խորհրդային Միութեան մէջ
թագուած չէ, կը յուսամ օր մը կուգալ:

Ուրախ եմ որ Ֆրանսա կը տանիմ «Աշուղ Ղարիպ» ժապավէնս, ներկայացը-նելով վրացական շարժաբուեստը որ հիւրընկալեց զիս : Այդ ժապաւէնը նը-կարահանուած է Հայու մը կողմէ Ադրբ-բեջանի մէջ : Հերոսը Քիւրտ մըն է . զա-ւակը այն ժողովուրդին որ Խորհրդային Միութեան մէջ փողոցները կը մաքրէ : Ժապաւէնը ուրեմն բարեկամական խօսք մըն է :

Հ. - Ի՞նչպէս մեկնաբանել Հայաստանի
վերջին դեպքերը :

¶. - Ես երկու զասակարգի պիտի բաժ-
նէի հայ ժողովութղը. առաջինը՝ գիտա-
կից մշակութային իր կոչումին ու աղ-
դին որուն ներկայացուցիչն է. ան որ
պահպանած է Սասունցի Դաւիթը. Եւ

ԱՐՄԱՏԵՐ

բառում կը յատկանի հերէն մին, հիմնականօրէն իր
միջազգայնական ըլլալուն մէջ կը կայս-
նայ, նկատի առած յատկապէս Փարփղն
ու Նիւ - Եորքը որպէս առաջնակարդ
կեղրոններ : Այլազան ազգութիւններէ ե-
կողներ կամ սիրողներ, այս քաղաքներուն
մէջ գտնուելով, խմբովին կամ անհա-
տապէս, տասնամեակներ առաջ հիմք զը-
րին կամ մասնակցեցան գարուն ոստու-
մին համապատասխանող ու զայն մարմ-
նաւորով գեղարուեստական շարժում-
ներու՝ չուտով ամէնուրեք թափանցող :
Իրողութիւն է թէ, տնտեսական, քաղա-
քական ու ընկերային պատճառներու-
բերմամբ, զուրսէն ժամանող արուես-
տաղէտներու ստուար խումբին մէջ, ա-
րեւելեան երկիրներէն եկողները մէծ թիւ
մը կը ներկայացնեն, որոնց գեղարուես-
տական պատրաստութիւնը, սա կամ նա
ձեւով, արդէն իսկ հիմնուած էր արեւ-
մրտեան Երոպա, մասնաւորաբար Փա-
րփղ ձեւաւորուած գեղարուեստական
շարժումներու վրայ, սկսեալ Բնապաշ-
տութիւնն եւ Տպաւորապաշտութիւնն :

Զարդարը գործէ :

լեզու մը ունենալը իր արմաներուն կապ-
ւած ու անոնց հարազատ մնալուն մէջ կը
կայանայ՝ որ թերեւս, միաժամանակ,
օտարումին ու այլասերումին հակաղղե-
լու իր ձեւը կը դառնայ: 27 տարեկանին
գէպի ֆրանսա իր ճամբորդութիւնը,
խորքին մէջ եւ հակառակ իր ակնկալա-
ծին, կը վերածուի գէպի անցեալ, գէպի
արմաներ ուղեւորումի: Նախանձէս, իր
հայրենիքին մէջ, Զինաստան, իր նկար –
չական աշխատանքները ուղղակիօրէն կը
հիմնուին «արեւատեան» ոճերու վրայ:
Եւրոպա անցնելով, գեռ քանի մը տարի
նում ոնթառո իր առունակե թէկուու

ինչի՞ վերածուած եմ այսօր. վերա-
կառուցումին փորձարարական խորհըր-
դանշանին: Զիս ամէն տեղ կը տանին
թութակի մը, կամ մէր նշանաւոր ինդղ-
կատակին՝ Օլեկ Փոփովին նման: Խաչեր
ունիմ կուրծքիս վրայ: Կը կարծես թէ
ոսկիէ են անոնք: Մինչեռ մէկ կոպէկ
իսկ չունէի երր բանտէն ելայ: Կործանած
եմ ու ամէն բանէ առաջ կործանած՝
ստեղծագործութեանս մէջ: Կը խորհիմ
թէ Կորբաջովի կը պակսի անդթութիւնը:
Կուսակցութեան Ա. քարտուղարն ու
Խորհրդային Պետութեան զեկավարը
պէտք է անդութ ըլլայ երր վերակառու-

կանութիւնը աւելի վերացական չէ քան
բառերունը՝ «բականութեան մէջ» կ'ըսէ
եւ թէ, «բոլոր նկարիչները», ինք կը
խորհի, «իրապաշտներ են իրենք իրենց
համար»: Վերացական են՝ միւսներուն
համար»: Նշանը, նման բարի մը, կ'ի-
մաստաւորուի՛ երբ իրեն տրուած է կամ
կը տրուի իմաստ մը արտադրեն կամ

բաշովն էր . . . : «Բուկ Խալիսան ՕՓելիան է» գոչեցին . «ոչ, ըստ, ան Քորտէլիան է, խոկ էլարնըրը՝ Կրեմլինը» :

Ահա թէ ինչպէս կ'աշխատիմ . այսպէս է տաղանդաւոր մարդու մը վիճակը . այսպէս է նաև վերակառուցման ողբերդութիւնը . զոտկան, չչնքերու մուտքերուն պարապ շիշեր, Ղարաբաղ . . . Ամէնէն ծառափեռ առաջարարէն . ենամէ եւ ա-

ուր արուր բառաւ ոչ արածայախալու զաս պարփակելու յատկութիւնը, որու բերձամբ ան կը վերածուի հասարակաց յայտարարի մը, հասկացողութեան եզրի մը, ուր կը մնայ հարկ եղած բանալիները, ծանօթութիւնն ու գիտութիւնը տնենալ՝ անոր հազորդուելու ու գայն ըմբռընելու համար :

Փառեւ թէ օհա ու ժամանակ ու զայն ըմ-

օպայրայսով պարագայրս, զրսաս ես ալ
օր մը պահանջել որ թիֆլիսի ՔԱ. - Կէ -
Պէ-ի շնչքը հանրատան մը վերածուի,
քանի որ հայրս ունէր հատ մը ու հա-
րուստ էր :

Իսկ ես աղքատ եմ : Միացեալ - Նա -
հանդներու մէջ զաղթականներ ձեռք մը
հագուստ գնեցին ինծի որպէսզի անով
թաղուիմ . 50 տուար էր զեղչեալ գինով :
Սակայն աւելի գէշը ան է որ այսօր 28
Վրացի պոչ բռնեցին զայն ինձմէ գնելու
համար :

Փարիզի մէջ, տեսնելով թէ Հարթունկ,
Սուլաժ եւ ուրիշներ արդէն իսկ նշան-
ներու լեզուն ու վրձնահարուածի հետքը
տարած են աննախընթաց չափանիշներու՝
առնչուելով Ծայրագոյն Արեւելքի , չի-
նական եւ ճափոնական նշաններու լեզ-
ւին , Զաօ Վու - Քի կ'անդրագաւնայ թէ
իր արմատները կը պարունակեն նկարչա-
կան այնպիսի կարելիութիւններ , որոնք
գեռ հարկ եղած չափով չեն ընդլայնը-
ւած : Իր ձեռք բերած նկարչական գի-
տութիւնն ու հմտութիւնը , ժամանակա-

կից գեղարուեստական ըմբռնումով ձևաւորուած, ի սպաս կը դնէ այդ կարի լիութիւններու զարդացումին ու «արդիականացում»ին ուր, իր գենսավայրը վերապանող ձուկի մը նման, ինք կը գործէ սահուն, բնական ու ինքնածին ազատութեամբ մը՝ հակառակը իր կարգ մը ժամանակակիցներուն, որոնց մօտ կը զգանք չարչը կուած ձգուումը՝ հասնելունկարելու այդ ազատութեան։ Այս ձեւով, մարմնին կ'առնէ արուեստ մը ուր իւզաններկին հարուստ ու ճոխ շարտածքը, անոր խմորը, ինչպէս եւ Շաքուածեկի Նկարչութեան անմիջական, ազատ ու հում վրձնահարուածներու զրութիւնը, կը ստեղծեն նրազգած նկարչութիւն մը, ծայրադոյն յդկումի եւ հակակշռումի հասած՝ հակառակ իր յորդող շարժումին, ուր լոյսն ու մթնոլորտը կը զառնան զործոն տարբեր ու նկարիչը կը կապէն բնապաշտական տեսիլքին։

Վու - Քիի մօտ, յատկապէս իր վերջին
դործերուն մէջ, լոյսը, մթնոլորտն ու
միջոցը ծծուն յատկութիւն մը ունին,
ինչպէս երբ մէլանի կաթիլ մը կամ անով
գծուած ձեւ մը կը տարածուին ծծուն
թուզթի մը վրայ, կամ ինչպէս երբ կը
դիտենք թռչող մարմին մը արեւուն կամ
լոյսի այլ աղբիւրի մը դէմ, որուն հե-
տեւանքով միայն կոյտ մը, խարսուիկ
հետք մը կը տեսնենք, տարտամ շրջապիծ
մը, երբ լոյրու «կը կրծէ», «կ'ուտէ» անիկ
եւ իրեն դէմ ցցուող տարածութիւններէն
մասեր՝ մեր աչքին պարզելով շարժուն
կամ կայուն թիծեր: Ասոր իրը արդինք,
Վու - Քիի մօտ զիծն ու ձեւը, որպէս
այդ, կը չքանան: Սակայն կը զգանիք զա-
նոնք, կը զգանք նկարիչին ձեռքին ու թե-
ւերուն ճկուն շարժումները երբ կը նկա-
րէ, երբ տարածքին ու միջոցին մէջ կը
զծէ, նման այն անտեսանելի զիծերուն,
որոնք հետքը կը կազմեն ծիծեռնակի մը,
կամ միջատի մը այլազան ուղղութիւն-
ներով զացող եւ ինքնիր վրայ դարձող
թռիչքին: Այս առումով, Վու - Քիի նր-
կարչութիւնը կը դառնայ թելադրական,
առածգական: Իր գործերը երբեմն կը նր-
մանին մեղմ լոյսով թափանցուած և
հանդարտօրէն չնչող բնապատկերներու
երբ, օրինակ, ամպերը թեթեւորէն կո-
ղազեն դաշտերը, հովիտներն ու սա-
րալանջերը եւ անոնց արանքներէն հաղի
կը տեսնուին, կամ կը ճշգրոշուին, բը-
նութեան ու տեսարանին տարբերը: Եր-
կինքը, ջուրերը, ամպերը, հողն ու բո-
սականութիւնը իրարու կը ձուլուին իր-
տացած արտայայտչականութեամբ մը և
նկարչական արագ զործողութեամբ,
ձգտելու, ինչպէս տպաւորապաշտներու
պարագային՝ բռնել պահուն ոգին ու
բանաստեղծականութիւնը, ապրելու հա-
մար լոյսին ու բնութեան բարախում-
ները:

Այստեղ, արժուածելի նպարչութան
կիրարկումին հետեւանքով, պատառին
վրայ ծագող արկածները, իմացական
ծայրադոյն հակաշխոի տակ առնուած
են. ոչինչ ձգուած է դիմուածի հակա-
ռուակ յաճախ ծորող գոյներուն եւ «թուզով»
վրձնահարուածներուն: Տարժուածի ան-
ջատուած է թանձը կիրքն: Վու - թի կը
մնայ քնարերգակ իմացալաշ մը աւելի,
ինչպէս չինացի անցեալի վարպետները:
Ասոր բերմամբ, բոսկ մը «ցրտութեան»
մը տպաւորութիւնը կրնանք ունենալ և
զսպուած սլացք մը տեսնել իր գործերուն
մէջ: Այս զբացումը կը ծնի անկի որ ինք
հակառակ որդեղբելով վերացապաշ
Տարածեւ Նկարչութեան յանկարծարան
լեզուն, այն պատկերացումը կը յառա-
ջացնէ թէ, նման իր նախնիներուն, զօ-
րաւոր կերպնացումէ ետք է որ կ'անցնի
անմիջական գործի եւ որոշ հեռաւորու-
թիւն մը կը պահէ իր անձին եւ իր նկա-
րածին միջեւ՝ լաւագոյնս տիրապետու-
համար անոր, ուր առաջնակարգ կարե-
սուութիւնը գործին գեղեցկութիւնն ու
կատարելութիւնը ներկայացնելուն մէջ
կը կայանայ: 20-րդ գարու յառաջապահ
արուեստին լիացած պոռթկումը, որպէս
հակադրում անցեալին ու աւանդա-
պաշտութեան, իր մօտ մէծ տեղ չունի.
ընդհակառակն, ինք կը շարունակէ անց-
նայ առաջնակարգ պատկերութիւնով:

եալը՝ նոր լեզուով, սոր բանագիր՝
Սակայն նոյնիսկ երր ինքն իրեն թոյլ
կուտայ կարդ մը «Հեղում»ներ, չերթար
մինչեւ ամբողջական ժայթքում ու վե-
րատեսում, որուն պատճառով դեռ մին-
չեւ վերջերս այն տպաւորութիւնը կըր-
նայինք ունենալ թէ իր մօտ, նկարչական
լեզուն, ինքնիր սահմաններուն մէջ զառ-
նալով, երկար ատեն կանգ առած է ձիւ-
ղաւորուելէ, արգասաւորուելէ: Բայց
վերջին տարիներու պաստառներուն մէջ
տիրապետող տարրերը գոյներու բիծերն

(Հար. Ա. Էջեն)

շման որ Լեռնային Ղարաբաղի հարցը
արդար կերպով կը լուծուիք:

Հ. - Ի՞նչ է լուծումը:

Պ. - Ազգային կազմին մէջ Լեռնային Ղարաբաղի 65-ամեայ դոյութիւնը, որ սպակուեցաւ այս տարուան յայտնի իրադարձութիւններով, որեւէ կամկած չի թողուր, որ մարզը այսպատճ կը լուսով Ազգային կազմին գուրս բերուիք: Ես համոզուած եմ, որ այս հանդրուանին հարցին միայն այսպիսի լուծումը կրնայ իրավիճակը բնականոն դարձնել: Համոզւած եմ, որ երկու համբաւեռութիւն - ներու բնակչութիւնը ըմբռնումով կը նդունի այդպիսի լուծումը, քանի որ ան կը նպաստէ երկու ժողովուրդներու յարաբերութիւններուն վերականգնուամին:

Արցախիները խորապէս համոզուած են, որ պատմական արդարութիւնը պիտի վերահաստատուի եւ արհեստականօրէն բաժնուած հայ ժողովուրդին երկու հատածները պիտի միանան:

Հ. - Ի՞նչ հարորդեն հայաստանի:

Պ. - Ոչ մէկ վայրկեան կը դադրինք պայքարէիք, ոչ մէկ երկվայրկեան կամկածինք յաղթանակէն:

**

«ԱՐԱԽԱՆՈՒԹԻՄ Ե
ՔԱՏՏԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻ»

Այս վերակերը կրող յօդուածին մէջ ժողովրդական կրթութեան Ստեփանա - կերտի քաղաքային բաժնի վարիչ Համլետ Ասրեան մասնաւորէն կը գրէ. - Լեռնային Ղարաբաղի քարոյային կազմին համալրման գլխաւոր ազգիւրը դուրսէն բերուած մասնագէտներն են՝ հիմնականին մէջ Ազգային բաժնի վարիչ Համլետ Ասրեան մասնաւորէն կը գրէ. - Լեռնային Ղարաբաղի քարոյային կազմին համալրման գլխաւոր ազգիւրը դուրսէն բերուած մասնագէտներն են՝ հիմնականին մէջ Ազգային բաժնի վարիչ Համլետ Ասրեան մասնաւորէն կը գրէ. - Համար համար ազգին անոնց աշխատանքի ընդունման համար խոչընդուռ կը հանդիսանար: Շասանամար Ազգային հանրապետական մարմները կը տարածած են աշխատանքի միավոր աշխատանքի մասնակալը, մարզին դաշտական վիճակուն կը լուսադուէր հայերէն գրականութեան ու ժամանակակից լուսադուէր լեռնային Ղարաբաղի:

Ազգային մէջ հայերէն ուսում ստանալու հնարաւորութիւն չունենալով, մարզի երիտասարդութիւնը կը յաձախէր Հայաստանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնները, բան մը որ յետագիին անոնց աշխատանքի ընդունման համար խոչընդուռ կը հանդիսանար: Շասանամար Ազգային հանրապետական մարմները կը տարածած են աշխատանքի միավոր ուսումնական երիտասարդները Հայաստանի մէջ կրթութիւն ստացած ըլլանուն եւ հոն բարեկամներ ունենալ, մէծապէս կը խոչընդուռէր հայերէն գրականութեան ու ժամանակակից լուսադուէր լեռնային Ղարաբաղի:

Կայ նաեւ այն, որ տասնամեակներու ընթացքին մարզին գեկավարները նշանակուած են դուրսէն՝ մարդկոմի Ա. Քարտուղարը, մարզգործիոմի նախագահը ու անոր առաջնորդն անդակալը, մարզին դաշտական վիճակուն կը լուսադուէր եւ անդակամ կը լուսադուէր:

**

«ՆԱՀԱՆՁԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ ԶՈՒՆԵՆՔ»

Իր այս յօդուածին մէջ մէտաքսի գործատն բանուորուէի Վայեան կը գրէ. - «Հայաստան ու Արցախ մէկ մարմին են, մէկ մշակոյթ, մէկ հոգի: Եթէ ժողովուրդը կը փափաքի միանալ իր մայր հայրենիքին, ոչ ոք պէտք է պատնէչ այդ ճամբարն ... Մենք միշտ զգացած ենք Ազգային կառավարութեան ազգային խորականութիւնը մեղին նկատմամբ ... կը գտնեմ, որ Արցախը նահանջի ճամբար այսպատճ չունի: Այս հարցին դրական լուծումը մէր լենինեան կոսակցութեան ինքնին արտայալութիւնը մէջ է այս հարցը:

Արդիկ Միիթարեանի ու Համլետ Գրիգորեանի միասին ստորագրած «Պէտք են հոգեւոր յենակէտեր» յօդուածին մէջ հանդամանօրէն քննարկուածի այն հարցը, թէ ինչու Խորհրդային Միունիքութեան ժողովրդական կրթութեան որոշմանը ժամանակակից կամաց առաջնորդը մարզական դաշտական վարչութիւնը մէջ է այս հարցը, թէ ինչու Խորհրդային Միունիքութեան ժողովրդական կրթութեան որոշմանը ժամանակակից կամաց առաջնորդը մարզական դաշտական վարչութիւնը մէջ է այս հարցը:

**

«Ի՞նՉՈ՞Ի ՊԱՅԹԵՑ ՂԱՐԱԲԱՂ»

Այս յօդուածով ժողովրդական վերա - Հայակողութեան մարզային կոմիտէի նախագահ Վայեանի թովմասեան կամ առաջնորդ այն տնտեսական, ընկերային

ու մշակութային ազէտալի վիճակին, որու մէջ կը դասուի Արցախը,

Ղարաբաղի արգիւնաբերական կարութականութիւնը, կ'ըսէ թովմասեան, կը կազմէ Ազգային կամաց արգիւնաբերական կարութականութեան միայն 2%-ը, գիւղատունեան մէտու 3%-ը: Ինքնավար մարզին բնակչութիւնը մէջ է ինչու մարզին բնակչութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնաբերականութիւնը 2,6%-ը:

Ղարաբաղի կամաց արգիւնաբերականութիւնը մէջ է կ'ըսէ Ազգային կամաց արգիւնա

ՕՐԱԿՐՈՒ

ՀԻՄԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐԵ ՄԻԱՎԵԱՆ

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 16.882

Fondateur: SCHAVARCH MISSAKIAN

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԱՂԵՍԻՆԵԱՆ
ԱՆԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ՀՌՉԱԿՈՒՄԸ

Խորհրդարանականներուն, լսանդավագանին պատճենուն, ուղարքութեան բացագաւառնչուն - մինչև ՊԱԿ-ի (Պաղեստինի աշխատավորմակարգութիւն) ազգային խորհրդին խորհրդացած է 1946-ին, իր երկրէն խոյս տուածէ 1946-ին ու 1951-էն ի վեր կ'ապրի ֆրանսաւ: Իր գործը կը պատմէ ծննդաւ վայրին կարօտ:

ԽՄԲԱՑԷԼԻ Համբավետութեան նախագումար՝ Հերցող ներկայ վարչապետ՝ ի. Շամիրի. յանձնած է նոր կառավարութիւնը կազմելու պարտականութիւնը: Ի. Շամիրի զօրավիդ են ծայրացեղ աշը եւ կրօնական թեւը: Այս վերջնիները յատկապէն, կառավարութեան կազմութեան մասնակցելու որպէս նախապայման կը պահանջն կարեւոր նախարարութիւններ: Մինչ այդ, Շամիր առաջարկած է տեսակցութիւն մը ունենալ Շ. Փերեզի հետ, կազմուելիք կառավարութեան առնչութեամբ:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: 22-րդ յօդուածին մասին: Ինչպէս ծանօթի այս յօդուածը կը նախատեսէ իսրայէլան Պետութեան ճանաչումը:

Անփառ Պետութեան հոչակումի լուրը մէջ խանգամութիւն պատճառած է կաղաքի բնակչութեան, որոնք հակառակ իսրայէլի հաստատած խիստ միոջա - ռումներուն ու լուսարգելին, ուրախութեան ցոյցերով սպոռած են փողոցները:

Իսրայէլի վարչապետ Ի. Շամիր որպէս առաջն հակագեցութիւն ստեղծուած իսրայէլին, յայտնած է թէ ոչ իսկ ինդրոյ առարկայ կրնայ ըլլալ պաղես - տինան իշխանութիւններուն հետ երկխոսութեան մը պարագան:

Ալժերիա առաջին երկիրը եղած է որ անչցած է Պաղեստինի անկախ Պետութիւնը. իրեն հետեւած է իրաք:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՂՎ

Ի՞նչՊէս յայտարարուած էր երկուշարթի, երեշարթի յատկապէս երկաթուղային բանուորներու գործադրութը կը ներկ երթեւէլը: Փարփի արեւելեան եւ հարաւ - արեւելեան գիծերը ամէնչն աւելի պացուածներն էին, ուր երեք չողեակորքէ մէկը միայն կը մէկնէր: Արուարաններու գիծերուն երթեւէլն ալ պակած էր 50% համեմատութեամբ: Այ - ժի - թէ - կողմէ առաջնորդուած այս գործադրութն զատ բողոքի ցոյց մըն ալ անդի կ'ունենար Փալէ Ռոււայալէն գէպի նեփիւպիք: Էս - Ֆրանսի աշխատաւոր - ներուն մէկ մասին գործադրուն ալ պատճառ երած է որ երեքշարթի օր ջնջուն 16 թութքներ: Գործադրութ շարժումը կը սպանար նաեւ ելեկտրականութեան մարզին, իսկ թղթատարական սպանար - կոթինը վերսկած է բացի Պովինեիի կերպնէն ուր բեռնակառքերը փակած մուաքը, արգելք ըլլալով աշխատին:

ԽԱՐԱՍԱԿԱՆ գրական մրցանակներու մէնէն կարեւոր՝ Կոնքուոր Երկու - շրթի յանձնաւած է էրիք Օրսէնայի վէճախողսիսին քոլոնիալ՝ հատորին: Հեղակը, որուն բան անունն է էրիք Անու, 41 տարեկան, տնտեսագէտ է ու նախագահ Միթերանի մշակութային լուրչը ականը: Եթեալ գործը

իր չորրորդ վէպն է: Իսկ «Խընոոտ» մըրցանակը արուած է Արևի Տըփէսթրի «Աստիան» բարոր երազերուու հերոու» հատորին: Տըփէսթր Հայիթիցի մըն է. ծնած է 1926-ին, իր երկրէն խոյս տուածէ 1946-ին ու 1951-էն ի վեր կ'ապրի ֆրանսաւ: Իր գործը կը պատմէ ծննդաւ վայրին կարօտ:

ԽՄԲԱՑԷԼԻ Համբավետութեան նախագումար՝ Հերցող ներկայ վարչապետ՝ ի. Շամիրի. յանձնած է նոր կառավարութիւնը կազմելու պարտականութիւնը: Ի. Շամիրի զօրավիդ են ծայրացեղ աշը եւ կրօնական թեւը: Այս վերջնիները յատկապէն, կառավարութեան կազմութեան մասնակցելու որպէս նախապայման կը պահանջն կարեւոր Ե. Արաքարթի կողմէ, Երեք - շրթի օրուան առաջն ժամերուն: Պահանջնեան այս պետութիւնը որպէս հոգարածք նկատի ունի Պաղեստինը, Երասութիւնը մըրցան առաջարկան առաջարկանը առաջարկան մըրցանը մը հայտնի կարծէ:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Ինչո՞ւ քառ - չրաքի լուսական կարեւոր նախապայմանը: Մինչ այս յօդուածը կը յայտնած է թէ կուսակցութեան կեղծունական կոմիտէլ լիքականար նիսա մը պիտի գումարութիւնը Փետրուարին, քննարկելու համար յատկապէն անդամթերքի բարելաւածան համար յարցերը: Մանօթ է որ խորհրդա - յին ժողովուրդը զանապան առաջներու կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լիքականար նիսա մը պիտի գումարութիւնը յաջուած է թէ կուսակցութեան կեղծունական կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը: Ինչո՞ւ բան չատ հարցերը: Մանօթ է որ խորհրդային ժողովուրդը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը: Այս յօդուածը կը յայտնած է թէ կուսակցութեան կեղծունական կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնած է թէ կուսակցութեան կեղծունական կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան մը չեն ըրած տեղույն ոստիկանութիւնը եւ իրաւագահ միւս մարմինները: Այս յօդուածը կը յայտնէ սննդեղէլիք պահանջն կոմիտէլ լուսական կարեւոր նախապայմանը:

Ս. ԿՈՐԲԱՑՈՎ Դեկտեմբերին պիտի մեկնի Միացեալ - Նահանգներ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագումարի լուսականութիւնը: Ինչո՞ւ բան

ՀՐԱՅԱՎԻՒՄ

ԵՒ

ՀՈԳԵՑԱՇ

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ ԽԶՄԻՒԻ ԵՊԵՇՆԻ
ՆԱՀԱՍԱԿՆԵՐՈՒ 66-ՐԴ ՏԱՐԵՒԹՅԻՆ

Իզմիրի եւ շըշաներու Հայրենակցական Մի-
կերակցութեան հոգաբարձութիւնը հո-
գանգստեան պաշտօն կատարել կու տայ
կիրակի, Նոյեմբեր 20-ին, Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ երկար տարիներ
ծառած դպիրներու Համբարձում ֆր-
չըճեան, Կարապետ Փաղոսեան, Յակոբ
Փափաղեան, Փիլիպոս Օհաննէսեան, Լե-
ոն Համբարձումեան, Միասք Երանեան,
Գրիգոր Աւագեան, Գալուստ Մինասեան,
Յարութիւն Փափաղեան, Բնչպէս նաեւ Ե-
րաժշտապետ՝ Նշան Սերգոյեանի մահ-
ուան 6-րդ տարեվլցին առթիւ:

Կէսօրէ վերջ, հոգեհաշ ժամը 13.30-ին,
ճաշաբան՝

RESTAURANT LAFAYETTE
80, rue Lafayette — 75009 PARIS

Ճաշապին՝ 90 ֆր.:

Կը ինդրուի սեղանները կանխաւ ապա-
չովել, հեռաձայնելով Տիկին Թորոսեանի
47 - 93 - 53 - 71

ԱՆ - Թ'ԷԹԻՒՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԿՈՐԻՉ

Նոյեմբեր 20, Կիրակի, առաւտեան
ժամը 10.30-ին, Ս. Էթիէնի Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուց-
ի պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր
ՀԱՏԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԽԵՏԻՔԵԱՆ

1890 — 1988

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Կազմակերպութեամբ՝

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՒՍՍԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՍԻՏՔԻ

ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19, ԺԱՄ 20.30-ին

SALLE VOLTAIRE

rue Voltaire, ALFORTVILLE

Խօս կ'անձի՞ լճի Գևորգ Քեփենեկեան

Դեղաբուեստական բաժին՝ Ե Գ Ս Օ

Տարեդարձի ճաշին աւարտին, պարահանդէս

Նուազախումբ «ԿՈՅԾԱԿ»

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել՝ 43. 76. 55. 89:

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն”

ՀՐԱՅԱՎԻՒՄ

ՄԱՐՍԵԼԻ
ՊՈՂԱՎԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՑԱՆ ԳԻՒՍ

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ ԽԶՄԻՒԻ ԵՊԵՇՆԻ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ

Կիրակի, Նոյեմբեր 20

Ս. Թարգմանչաց Ս. Սահակ - Մեր-
րոպ եկեղեցին:

Նախագահութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՄԿ. ՎԱՐԴԱԿԱՆ-ի

Կը պատարագէ՝

ԳՐԱԴԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՐԱԵԱՆ

Պատարագի երդեցութիւնները

Կը կատարէ՝

Սահակ - Մեսրոպ Երգչախումբը

Դեկապարութեամբ՝

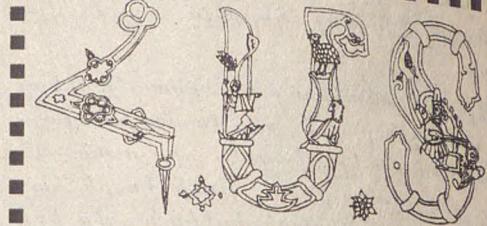
Խաչիկ ԵՎԼՄԱՉԵԱՆ-ի

ՀՈԳԵՑԱՆ ժամը 13-ին,

Եկեղեցւոյ մշակութային կեղրոնի

որպէս:

Կը հրաւիրուին բոլոր Պոլսահայերն
ու բարեպաշտ ժողովուրդը:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Le Jeudi 24 Novembre à 17h30

SOIREE DE LA FNAC

Rencontre avec GERARD CHALIAND

sur le thème «ARMENIE-DIASPORA»

Débat animé par Jean-Marie Auzias,
anthropologue et professeur de lettres
à l'INSA.

FNAC de Lyon :

35, rue de la République

Renseignements à la MCAD

au 78. 49. 42. 97.

Le Vendredi 25 Novembre à 20h30

SOIREE PRESENTATION.

SIGNATURE

par GERARD CHALIAND

du N° spécial des Temps modernes

«ARMENIE - DIASPORA :

Mémoire et Modernité»

à l'Espace Arménien :

40, rue d'Arménie, Lyon 3ème.

Renseignements à la Maison de la

Culture Arménienne de Décines

au 78. 49. 42. 97.

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅՐ

Նախաձեռնութեամբ՝

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽՍԴԻ ՍԵՒՐԻԱՆ - ԼԻՎՐԻ ԿԱՐԿԱՆ

— Տիրուի Միամբեան —

ՄԱՍՆԱՅԻՒՂԻ

GRANDE
SOIRÉE
DANSANTE

organisée par la
section de Sevran-Livry
de la Croix Bleue des
Arméniens de France

SAMEDI 26 NOVEMBRE à partir de 20 H 30

Salle des Fêtes de Sevran

9, rue Gabriel Peri — Près de la Mairie

մասնակցութեամբ՝ «ԱՆԻ» նուազախումբին

և «ՇՈՒՇԻ» պարախումբին

SPECIALITES et AMBIANCE ARMENIENNES

Tenue correcte exigée

GALERIE FRAMOND

3, rue des Saints-Pères, 75006 Paris

du 27 octobre au 31 décembre

tous les jours ouvrables,
de 10 h à 12 30 et de 14 h 30 à 19 h

ԼԱՅԱ ՏԵՍԱԿ

ՆԻԿՈՂՈՍ
ՍԱՐՍՓԵՍՆ

Վ է Ա հ ս է հ ա ի

Ա հ ս ա ն ը

— ԱՐՁԱԿ ԵԶԵՐ

Մատենաշաբ ԱՐԴԻ, թիւ 1
Փարիզ 1988

Դիմու 120 ֆր. (+ թղթառար 15,40)

Դիմու

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN :

51, rue Monsieur le Prince

75006 PARIS

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵԱՄ

ՄԱՐՍԵԼ - Վասպուրականի Յաղթա-
կան Հերոսամարտի 74-րդ տարեկարձ
տոնակատարութիւն, Մարտ 12, Վա-
սպուրական սրահի մէջ, նույրուած՝
Արամ - Մանուկեանի մահուան 70-ամ-
եակին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵԱՄ

ՄԱՐՍԵԼ
Բոլոր կազմակերպութեամբներէն կը
խորուի նկատի ունենալ՝
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ԱԲԱՋԻՆ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՓԱՄԱՏՈՆԻ
Մարտ - 3 - 4 - 5 -
Կազմակերպութեամբ՝ Գարուն Կրգա-
խումբի անօրէնութեամ:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ՀԵՏ

ՄԻԱՍՆԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՑԵԱԼԻՆ

Միասեռականութեան դէմ մինչեւ վեր-
ևրո կիրարկուած ձնշումը իր արմատ -
ները կը դտնէ Սոզոմի պատմութեան
մէջ; Ծննդոց զբքին մէջ ըսուածք յստակ
է. «որովհետեւ Կանայի փոքրաթիւ ժո-
ղովուրդը բնութեան դէմ բարքերու տէր
էր, Աստուած ծծումք եւ կրակ տեղալով
ոչնչացոց ամբողջ քաղաքը, իր բնակիչ-
ներով եւ Հողային Հունա»երով: Այս
պատումք որ այնքան ներդործութիւն ու-
նեցած է երեւակայութիւններու վրայ,
Հաղպատմեակներ ամբողջ որպէս հիմ ծա-
ռայած է սողոմական մեղքին դէմ մահա-
պատիժ անօրինող օրէնքին: Արգելքին
վիճակը պատճառը կը հանդիսանար ծր-
նունդներու մատհոգութիւնը. Խրայէլի
աման փոքր ժողովուրդներու համար
միասեռականութիւնը կրնար ազգին դա-
ւաճանութիւն նկատուիլ քանի որ ան-
ցասպէս ենթակայ էր հզօր դրացիններու
պառանձնիքին: Սեռային ամէն արարք որ
ընկը սերնդագործելու նպատակը, գայ-
թակղութիւն կը նկատուէր, որովհետեւ
կը վատնգէր Աստուծոյ ժողովուրդին
զոյսութիւնն իսկ, եւ ապագան:

Աւետարանիչները չեն խօսիր միասե-
ռականութեան մասին, եւ ոչ ալ ինքը՝
Քիսատոս: Սակայն տրուած ըլլալով որ
անդադար կրկնած է բարոյական հարցե-
րու մէջ մովսիսական օրէնքին իր փա-
ռումք, կարելի է մտածել թէ շատ ներո-
ղամիտ կեցուածք չունէր այս կարգի մէ-

կաւորներու հանդէպ :
Եթէ ուղենք ունենալ նոր կտակարանի
արամադրութիւնները բնութեան դէմ
գործուած այս մեղքին հանդէպ, լաւա-
գոյն է կարդալ Ս. Պօղոսի ըսածները :
Հոն ան կը գատապարտէ արարքը, քրիս-
տոնէութեան նոր մտածողութեան մէջ
տեղ տալով ռարունական թշնամու-
թեան :
Եկեղեցւոյ վարդապետները մէծ մա-
սվ որպէս իրենց հեղինակութիւնը ցոյց
կուտան հրէտական օրէնքը որ հիմնուած է
Առողջի աւերակներուն վրայ եւ այժ-
մէականացած Ս. Պօղոսի ու յետագայ կը-
րօնաւորներու կողմէ : Արեւելքի թէ ա-
րեւմուտքի մէջ նոյն գարշանքը կը յայտ-
նուի միասեռականութեան դէմ, սեռային
յարաբերութիւնը վաւերացնելով միմի -
պյն որպէս ցեղը չարունակելու միտող
պրարք մը :

Երբ քրիստոնէութիւնը կը սկսի թափանցել Օսմանիան ընդարձակ կայսրութեան սահմաններէն ներս, արդէն չոնմասեածանութեան դէմ օրէնք մը գոյաւթիւն ունի, որ կուզայ Ք. Ա. 226 թուականնեն.

Իսկ Ք. Ե. այս մասին պատրաստուած առաջին օրէնքը, Կոստանդինոս Բ. կայսրին օրով հրապարակուած է, 342 թուականին։ Իսկ 390, Օգոստոս 6-ին Թէոսոս միասեռականները կը դատապարտէ ողջակիզումի։ Այս պատիժը կը յիշեցնէ բնականաբար Եհովային կիրարկածը, Սոդոմի բնակիչներուն, սակայն ունի նաև

մաքրող նշանակութիւն մըն ալ: Եւ որպէսսի ոչ մէկ հետք մնայ այդ աղտեղութենէն, խարոյկին վրայ կը գրուէին նաեւ դատավարութեան վերաբերեալ թղթածրաները ու դատապարտեալին աճիւնները կը յանձնուէին հովուն: Սկզբունքով այս վերջինս պէտք էր այրէր ողջ այսուհանդերձ ատեանը յաճախ կ'արտօնէր որ դահիճը խեղդէ իր զոհը, զայն, խարոյկին բոցերուն յանձնելէ առաջ: Այս դորժողութիւնը կը կատարուէր դադունաբար, խորշանք չպատճառելու հոմմար հանդիսատեսներուն, որոնք միշտ բազմութեամբ կը փութային դիտելու այս «խարոյկահանդէս»:

Ամբողջ Միջին Դարուն սովորմականութիւնը ոճիր մըն էր որ կը նկատուէր կը բօնական հերետիկոսութիւն մը։ Դիւաններու այս մարդին մէջ անկատար պատկերը չի կրնար որոշ տեղեկութիւններ տալ թէ ԺԴ. գարեն առաջ միասեռականութեան օրէնքը կիրարկուած է կամ ոչ։

Կամք կ ըլլայ ապահով սրբաւու լաւագալա-
կտն Վերածնունդը, կարդ մը Թթուլացում-
ներ տեսնելու համար վաղեմի այս ար-
դելքին մէջ: Այս այն ըշնանն է ուր Մի-
քէլանձելո իր հնչեակներով Կ'երդէ Թո-
մասօ Քաւալիկէրիի ճառագայթող երի -
տասարդութիւնը, կամ Լէոնարտօ տա-
վինչէ կը զարբասէ իր աշխատանոցին ա-
մենագեղեցիկ աշտկերտներուն . . . :

Գահանայապետեր, իշխաններ, կարդի-
նալներ, բանաստեղծներ, արուեստա-
դէտներ, վանականներ, երաժիշտներ կը
խստովանին իրենց սէրը մանչերու հան-
դէպ, սէր մը՝ զոր կարելի է Համեմատե-
արուեստին եւ գեղեցկութեան հանդէպ ի-
րենց սիրոյն հետ։ Վերածնունդի շրջանին
միասեռականութիւնը դարձաւ մշակոյթ
ազգակ մը, կարելի է ըսկէ դրեթէ գեղա-
դիտական արժէք մը։

Իտալիոյ պատերազմներուն վաղոր-
դայնին Վերածնունդի լորձանքը ծաւա-

լեցաւ Թբանսայի մէջ. իտալականութիւնը իշխան քանի վրայ : Ազնուականներ, առաջնորդներ, արուեստագէտներ, մտաւորականներ կ'ուստէին մի միայն Հռոմէ եւ Ֆիրէնցէի անունով Քաջալերուած այս մեծամտութենէն սոդոմականութիւնը կոչուեցաւ «իտալակամիտ» :

Եթէ այս շրջանին միտուուկանութիւնը ձանցցաւ որոշ թուլացում, ազատութիւնը սակայն այս եղաւ ի նպաստ առանձնա շընորհեալ դասակարգի մը. թագաւորը արքունիքը, բարձրաստիճան քանի պաշտօնատարներ, որոշ արուեստագէտներ եւայլն: Սակայն երր իջնենք ընկերութեան խաւերն ի վար, ճնշումը ներկայ է միշտ: Ամբողջ ԺԶ. զարու ընթացքին քանի վարժառականներ, քահանաներ, արհեստաւորներ, բժիշկներ, զբաստիքը բարձրութեած մէջ աշխատող պատանիներ առաջնորդուած են դատարաններու առջեւ, դատուած, դատապարտուած հիմնուելով անորոշ վկայութիւններու բարձրացած են խարոյկին վրայ: Անոն մէջ եղած են նաեւ քանի մը կիմեր, երեմն պարզապէս արական տարազ կրա բլբայու յանցանքով:

ԺԷ. Պարու արշալոյսին Թրանսայի թագաւորութեան մէջ կը խմորուի կրօնականդարձակ շաբժում մը: Կը հաստատու Հնազանդութեան օրէնքը, կը խստանակարգապահական կանոնները:

1678-ին քանի մը երիտասարդ յանդուզն ազնուականներ կ'որոշեն հիմն

դազտնի ընկերութիւն մի որուն կանոն
գըրութիւնը կը նախառեաէր բացարձա-
ժութէկալութիւն՝ կիներու հանդէպ : Ը-
կերութիւնը հազիւ հիմնուած սկս-
տեղալ թեկնածուները : Անոնց մէջ
դանուէին իշխաններ, ազնուականնե-
առաջին դիմողներէն մէկն էր Լուկի ԺԴ.
որդին : Թագաւորը որ կ'ատէր նմ-
կազմակերպութիւններ, որոշեց գաս-
տալ անոնց, նախ կանչեց իր տպան,
ներկայութեան կառապանէ, տասա ու

Այսուհետեւ նոյն զբանին խարո
կը շարունակեց լուսաւորել Կրէնի հրա
պարակը: 1661-ին միասեռական զոյտ
դաստիպարտուեցաւ ողջակիզօւմի: յա
չորդ տարին նոյն ճակատագիրը ունեց
քերթող Գլու Լը Փթի: ան իր տողեր
ջատագոված էր միայն բնութեան դէմ ն
կատուած այս բարքերը: Գաւառներ
մէջ ալ նոյն կայութիւնը կը տիրէր դ
ւանները ծանօթութիւն կուտան սողո
մականութեան բազմաթիւ մեղադրեա
ներու թղթածրաբներուն մասին, որո
գայցած են մոխիր գառնալ խարոյէներ
բոցերուն մէջ: Զոհերը մեծ մասով ս
ծանօթ ահճեր կ'ըլլային:

Ասկէ, թէեւ պէտք չէ հետեւցնել
միասեռականներու բոլորին վախճա-
կ'ըլլար ողջակիգումը: Մեծ մասով ան-
առելի ծանր ոճիքներու հեղինակներ կ'
լային: բռնաբարում, սպանութիւն
այլն: Միջին դասակարգի միասեռակա-
դատապարտուած էր թաքնուելու: ա-
վայրկեան սպանուալիքի ենթակայ,
դրացիներուն զննող հայեացքին տո-
եթէ չունէր քաղքենիական բարոյակա-
մը արտայայտիչ նշանները. կին, զաւու

տուն, որոշ ժամանակացոյց մը, «Հաւ յարաբերութիւններ» . . . :

ԺԼ. Պարէն սկսեալ խարոյկները հագւադիպ կը գառնան. Եօթը սողոմական - ներ միայն կ'ողջակիզուին մինչեւ Յեղափոխութիւն. Իշխանութիւնը հասկցած ըլլալ կը թուի թէ բազմացնելով հրապարակաւ գործադրուած մահապատիժները պիտի հասնի հակառակ արդիւմքի, եւ թէ ախտը փոխանակ տկարանալու աւելի կը ծաւալի:

Միւս կողմէն խարոյկներու մարիլը կարեւոր յեղաշրջում մը կը նչէ եկեղեցիին եւ միասեռականութեան յանցանքին յարաբերութեան մէջ։ Կրակը սկզբնական շրջանէն ի վեր Երկնային միակ պատիժը եղած է. անոր անհետացումով ոճիրին կրօնական եւ աշխարհական դատապարտումները իրարմէ կը զանազանուէին։

Ասկէ ետք ամբողջ ԺԼ. դարու ընթացքին ստիկանութիւնը, որուն իշխանութեան սահմանները անջատուած են այլև դատական իշխանութենէն, լայն ցանց մը կը լարէ Փարիզի վրայ:

Ոստիկանութեան հիմնական պարտաւո-
րութիւններէն մէկը կ'ըլլայ միասեռա -
կաններու հալածանքը, որսը: Անգամ մը
իրենց օձիքը ձեռք տալէ ետք անոնց կ'ա-
ռաջարկուէր լնարութիւն մը. գործակցիւ
ոստիկանութեան հետ, կամ բանտարկը -
ւիլ. ամէնէն աննշան սիալ քայլ մը պատ-
ճառ կ'ըլլար անոնց անդթօրէն պատ-
ժուելուն:

Եթէ ձերբակալուած անձը նախընթաց
մը ունէր արդէն, կ'առաջնորդուէր բանս.
պատիժը փոփոխական էր, կ'որոշուէր
ամբաստանեալին պայմաններուն համա-
ձայն: Բնդհանուր առմամք եթէ ազնուա-
կան մը կամ ընտանիքի զաւակ մըն էր,
ազատ կ'արձակուէր տեղույն վրայ: Ե-
թէ կղերական մը ռվար, լուր կը տրուէր
իր մեծաւորին ու յանցաւորը ինքզինքը
կը գտնէր գաւառական վանքի մը մէջ:
Բոլոր միւսներուն համար արդելափակ-
ման տեւողութիւնը կը տարբերէր ուժ
օրէն երկու ամիսի միջին:

1750-էն սկսած է գործադրութիւն պատիմներու աստիճանական նուազում մը, որ կը հասնէլ մինչեւ անպարտ արձակումի, համաձայն այն տեղեկութեանց զորս ենթական պիտի տար ոստիկանութեան։ Այսպէս է որ մի ոմն ժան - Լուի Լա Փրանս կոչուած, ազատ արձակուած է որպէս վարձատրութիւն ոստիկանութեան տուած տեղեկութեան։ Ան մատնած է լրեն ծանօթ բոլոր սողոմականները։

Ողջակիզումի պատիժին վերջին ևն
թարկուող սովորմականը կ'ըլլայ կարգա-
թող վանական մը, որ դաշունահարած է
տասնբչորս տարեկան տղեկ մը:

II. θ_1, θ_2

Ա Ր Գ Ե Լ Ք Ը

ଓ. ১০২। কুলাবীর

պատճառներով։ Որովհետեւ իր մէջ չկար, թէ՛ իր խառնուածքին եւ թէ ընտանեկան դաստիարակութեան հետեւանքով, այն դառն ատելութիւնը, այն անդիմադրելի կուտակուած ոխերը, որ որոշ ժամանակներու մէջ մարդոց բազուկները կը զինեն ցմահ պայքարելու համար։ Տեսականօրէն իրաւացի կը գտնէր այդ պայքարը, չափելով այդ իրաւունքը ուրիշներու կրած աննրգարու թիւններէն։ Բայց ինքը առփիթ չէր ունեցած երբեք վիրաւորութելու ոչ իր ազգային եւ ոչ ալ անհատական արժանապատութեան մէջ եւ իր զէնքերը բնականաբար չէին սրուած թշնամիի մը դէմ, ոք. մըն էր, վերացական գաղափար մը Միւս կողմանէ, ըլլալով զաւակը հաստատուն հրմքերու վրայ հաստատուանահապետական ընտանիքի մը, զօրեղ իպահանած աւանդութիւններով եւ կարգերով, իր ամէնէն մատղաշ հասակէ սովորութիւնը ստացեր էր յարգանք ոգրեթէ կրօնական ակնածանք ունենալու հաստատուած կարգերու նկատմամք «Մեծի փոքրի տեղը յայտնի է մեր ընտանիքին մէջ», կ'ըսէր հայրը յաճախ պար

ծենալով եւ քննադատելով կեղընա
կան քաղաքներու մէջ մտած նո
բարքերը : Որպեսոց որդի անյիշատա
ժամանակներէ ի վեր նոյն ձեւով վար
ւեր, նոյն ձեւով սարքեր էին իրեն
կեանքը եւ երէց որդին յաջորդեր էր հ
ըս իրը տանտէր : Հակառակ իր քոյթէ
ըսուն կրտսերը լինելուն, քանի որ միա
արու որդին էր, զինքը փոքր հասակ
համարեր էին տանը ապագայ սիւնը
նիւթական ժառանգութենէն աւելի՝ ըս
տանեկան առաքինութիւններու եւ սովոր
ութիւններու ժառանգորդը : Իր քոյթը
ըս իրեն կը հնազանդէին կուրօքէն մի
չեւ իրենց ամուսնութիւնը, եւ մայր
հօրը մահուընէ յետոյ իր հետ կը խո
հըրդակցէր ընտանեկան ամէնէն անկա

բեւոր մէկ կարգադրութեան համար :
Այդ բոլորը տուած էին իրեն տեսա-
մը ծանրակշռութիւն եւ իր վարմումն
ամէն բանի մէջ հետեւանքը եղած
հասուն զատողութեան : Բայց Մոսկուա-
մէջ մնցուցած ուսանողական տարինե-
նոր ճեղք մը բացած էին իր ներքին ա-
խախտ համոզումներու ամրոցին մէջ
Վտանգաւոր ճեղք մը՝ ուրկէ կրնար ը-
տանալ հակընդդէմ զաղափարներու խո-
ժում մը : Այդ գեղեցիկ, միտիկ, խ-
ոռվայոյդ քաղաքակրթութեան եւ ամ-
նոր զաղափարներու անյագ քաղաքը
հետաքրքիր, անհանդիստ, մոլեռա-
ուսանողութեամբ ալեկոծ ծովու մը պ-
անընդհատ իր ալիքները զարկեր էր
աւանդական սկզբունքներուն, եւ անի-
իր երիտասարդ եւ առողջ լեռնակա-
բոլոր թափովը ընդուներ էր ուսանկ-
ազգեցութիւնը : Իր հաստատ զաղափա-

ներուն մէջ տարտամտութիւն մտեր էր
տեսակ մը տարակոյսի մշուշ, որու
անստուգութեան մէջ սպրդեր էին ի
խառնուածքին եւ իր առաջին դաստիարա
կութեանը օտարոտի զգացումները: Բայ
այդ ազդեցութիւնը հարեւանցի չէր մը
նացեր նաեւ չնորհիւ իր բնական լըր
ջութեան եւ իր մէջ ինկած սեր
մերը բեղնաւորուեր ու ծաղկեր էին, ա
ռանց որ ինքը անդրադառնար այդ հիմ
նական փոփոխութիւններուն: Այսուա
մենայնիւ ինչպէս Ներսէսեան վարժա
րանի աշակերտութեան միջոցին, այն
պէս ալ Մոսկուայի մէջ երբեք անձամ
չէր նետուած հոսանքին մէջ: Իր վնտրա
գուասքին ասպարէզը եւ համալսարանա
կան ծրագրին խստապահանջութիւնը զին
քը կը ստիպէին արդէն իսկ ժամանակ
մեծ մասը յատկացնել ուսմունքի եւ մը
նացեալ ժամերուն հաճոյքով կը հետա
քըրքրուէր գեղարուեստով եւ գրակա
նութեամբ: Ինչպէս ամբողջ սերունդ մը
ինքն ալ իր կարգին մոլեուանդ վնթեցո
մը գարձեր էր Պիլինսքիի, որուն մանա
ւանդ սիրային զգացումներու արտացո
լումները տեսակ մը գտաւանանք եղեր էին
իրեն: Տարտամօրէն եւ այն ժամանակէ
մեծ եւ աւերիչ սիրոյ մը կարօտը, եւ սի
րային տառապանքի հեշտանքը զգացե
էր: Առաջուրնէ ուրեմն ընդունուած բա
էր իրեն համար թէ սէրը մարդուս ամէ
նէն ազնուական եւ անտեղիստալի զգա
ցումն է եւ զըրեթէ անհամբերութեամ
սպասեր էր ճակատագրական հանդիպո
մին:

ՀՐԳԵՑԱՆԳԻՆ

Ալիս Պուլտուքեան, կինը,
Անոյշ Միսիւեան - Պուլտուքեան, քոյրն
ու իր զաւակը՝ Բովելիթօ,
Մերուժան Պուլտուքեան, եղբայրն ու
իր աղջիկներն ու թոռները,
Ու համայն Պուլտուքեան, Անձեան,
Արքալեան, Աղասեան, Շատարեւեան,
Քէհեանեան, Միքաքեան, Կէրկիրեան ու
Պետոյեան ընտանիքները ցաւով կը գու-
ժեն:

ՏԻԳՐԱՆ ՌՈՒԲԵՅՆ ԳՈՒԼՑՈՒՔԵԱՆ
(Ծննդալ՝ Ապահան, - 1899-ին)

INGENIEUR - ARCHITECTE ETP, ICS
մահը որ՝ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 30-ին:
Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ,
Երեքարթի, Նոյեմբեր 15-ին, ժամը 10ին
Անիկով գերեզմանատունը: Արարողու-
թիւնը կատարեց Զաւեն Վարդապետ Խա-
չապուրեան:

ԱՆ - Թ'ԷԹԻԿՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻԶ

Նոյեմբեր 20, Կիբակի, առաւտեան
ժամը 10.30-ին, Ս. Էթիէնի Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, կը մասուց-
ւի պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հոգեւոր
Հովով՝
ԶԱՏԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԽԵՏԻՔԵԱՆ

ՇՆՐՉԱԿԱԼԻՔ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Լիոնի Ա-
րաքս մասնաճիւղի վարչութիւնը Հնորհա-
կալութեամբ սուացած է հետեւեալ նուի-
րաստութիւնները. - Տէր եւ Տէկին Ար-
ման Պահապուրեանէ 5.000 ֆր. մասնա-
ճիւղին 60-րդ տարեգարձին առթիւ, Տէր
եւ Տէկին Յակով Սոլոմոնեանէ 1.000 ֆր.
նոյն առթիւ, Բասալ թրիքօյէ 500 ֆր.,
Մարի Մինասեանէ 100 ֆր.: Տէկին Ս.
Անիկով 400 ֆր. իր թոռան ամուսնու-
թեան առթիւ, Տէր եւ Տէկին Ժ. Թութ-
լըտեանէ 200 ֆր. Տէր եւ Տէկին Կ. Փա-
փազեանէ 200 ֆր.:

S A M E D I 26 N O V E M B R E
à 20 heures

G R A N D
D I N E R - D A N S A N T

dans les SALONS DU MERIDIEN
81, boulevard Gouvion Saint-Cyr, 75017 Paris
au profit de
L'ÉCOLE SAINT-MESROP D'ALFORTVILLE
Réservation : 43 76 35 91 - 43 68 42 04

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՄԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԵՐ, ԲՈՒՌԻՑԻԿ,
ՏՈՄՍ ԿԱՄ ՍՈՒԵՏԻՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԶԱՆ ԲՈՒՂԹԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԹ,
ԹԱՅԱՐԱԿ, ԵՒԱՅԼԻ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTER, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ - HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

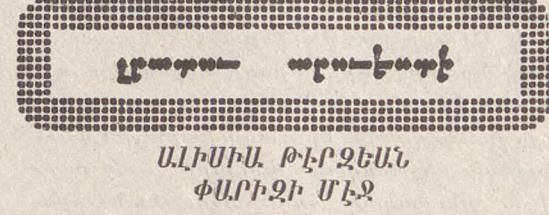
LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱՐ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք - Travail soigné

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Վալանսի
Աղութագա մասնաճիւղը Հոգեւանդասեան
պաշտօն կատարել կուտայ իր սպասցեալ
անդամուհիներուն յիշատակին, Կիբակի,
Նոյեմբեր 27-ին, Վալանսի Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ:

Ի գիտարիւն անոնց յիշատակը յար-
գողներուն:

ԱՆԱԿՈՆԴ ԹԵՐՁԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ

Նոյեմբեր 22, Երեքարթի երեկոյեան
Փարիզի իւնէսքոյի տան մէջ տեղի կ'ու-
նենայ Համերգ մը, բաղկացած լատին -
ամերիկացի - Արժանիթին, Մեքսիկո,
Քուսա - Երգահաններու գործերէն:

Պուէսո - Այրէսի Ժամանակակից երա-
ժբառութեան համոյթը կը զեկալարէ Ա-
լիսիս Թէրզէան: Յայտազրին մէջ տեղ
տրաւած է նաեւ արուեստագիտուէիին
յօրինումներուն:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հոգեւոր
Հովով՝
ԶԱՏԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԽԵՏԻՔԵԱՆ

ՑԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Համախարերդցիական Միութեան ֆը-
րանսայի շըշմանի, Կեդր. Վարչութիւնը
իր մասնաճիւղերով, խոր ցաւակցութիւն-
ներ կը յայտնէ Տէկին Անայիս Կիւմիւշ-
եանի ու իր զաւկին՝ Օր. Մարթին Կիւ-
միւշեանի, Տէր եւ Տէկին Ժիլ Կիւմիւշ-
եանի, Պր. Կիբակոս Կիւմիւշեանի, Այրի
Տէկին Ովսաննա Ճէյրանեանի, Կիւմիւշ-
եան ընտանիքներու, Տէր եւ Տէկին Շարի
Քէղիրեանի և զաւակներուն, Ճէյրանեան
ու Վեղիրեան ընտանիքներուն, անոնց ըն-
տանեկան պարագաներուն, բոլոր բարե-
կամներուն, միութեանն Վալանսի մաս-
նաճիւղին պատուոյ նախազա՞ն:

ԶԱՏԻԿ Կիւմիւշեանի
մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Հոկ-
տեմբեր 25-ին՝ Վալանսի մէջ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՌԻԹԻՒՆ

ԲԱՆԱԿՈՆԴ ԹԵՐՁԵԱՆ

Լիոնի աստղադիտարանի գիտաշխատող, կեդրոնականցի՝

ՏՈՒԹ. ՅԱԿՈՆ ԹԵՐՁԱՆ

Կը ներկայացնէ՝

«ՀԱՅ ԱՍՏՂԱԿէՏՆԵՐ ԻՐԵՆՅ ԳՈՐԾՈՎ,

ԴԱՐԵՐՈՒ ԲՆԹԱՅՔԻՆ ՈՒ ՆԵՐԿՈՅՑԻՆ»

Նոյեմբեր 25, Ուրբար, ժամը 6իշդ 20.30-ին

ASSOCIATION DES ANCIENS ELEVES DE L'ECOLE CENTRALE լարանը՝

8, rue Jean Goujon, 75008 PARIS

— Մուտքը ազատ է —

1890 — 1988

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Կազմակերպութեամբ՝

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԵՔԻ

ՇԱԲԱՓ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19, ԺԱՄԸ 20.30-ին

SALLE VOLTAIRE

rue Voltaire, ALFORTVILLE

Խօս կ'առնէ Ընկ. ԳէՈՐԳ ՔԵՓԵՆԵԿԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ Ե գ ս օ

Տարեղարձի ճաշին աւարտին, պարահանդէս

Նուազախում «ԿՈՅՄԱԿ»

Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել՝ 43. 76. 55. 89:

LES VENDREDIS DE LA QUATRA
SALLE GAVEAU - SAISON 88/89BIENNALE QUATRA 88
4 Manifestations Exceptionnelles

Vendredi
9 DECEMBRE
à 18 h

Samedi
10 DECEMBRE
à 20 h 30

Dimanche
11 DECEMBRE
à 10 h 30

Dimanche
11 DECEMBRE
à 17 h

FONDS QUATRA
EXPOSITION D'ARTS PLASTIQUES
Vernissage au Siège de la Quatra

BIENNALE QUATRA 88
Grand Concert de Gala
AKIKO EBIS — ANI KAVAFIAN — S. MILDONIAN
LISZT — KHATCHATURIAN — FRANÇAIX

Table Ronde / Cours d'Interprétation
RECITAL AKIKO EBIS
24 Etudes de F. CHOPIN

CONCERT DE L'APRES-MIDI
RECITALS DES SOLISTES
KARINE GEORGIAN — ANI KAVAFIAN
SUSANNA MILDONIAN — AIDA MOURADIAN

PRIX DES PLACES :

GALA : 10 Décembre / 300 — 200 — 100 F. Etudiants, C. V. 50 F.

CONCERT : 11 Décembre / 150 — 120 — 80 F. Etudiants, C. V. 50 F.

TABLE RONDE / COURS D'INTERPRETATION / RECITAL :

Dimanche 11 Décembre à 10 h 30 — Entrée libre —

Dans la mesure des places disponibles.

Ouverture des portes à 10 h.

Sympathisants de la QUATRA, demandez

un ABONNEMENT INDIVIDUEL POUR TOUTE LA SAISON

Prix des places: Orchestre 1.000 F, 1er Balcon 750 F, 2me Balcon 500 F

Siège Quatra : 3, rue des Sts. Pères, Paris (VIe) — 42. 60. 74. 78

Salle Gaveau : 45, rue La Boétie, Paris (VIIIe) — 45. 63. 20. 30

«ՅԱՒՆԵ»Ի ԲԱՐԳԱԿԱՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՓԱՐԻԶ. - Պ. Առուելն Գրիգորեան 300

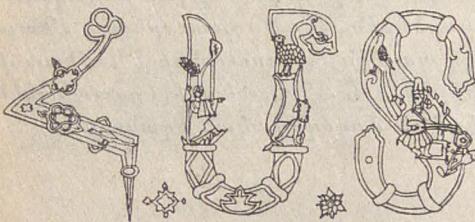
Ֆր.:

ՔԱՇԱՆ. - Ամս. 200 Ֆր.:

- Լ 0 Թ 0 -

Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչի Զ. Շանթ
մասնաճիւղը կը կազմակերպէ վիճակա-
խաղ (լոթօ) հետեւեալ օրերը. -
Դեկտեմբեր 10, Շաբաթ դիշեր, ժամը
8-ին:

Դեկտեմբեր 18, Կիրակի, կէսօրէ վերջ,
ժամը 3-ին, թաղիս Ս. Սահակ - Մեսրոպ
եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՀԱՅ ՄՃԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Le Jeudi 24 Novembre à 17h30

SOIREE DE LA FNAC

■ Rencontre avec GERARD CHALIAND
■ sur le thème «ARMENIE-DIASPORE»
■ Débat animé par Jean-Marie Auzias,
anthropologue et professeur de lettres
à l'INSA.

■ FNAC de Lyon :
■ 85, rue de la République
■ Renseignements à la MCAD
au 78. 49. 42. 97.

Le Vendredi 25 Novembre à 20h30

SOIREE PRESENTATION - SIGNATURE

■ par GERARD CHALIAND
■ du N° spécial des Temps modernes
«ARMENIE - DIASPORE :
■ Mémoire et Modernité».
■ à l'Espace Arménien :
■ 40, rue d'Arménie, Lyon 3ème.
■ Renseignements à la Maison de la
Culture Arménienne de Décines
■ au 78. 49. 42. 97.

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՀՕՆԴԻՍՈՒՐՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Մարսէլլի Քամփանեը Թքէզի Ս. Կարա-
պետ Եկեղեցիին հիմնարկութեան 60-րդ
տարեդարձին առթիւ,
Կիրակի, Նոյեմբեր 27-ին:

Կը նախագահէ, կը պատարագէ, ու
օրուան պատգամը կուտայ՝
ԳիլՏ Ա. Ա. ՆՈՎՈՅԱՆ

Արեւմտեան Եւրապայի հայրապետական
պատուիրակ եւ Փարիզի Հայոց առաջնորդ

Յաւարան պատարագի հողեհանգստեան
պաշտօն կը կատարուի ի իշխանակ Եկե-
ղեցւոյ բարերարներուն, Հաւատացեալ
ննջեցեալներուն եւ Եկեղեցւոյ հիմնա-
դիր:

ԳՐԻԳՈՐԻՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՌ ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ
Հոգւոյն ի հանդիսաւ:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը
կատարուին Սահակ - Մեսրոպ երգչա-
խումբին կողմէ, զեկավարութեամբ Խա-
չիկ Երլմաղեանի:

Կոնական արարողութեան աւարտին
ճաշ՝ ի պատիւ Գիւտ Արքի, պատուոյ
Հիւրերուն եւ ներկաներուն:

Միրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը տա-
րեդարձի այս տօնակատարութեան:

ԹԱՂ. ԽՈՐՃՈՒՐԴ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՅԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Խոիի Տ. Սէրէնկիւլեան
մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը
յայտնէ Տէյլբէմէննեան եւ Կարոյեան ըն-
տանիքներուն, իրենց քրոջ եւ մօր՝
ՀԱՅԿՈՒՆԴԻ ՏէՅլբէմէննեանի
մահուան առթիւ:

Սոյն ախուր առիթով մասնաճիւղը շը-
նորհակալութեամբ ստացած է փոխան
ծաղկեպակի հետեւեալ նուիքասուու-
թիւնները. - Պր. Արիս Գարայեանէ, Պր.
Կարապետ Թոփարեանէ եւ Պր. Յարու-
թիւն Շիրվանեանէ 100-ական Ֆր.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒԽԵԱԾ

Կապոյտ Խաչի Սէն - Ժերոմի մասնա-
ճիւղի ճաշ - պարահանդէսը Մարտ 11-ին:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Meubles Ghazarian

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

«Բացառիկ զեղչ «Յառաջահամուրան»»

ՄԳԵՆԱՆԳԻՒՄ

Շավիլի եւ ըջակայից կրօնական Բն-
կերակցութեան հոգաբարձութիւնը հո-
գեհանգստեան պաշտօն կատարել կու տայ
Կիրակի, Նոյեմբեր 20-ին, Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Երկար տարիներ
ծառայած գալիքներու՝ Համբարձում Ֆը-
շընեան, Կարապետ Փաղոսեան, Յակոբ
Փափակեան, Փիլիպոս Օհաննէսեան, Լե-
ուս Համբարձում Երանեան, Միսաք Երանեան,
Գրիգոր Աւագեան, Գալուստ Մինասեան,
Յարութիւն Փափակեան, ինչպէս նաև ե-
րաժշտապետ՝ Նշան Սերգոյեանի մահ-
ուան 6-րդ տարինեցին առթիւ:

Կը հրաւիրուի համայն հաւատացեալ
ժողովուրդը իր ներկայութեամբ յարգե-
լու իրենց յիշատակը:

◆ ◆ ◆ Մեծարանի Երեկոյը ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ Կազմակերպուած՝
Փարիզի եւ Շրջակայի Այնթապցիներու
կողմէ,

ի պատիւ Պրիւսէլարնակ բարերար՝
Տէր եւ Տիկին ժամ եւ Սօնիա
ԱՊՈՃԵԱՆի:

Մասնակցութեամբ՝
Էլիսա Փէկիլիվանեան-ի
եւ իր նուազախումբին,
մենակատարութեամբ՝
Իրզիչ Յակոբ Պատուեան-ի:

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 3, ժամը 20.30-ին,
Եանց Ակումբի մէջ՝
5, avenue Reille — 75014 PARIS

Ճաշագին՝ 150 Ֆր.:

Ճաշացուցակի մաս կը կազմէ Այնթապ-
ցի տիկիններուն կողմէ աւանդական չի-
քէօֆթէն:

«ՅԱՌԱՋ»ի

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ

Մահացդ	350	(415,10)
Հոգեհամգիստ	250	(296,50)
Շնորհակալիք	250	(296,50)
Հարանիք, հշանակ	300	(355,80)
Մնութի	300	(355,80)

Բոլոր ազգերու սակերուն վրայ,
չարկ է աւելցնել 18,60% ԹԷ.Վ.Վ.Ա.
(ան վակագծի մէջ ընդհ. գումա-
րը):

Այս զիները կը վերաբերին մէկ ան-
դամ հրատարակելի ազգերու, մին-
չեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող)
մահապահներու պարագային եւ 1/8րդ
(12-13 տող) մասցեալին:

Առեւտրական եւ այլ ծանուցումնե-
րու համար, դիմել ծերթին Վա-
շութեան:

ԿԱՍԻ ՈՒԽԵԱԾ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

58ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

ԿիրԱԿԻ, ՄԱՐՏ 5, ԺՈՒԼ 14-ԻՆ
SALLE DE LA CHIMIE
28 bis, rue Saint-Dominique
75007 PARIS

ՅՈՒՐ Ձ Լ Ա Ն Ե Տ Ն Ո Ե Լ Ա Ր Մ Ե Ն Ի Ե Ն Ա Ե Ր Ե Վ Ա Ն

du 26 décembre 1988 au 08 janvier 1989

Renseignements et inscriptions :

PARIS

Levon BAGDASSARIAN

SABERATOURES 31, rue d'Argenteuil, 75001 PARIS

tél : 42 61 51 13

LYON

Varoujan SARKISSIAN

SEVAN VOYAGES 48, cours de la Liberté, 69003 LYON

tél : 78 60 13 66

MARSEILLE

Jacques CHELEKIAN

VOYAGES WASTEELS 87, La Canebière, 13001 MARSEILLE

tél : 91 03 16 28 et 91 95 90 12 (Madeleine)

ՊԱՐԱՆՅԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆախական կազմակերպութեան համար ՍԵՐԻՄ ԿԱՐԿԱՆԻ
— Տիրուի Միսավեան —
ՄԱՍՆԱՅԻՇԻՂԻ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

SAMEDI 26 NOVEMBRE à partir de 20 H 30

Salle des Fêtes de Sevran
9, rue Gabriel Peri — Près de la Mairie

մասնակցութեամբ՝ «Անե» նուազախումբին

և «ՇՈՒՇԻ» պարախումբին

SPECIALITES et AMBIANCE ARMENIENNES

Tenue correcte exigée

ՏՐԴԱՏ ՀԱՐՏԱՐԱԴԵՏ

Կ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

U.

Տրդատ ճարտարապետը ապրած է Ժ.
դարու վերջին ու ԺԱ. գարու սկիզբին,
Բագրատունիներու թագաւորութեան ժա-
մանակաշրջանին։ Իր կենսագրութեան
վերաբերեալ առանձին կցկուր տեղե -
կութիւններ պահպանուած են ժամանա-
կակից մատենագիր Ստեփանոս Տարօնեցի
Ասողիկի Պատմութեան մէջ։

Տըդատիկ ժամանակ Հայաստանի քաղաքներուն, մասնաւորապէս Անիի մէջ կը ծաւալին շինարարական աշխատանքներ, որոնց շատ գործօն մասնակցութիւն կը բերէ ան:

ԺԱ. դարսու երկրորդ կէսէն՝ մինչ այդ
արարական արշաւանքներէ աւերռուած
Հայաստանը, խալիֆաներու իշխանու-
թեան թուղացման հետեւանքով, գրկին
ձեռք կը ձգէ քաղաքական անկախութիւ-
նը: Այս հանդամանքը մէջ խթան կը դառ-
նայ երկրին տնտեսական զօրութեան եւ
մշակութային կեանքի արտգ վերելքին:

Ներքին շուկայի աստիճանական զարդացման եւ Առաջաւոր Ասիոյ դէպի արեւմուտք, արեւելք եւ հիւսիս տանող առեւտրական մեծ ճանապարհներու վրայ միջազգային առեւտրական յարաբերութիւններու աշխուժացման հետեւանքով, շուտով կը կազմուին շատ նոր քաղաքներու առեւտրական մեծ կեղրուններ՝ զարդացած տնտեսութեամբ :

Յատեսապէս զարդասանլով ու արապըս-
դուելով, Հայստանի քաղաքները աս-
տիճանաբար կը դառնան նաեւ մշակու-
թային կեանքի կելքոններ։ Հոն երեւան
կուգայ քաղաքի մշակոյթ մը։ Անիի մէջ,
օրինակ, աշխարհնեկ կառոյցներու մէջ
հարուստ քաղաքացիներու ճոխ կենցաղը
այն աստիճան վառ արտայայտուած էր,
որ նոյնիսկ իշխանական ապարանքներէն
մէկը, նախքան պեղումները, սխալմամբ
կարծուած էր Բագրատունի թագաւոր-
ներու պալատ։

Յըդատ ըր առաջը կառոյցը լրականացուց Աբգինայի մէջ։ Այդ վայրը 965-ին կը գտանայ Հայ եկեղեցիի կաթողիկոսներու աթոռանիստ, երբ Անանիա Մոկացին, թողով Վանայ լիճի Ազթամար կզիին, բնակութիւն կը հաստատէ Հող, Անի քաղաքին մօտ, որ ատկէ ոչ շատ առաջ, 961ին հանդիսաւոր կերպով Հայաստանի մայրաքաղաք Հռչակուած էր։ Շուտով նորընտիր կաթողիկոս Խաչիկ Ա. Արշակունի կ'որոշէ նոր աթոռանիստի համար Հոն Հիմնել մեծ եկեղեցի մը, որուն կառուցումը կը յանձնուի Տրդատ ճարտարապետին։

Ներկայիս պահպանուած են եկեղեցինն
հիւսիսային պատը եւ արեւմտեան մասը,
իսկ մնացածը փոռուած է մեծարեկոր
աւերակներու ձեւով, տեղ - տեղ դարե-
րով դիզուած հողի հաստ շերտի տակ:
Այս պատճառով դժուար է աւելի որոշակի
բան ըստել, քան այն, որ եկեղեցին կը
պատկանի գմբէթաւոր սրահներու տի-
պին, որ հայկական ճարտարապետու-
թեան մէջ յետագային լայն գարգացում
ունեցաւ:

Արդինայի, ինչպէս նաև Տրգատի հոն
կառուցանած եկեղեցին մասին պահուած-
են պարսիկ պատմիչ Մովլանա Իզրիսի
հաղորդածները. ան մաս կազմելով Շահ-
Խոմայիլի գօրքին գտնուած է Արդինա :
Իզրիս մեծ հիացուածով կը նկարագրէ այդ-
եկեղեցին հոյակապ ճարտարապետու-
թեն :

Ծրգատ , վերջացնելով կաթողիկոս
Խաչիկ Արշակունիի կողմէ յանձնարար -
ւած աշխատանքը , կը թողու Արդինան ու
կ'երթայ Անի , ուր այդ ժամանակ Ամբատ
Բ . Թագաւորը (977 - 989) Աշոտ Գ . - ի
որդին , նոյնաչս չինարարական մեծ աշ-
խատանքներու ճեռնարկած էր իր մայ-

բաքաղաքին մէջ :
Սմբատ Բ . Տրդատին կը յանձնարարէ
Հսկայական չափերով եկեղեցիի մը , Ա-
նիի Մայր տաճարին կառուցումը , որ յե-
տադային յայտնի կը դատանայ իր հոյա-
կերտ ճարտարապետութեամբ : Սակայն
Սմբատի օրով ճարտարապետը այդ կա-
ռոյցին հիմերը միայն կրնայ դնել ու թա-
գաւորին մահուան պատճառով աշխա-
տանքները առժամապէս կ'ընդհատուին :

ԺԵՐԻՐԱՊԱՇՏՆԵՐ

Պատկերը կամ տեսանելին, որպէս ճա-
աշողութեան առաջնակարգ յենակեա,
իջոցն է ուղիղ յարաբերութիւն մը ըս-
տեկծող՝ դիտողին եւ դիտուղին միջեւ :
Նոր ընդդէջն է որ առաջին քայլը կ'առ-
ուի կամ, ստումը կը կատարուի ճզո-
ոշելու միւսին, էակին կամ առարկային
ատկանիշները, գծելու համար յարա-
բերութեան սահմանները, յայտնաբերե-
ու եւ երեւան հանելու պատկերին, որպէս
աշկ, քօղարկած ընդերքը, կապը ըս-
տեղծելու անոր արտաքինին եւ ներքինին

արձուց աւարտելու այս գործը։ Սողո-
ոնին, ես յաղթեցի քեզ»։
Այս ճարտարապետներուն կողմէ կա-
ռուցուած տաճարի գմբէթը՝ 31·4 մետր
բամապիծով, շինութեան աւարտէն 21
արդի ետք 558 Մայիս 1-ին, գեռ Յուս-
ինիանոսի օրով, փուլ եկաւ։ Կայսրը
զեց նոր գմբէթ կանգնեցնել, սակայն
չ Անթիմոս եւ ոչ ալ իսկոր կենդանի
հն, ու գործը յանձն առաւ վերջինիս եղ-
րորդգին՝ իսկոր Կրտսեր։ Անոր կա-
ռուցած գմբէթը կանգուն մնաց երկար
ամանակ, կրցաւ տոկալ 869-ի երկրա-
սրժին, սակայն չդիմացաւ 986 (ըստ
առղիկի՝ 989) թուականի մեծ երկրա-
սրժին։

Աղջտէն որոշ ժամանակ ետք, երկրա-
սրժէն փլած զմբէթին վերակառուցման
ամար կը հրաւիրուի Տրդատ ճարտա-
պետք: Ասողիկ չի վարանիր այդ փաս-
ը արձանագրելու իր Պատմութեան մէջ,
ոպէս զբաւոր յիշատակութեան արժա-
ի իրողութիւն:

ամար Տրդատ նախապէս կը պատրաս-
է եկեղեցիի մանրաքանդակակը, որու վը-
այ պէտք է լուծուէին ճարտարապետա-
սն ու կառուցացին բնոյթի ընդհանուր
նդիքներ : Այս աշխատանքներու իրա-
անացման համար ան բարձր տախտա-
մածներ կանգնեցուց մինչեւ զմբէթ :
Եզեկութիւններ պահպանուած են փայ-
ամածներու համար կատարուած ծախքի
ասին, ըստ որոնց անոնք արժած են 1000
սկի : Կարելի է, որ զմբէթին զատ Տըր-
ատ եկեղեցիին մէջ կատարած ըլլայ
երականդումի ուրիշ աշխատանքներ
ու, քանի որ, ինչպէս ծանօթ է, կա-
յցը «Քերէն վար ճեղքուած էր» :

Տըդաստ գերազանց կերպով կատարեց բոււած յանձնաբարութիւնը եւ ցուցադրեց իր փայլուն վարպետութիւնը, որուն ասին կը վկայէ ոչ միայն յուշարձանի ու կայ վիճակը, այլեւ Ասողիկի վկայութիւնը այն մասին, որ տաճարը վերանդանուամէն ետք աւելի փայելչագեղ եսք ստացաւ, քան առաջ: Ինչպէս ծաթէ է, եկեղեցին յաճախակի աւելուած վերականգնած է, սակայն Տըդատի երականգնուամէն ետք, արդէն հազար արի է որ Պոլսոյ Ս. Սոֆիա տաճարը անգուն է:

Միանգամայն պարզ է, որ Տրդատի կա-
արած վերականգնումը լիովին կը ցո-
սցնէր Ժ. - ԺԱ. դարերու հայ շնչա-
րական մշակոյթին վիճակը: Թէպէտ
սյունի է, որ այն ժամանակներու հա-

ար այդպիսի հսկայական գմբէթներ
այսատանի մէջ չէին կառուցաւեր, սա-
յն անոնց կառուցաւմի շինարարական
զանակները ամենեւին խղթ չէին հայ
արտարապետներուն։ Միւս կողմէ՝
իւզանդական կայսրութեան մայրաքա-
ռքին մէջ նման պատասխանատու պատ-
ր ստանալու համար Տրդատ պէտք է
նենար առաջնակարգ ճարտարապետի
աւելան մեծ համբաւ, մանաւանդ որ,
նչէս կը յայտնէ Ասողիկ, այդ աշխա-
անքները Տրդատի յանձնարարելէ առաջ
աւական երկար ժամանակ «Հմուտ յոյն
արտարապետները շատ միտք կը մաշե-
նէին զայն վերանորոգելու համար»
, ըստ երեւոյթին, ոչ մէկ շօշափելի
զրակացութեան չէին կրնար յանդիլ։

(Մնացեալը յաջորդով)

ցումներուն, միւսը՝ որ խորքին մէջ ան-
յայտին մէկ պատղամաւորը կամ ներկա-
յացուցիչը կը դառնայ:

Պատկերի ձեւով է որ կերպարանք կը
ստանան ներաշխարհի ձգումներն ու
անցուղարձները, ինչպէս եւ բոլոր գո-
յացութիւնները անխտիր՝ ճշգործելով
բնութեան ու ըլջապատի բաղադրեալնե-
րը: Այս պատճառով, իրականին նմանակը
միշտ հետաքրքրած է մարդկեկը, գիշե-
նոնց մեծ մասը: Անիրականը եւ երեւ-
կայականը նոյնպէս: Երբ անոնք կը նմա-
նին իրականին կամ զգալի կը դարձնեն
զայն, համապատասխանելով կամ յիշ-
ցընելով գոյութիւն ունեցող տեսանելի
կամ բացատրելի էութիւններ: Այսաեղէն
պատկերին հանդէպ ցուցաբերուած հա-
մատարած բնապդամուզ նախասիրու-
թիւնը: Ի զուր չէ որ աչքը, որպէս զայ-
ընկալող միջաց, որպէս անոր վրայ բաց-
ւած պատուհան, որպէս առանձին մար-
մին, յատուկ կարեւորութիւն ստացած
ըլլայ երեւակայապաշտ եւ պատկերասէկ
արուեստագէտներու մօտ:

Նկարիչներէն մին, որոնք պատկեր
ծիրէն ներս, առաւելագոյն կերպով ի-
րենց ներկայութիւնը հասաւաեցին 20-րդ
դարու արուեստին մէջ, պէլժխացի գե-
րիբապաշտ Ռունէ Մակրիթին է (1898.
1967) (*), որուն համար պատկերը
կապկումէ աւելի, միջոց մըն է յարա-
բերութիւններու նոր լեզու մը ստեղծելո-
ցօշափելի եւ տեսանելի տարրերուն մի-
ջեւ, իրեւ թէ անոնք, մերինին զուգա-
հեռ, բազագրեալները ըլլան ձգողու-
թեան, ժամանակի եւ տրամաբանութեան-
այլ կարգ ու կանոնի ենթակայ աշխարհը
մը, կերպարօրէն հարազատ բայց, գործ
նականօրէն հարցական :

Մակրիթի «Դիւթական կալուածք»ն ի
շուրջ քսանհինդ տարուան գեղարուես-
տական աշխատանքին ամփոփումն է ձե-
ռվակ մը, քանի հոն կը գտնենք այն տար-
րերը, որոնք նախորդող զործերու մէջ
արդէն իսկ ներկայացուած են՝ ինչպէս
թուշնակուիս տերեւը, կէս երկինք - կէս
մարմին մերկ կինը, դիշեր - ցերեկը,
լեռ - արծիւը, երկինք - նաւը, վանդակ-
մարդը եւայլն: Համադրումը կը հիմնուի
հորիզոնական եւ ուղղահայեց կոսոյթ
մը ինչպէս եւ անցման գաղտափարին վրայ

ուր մէկ հատուածէն միւսը անցքը տեղի
կ'ունենայ աստիճանաբար, մինչ երկար
պատկերին երկու ծայրերուն տեղ գտան
են նորինանման «որմնաթռութթ»եր, որոնց
կ'եզերեն զայն, փակադիձներու նման
ու նոյն ատեն զիրար, կը շարունակեն՝ երբ
պատկերաշարին երկու ծայրերը իրար
բերուին՝ կազմելով բոլորաձեւ զգթա-
մը:

1923-ի չուրջ է որ Մակրիթ, յետ - խո-
րանարդապաշտ ըրջանէ մը ետք, կը յայտ-
նաբերէ Տէ Քիրիքոյի արուեստը, որ
արմատական կերպով կը ըրջէ իր նկար
չական գիրքորոշումը, զինք տանելո-
ղէպի Գերիքապաշտութիւն։ Պ'որեագր

պատկերային նկարագրական ոճ մը՝ ու
աւելի քան երեք տասնամեակ կը մնա
անփոփոխ: Իր նպատակը կը դառնայ նը
կարել զործեր, որոնք խորհրդաւորու
թիւնը թելաղբեն՝ մասաւումը համարո
անհրաժեշտ ճշգրտութեամբ ու հմայքով
իրեն համար, խորհրդաւորութեան թե
լաղբանքը կը կայսնայ ընտանի տարրե
րու պատկերացումին մէջ, այնպիսի ձե
ռով մը իրարու մօտ բերուած կամ այ
լափոխուած, ուր կապը կը խախտի ա
նոնց և մեր ինքնածին եւ նախակազմուա
միտքերուն միջեւ: Այս «անիրական
պատկերներուն ճանաչուամով, Մակրի
կ'ըսէ, կը ճանչնանք այն ճշգրտութիւն
ու հմայքը՝ որոնք կը պակսին այսպէ

Թերեւս չկայ նկարիչ մը որ Մակրիթ
աստիճանաչափով արտայայտէ խորհրդ
գաւորութիւնը։ Ինք, խափառելով յարա-
բերութիւնը սովորական ճանաչելի տար-
բերուն միջնեւ, կը ստեղծէ այլ իրավու-
թիւն մը, որ մեր իրականութենին բիե-
լով հանդերձ, կը հակապրուի անոր, կ-
հակասէ զայն ու նոյն ատեն կը ստեղծ-
անոր համազօր գոյացութիւն մը, ու
անկարելին կը ներկայանայ որպէս կա-
րելի։ Այժմ քմաստով, Մակրիթ կը շարու-
նակէ աւանդական արուեստի երևակայա-
պաշտ հատուածը, սակայն նոր համա-
կարգ մը կը թելադրէ, որուն կորիզն կ-
կազմէ պատկերը՝ իր այլազան կարելիու-
թիւններով եւ երեւոյթներով։ Ու ի՞նչ է
մնայ իր գործէն, երբ պատկերներուն յա-
ռաջացուցած ցնցումն ու զարմանքը չքա-
նան։ Նկարելու նկարագրական, անմի-
ջական եւ զիտումնաւոր կերպով տափա-
ռա մը, հիւսիսի մեզմ լոյսն ու խոնաւ կը

(Եար. Ա. Էշին)

Վուրդ մը իր նորագոյն պատմութեան ամէնչն ծանր պայքարը կը տանի, կը մարտնչի իր ամբողջ ուժովը, սրտովը, հոգիովը: Եւ ճշգր այս նոյն օրերուն, նոյնեմբերեան այս օրերուն, նոյ. 29-ը 4ը տոնակի Փարիզէն գաւառները, այսինքն «Հայաստանի վերածնդեան 68-րդ տարեարձ»: Այս տարի գոնէ, Սփիտոքի «առաջադիմական» կազմակերպութիւն - ները, հանգիստ բարձր արեմտեան նոխու ապահով կեանքի մը ծոցը, պարտէին չըստարիլ այդ տօնակատարութենէն ի յարգանս Հայաստանի ժողովուրդին: Խակապէս, ամօթ է եւ նախատինք է մահու կենաց պայքար մզող այդ ժողովուրդին հանդէպ նման տօնակատարութիւն մը: Համակամութեան քաղաքական նուազագոյնարքը մըն էր հրաժարումը նման ձեռնարկէ մը, առանց անոր հակախոր հրդային բնոյթ տալու: Կը բաւէր միայն երկու խօսքով բացատրել, ըսել աղրգապէս՝ Սիրա ԶՈՒՆԻՆՔ:

ԱՐԺԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

* *

× Ուրբաթ օր ժամը 17-ին, Մոսկուայի մէջ, մահուան գատապարտուեցաւ Ահմետ Ահմետով, 24 տարեկան, որպէս յանցադրութեան մէկը կողմին պահանջն էր որ գատուին բուն պատասխանատուները եւ ոչ թէ թիւ 41 Ա. Թաղի մէկ շրջանի մասնակի դէպքը:

× «ԽԱՄԱՅԻՐԵ» «ՀԱՅԵՐԾՈ ԱՊԱՍՈՒՄԸ» խորագուով թղթակցութիւն մը հրատարակած էր Երևանի 21-ին: Հան տրուած տեղեկութիւնները բաւական չին են եւ դիտուած որոշ անկուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՏԱՀՈՐԾ ՊՈՒԼՈՒԹԻՒՔԻ մեղադրանքի տակ առնուիլ մեծ իրարանցում առել - ծած է, որովհետեւ քաղաքական բնոյթ կ'առնէ, մինչ ուրիշներու համար դատական հաշուեյարդար է: Մեղադրանքը հետեւանք է Ֆուլատ Ալի Սալահի բողոքին, հիմնուած դատաւորին կարդ մը հրապարակումներուն վրայ մամուլով հարցապահումում իրավական շրջանին ընթացքին: Ալի Սալահ պատասխանատուներէն կը կարծուի 1986 Սեպտեմբերի Փարիզ գրուած հանգեկումներուն, բայց իր մեղադրանքի հանգամանքը արգելք չէ որ ուրիշ մը մեղադրէ, եթէ ան սխալ մը դործած է:

ՊԵԼԿՐԱԾԻ մէջ հսկայ ցոյց մը տեղի ունեցած է համախմբելով չուրջ մէկ միլիոն հոգի, որոնք կը պահանջէին Սերպիոյ վերամիացումը: Քսանովիյի չնորհուած ինքնակարութիւնն է (բնակչութեան մեծամասնութիւնը ալպանացի է) զոր Սերպերը խնդրոյ առարկայ կ'ընեն: Քսանովիյի մէջ ալ Ալպանացիք ցոյց մը կ'ընէին բաղութելու համար իրենց դեկավարներու պաշտօնագրկման դէմ: Քրիստինն Օնսասի աշխարհի ամէնէն հարուստ կիներէն մէկը, վերջին ժառանգորդը Օնսասի կայրութեան, մեռաւ 37 տարեկանին, Պուէնոս - Ալրէս խորհրդաւոր պայմաններու մէջ: Անձնասպանութեան թէ սրտի պագանապի (հետեւանք նիշարնալու համար կիրարկած դարմանումի մը) միջեւ տարակարծութիւն կար եւ երկուշաբթի օր դիմակը Յունատան փոխադրութիւն չէր արտօնուեր: Ամուսնացած եւ ամուսնալութուած 4 անդամ, Քրիստինն Օնսասի երեք տարեկան աղջրնակ մը կը թողու, որ այսօր 500 միլիոն տոլար կը ժառանգէ:

ՉԱԽ - ԱՐՄԱՆԱԿԱՆ ներկայացուցակը հարգանքուն կ'արթական նախագահութեան դրութիւնը:

ԳԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՑ ԽԱՉԻ
- Տիրուական Սիրուական
ՍԱՍՆԱՑԻՒՅԻՆ

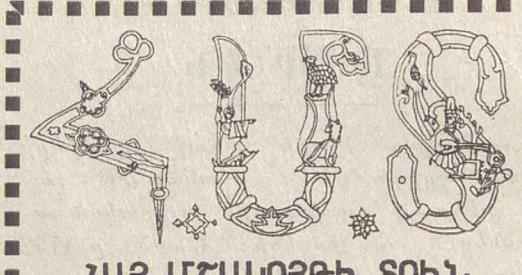
GRANDE SOIREE DANSANTE

SAMEDI 26 NOVEMBRE à partir de 20 H 30

Salle des Fêtes de Sevran
9, rue Gabriel Peri — Près de la Mairie
մասնակցութեամբ՝ «Ան» նուազախումբին
և «ՃՈՒՇԻ» պարախումբին

SPECIALITES et AMBIANCE ARMENIENNES

Tenue correcte exigée

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Le Jeudi 24 Novembre à 17h30

SOIREE DE LA FNAC

Rencontre avec GERARD CHALIAND sur le thème «ARMENIE-DIASPORE» Débat animé par Jean-Marie Auzias, anthropologue et professeur de lettres à l'INSA.

FNAC de Lyon :
85, rue de la République

Renseignements à la MCAD au 78. 49. 42. 97.

Le Vendredi 25 Novembre à 20h30

SOIREE PRÉSENTATION - SIGNATURE

par GERARD CHALIAND du N° spécial des Temps modernes «ARMENIE - DIASPORE : Mémoire et Modernité».

à l'Espace Arménien :
40, rue d'Arménie, Lyon 3ème.

Renseignements à la Maison de la Culture Arménienne de Décines au 78. 49. 42. 97.

ստեղծեց, որովհետեւ չկրցաւ ընտրել նոր նախագահ մը յաջորդելու համար Յ. Տուպէնի: Իվոն Քոլէն միայն 6 ձայն աւելի ստացաւ Զուքարելլին եւ որոշեցին իւրաքանչիւրը մէկական տարի վարելներուն:

ՓՈՒԹ-ՊՈԼ

ԽՈՐՀ 51-ՐԴ ԱՆՈՅՑ ԵՆՈՒԹԻՒՆԻ
ՎԵՐՋԱՑԱԿԱՆ

Նոյեմբեր 19-ի խաղերու արդիւնքներն են:

Շախտեար - Դիմամուս Մն. 0 - 1
Սպարտակ - Զէնիֆը 1 - 1
Զերնոմորեց - Լոկոմոտիվ 0 - 1
Մետալիստ - Դիմամուս Յ. 2 - 0
Դիմամուս Կ. - Նեֆքչի 2 - 1
Տորպետ - Արարատ 2 - 0
Դիմամուս Մ. - Կայրաբ 4 - 3

Ընդհանուր և վերջական դատաւորումն է. - Գրանդ Դիմամուս 46 կտոր, կը յաղորդեն. - Դիմամուս Կ. 4. 43, Տորպետ 42, Սպարտակ 39, Ֆալտիրիս 35, Զէնիֆը 31, Լոկոմոտիվ 30, Շախտեար 28, ԱՐՄԱՆ 27, Դիմամուս Մ. 26, Մետալիստ 26, Դիմամուս Մ. 25, Զերնոմորեց 24, Դիմամուս Թ. 23, Երկու վերջինները Բաքուի Նեֆքչին 17 եւ Կայրաբ 16 կտոր գուրս կը մնան բարձրագոյն լիկայէն եւ անոնց տեղը կ'անցնին Պամիր եւ Ռուսոր:

organisée par la section de Sevran-Livry de la Croix Bleue des Arméniens de France

Մեծարանի երեկոյթ

Կազմակերպուած՝
Փարիզի եւ Շրջակայի Այնթաղցիներու
կողմէ,

ի պատիւ Պրիւսէլարնակ բարերար
Տէր եւ Տիկին ժամանակ Սօնիա
Ա.ՊԱ.ՀԵ.ԱՆ.Ի:

Մասնակցութեամբ՝
Ելիա Փէհլիվանիան-ի Այնթաղցիներու
մենակատարութեամբ՝
Երգիչ Յակով Պատուեան-ի:

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 3, ժամը 20.30-ին,
Եանց Ակումբի մէջ՝
5, avenue Reille — 75014 PARIS

Ճաշագին՝ 150 Ֆր.:
Ճաշացուցակի մաս կը կազմէ Այնթաղցիներու կողմէ աւանդական չի-քօփթէն:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչի Զ. Շանի մասնաձիւղը կը կազմակերպէ վիճական խաղ (լոթօ) հետեւեալ օրերը. - Դեկտեմբեր 10, Շաբաթ գիշեր, ժամը 8-ին:
Դեկտեմբեր 18, Կիրակի, Կսորէ վերջ, ժամը 3-ին, թաղիս Ս. Ա. Աշակ - Մերուպ եկեղեցոյ կից սրահին մէջ:

ՆԱՍԻ ՌԻՆԵԱՄ

Կապոյտ Խաչի Սէն - Ժերոմի մասնաձիւղի ճաշ - պարահանդէսը Մարտ 11-ին:
Մանրամասնութիւնները յետակային:

**

ԱԱՄՈՒԵԼ, ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՐԱ

ՏՕՆ Ա. Ա. Ա. Ա. Հանդէսը

Դեկտեմբեր 17, Շաբաթ, ժամը 18-ին
վարժարանի սրահին մէջ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱԿԵՈՒԹԻՒՆ

Լինիի աստղադիտարանի գիտաշխատող, կեդրոնականցի՝
ՏՈՔ. ՅԱԿՈՒԲ ԹԵՐՁԱՆ

Կը ներկայացնէ՝

«ՀԱՅ ԱԱՏՂԱԳԷՏՆԵՐ ԻՐԵՆՑ ԳՈՐԾՈՎ,
ԴԱԿՈՒՄԵՆՏԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՑԻՍ»

Նոյեմբեր 25, Ուրբար, ժամը նիշտ 20.30-ին

ASSOCIATION DES ANCIENS ELEVES DE L'ECOLE CENTRALE լատանը՝
8, rue Jean Goujon, 75008 PARIS

— Մուտքը ազատ է —

S A M E D I 26 N O V E M B R E
à 20 heures

G R A N D
D I N E R - D A N S A N T

dans les SALONS DU MERIDIEN

81, boulevard Gouvion Saint-Cyr, 75017 Paris

au profit de

L'ÉCOLE SAINT-MESROP D'ALFORTVILLE

Réservation : 43 76 35 91 - 43 68 42 04

ՏՈԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՄԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՄԵՐ, ԹՈՒԻՑԻ,
ՏՈՄՍ ԿԱՍ ԱՐԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԲՈՒՂԵՐԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԵՐ,
ՊԱՀԱՐԱՆ, ԵՒԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTER, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱԶ - HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ՃԱՄԸ 14.00 - 18.30<br

1988 ՆՈՎԵԼԵԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐԸ
ՆԵԿԻՊ ՄԱՀՓՈՒԶ

ուածք որդեգրեց նոր Ռւաֆտականներուն նկամմամբ, երբ անոնք ուսկմալարական դաշինք կնքեցին իրամ եղայրներուն չեղանակը:

Եղայրնեան Մահփուզ, առաջին առար գրագէտն է, որ կ'արժանանայ նոր պէտք մրցանակի:

Պարդեւատրով մարմնին համաձայն, նեկիպ Մահփուզ կարեւոր զեր խաղացած է արաբական գրականութեան մէջ, վկար գրագուցմէն համար:

Եղայրնեան գրագէտը, որ անկախ վէպէր եւ պատմուածքներէ, նաև գըտած է թատերակներ եւ ժապաւէններու թեագրութիւնները, զատական կազմին կորմէ գրւաւառուեցու իր լեզունին, ունին եւ արձարծած նիւթերուն համար, որոնք կը խօսին բոլորին...

Եղայրնեան կարգին կեանքին մասին մէծ ծանօթութիւններ չկան, ան յամախ խուսափած է հարցազրոյցներէ եւ հարապային յայտարարութիւններէ:

Ծնած է Գեղիստմէր 11, 1911-ին: Գանձիք մէջ իր ուսումը աւարտելէ ետք զարձած է պէտական պաշտօնեայ: Առաջին անգամ գրել ուկած է 1939-ին:

Մահփուզի զործերը անցած են աղջայանական շատ զօրաւոր հոսանքի մը: Իր երիտասարդ հերոսներէն շատեր «Ռւաֆտականներ են, որոնք կը պայքարին բրդասական կազմութապաշտութեան դէմ:

Հեղինակը երբեք չէ ծածկած Ռւաֆտակ համելի իր համականքը: Այսուհանդերձ ան բառ ձեւով ընդունեցաւ յեղափոխութիւնը, համուում յայտնելով, որ անիկանացուց Ռւաֆտի ձախի թեւին ձկնութիւնը մէկ կարեւոր մասը:

Մահփուզ աւելի պահպանողական կեց- պիտի կորսուէին ստոյգ կերպով, եթէ երկարուած չըլլային:

Հ. - Ո՞ր գաղութերը այցելած էք:

Պ. - Ա) Ամբողջ Ֆրանսայի հայահոծ քաղաքներն ու չըջանները եւ մէծ կեղուններու շուրջ հայկական հոծ կեղունները - Փարիզը եւ հարաւակ երկու մէծ արարածները - ԱլՓորվիլ եւ իսի լէ Մուլին, լիոն եւ իր «Հայկական» Տէսինը,

Կալանը եւ Մարսէլլը ուր պիտի մէկ- իմ երկրորդ անգամ:

Պ. - Այսունամ գրականութիւններու ամպակէլ հայկական երեք ծերանոցները ֆրանսայի Ալքատախնամի հոգածու- թեան ներքեւ, Մոնմորանսի, Անտիյի, Սէն - Ռաֆայէլ չըջաններու մէջ ամ- փոխուած:

Բ) Ալերիկայի չորս քաղաքները.

Պութը, Տիթրոյթ, Ֆրէզնո եւ Լու - Անդըլը - Կէնտէյլը:

Գ) Պելժիս - Պրիւսէլ (չին Հայերը՝ թիւն քիչ, եւ նոր դաշտաղները՝ մէծ մասամբ թրքա - քրտահայերը):

Հեռուէյնի, Ազգայի էլ - Աքատի եւ թա- ուֆիք էլ - Հաքիմի անունները, յայտ- նելով որ իրմէ առաջ անոնք արժանի էին այս մրցանակին տիրանալու: Վերջա- պէս ան մաղթած է, որ բոլոր արար մէծ գրագէտները արժանանան այս մրցա- նակին:

Երբ Մահփուզին հարց արուած է թէ ան ի՞նչ պիտի ընէ 390 հազար տոլար ար- ժող իր մրցանակով, Մահփուզ պատաս- խանած է: «Աստիկա կնոջն զործն է...»

ՀԱԿԱԶԴԻՑՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

● Լիբանանցի բանաստեղծ Ատանիս ող- ջունեց Մահփուզի պարգեւատրման լուրը, ընդգծելով որ անոր յաջողութիւնը բոլոր արար ստեղծագործներու յաջողութիւնն- է: Ատանիս, որուն անունը յաճախ կը յիշ- էր իրեւ նոպէլեան գրականութեան մրցանակի հաւատական մրցանակին կը լիշ- էր իրեւ նոպէլեան գրականութեան մրցանակի հաւատական մրցանակին:

«Հրաշներու անցքը» (1947), «Մեծ հասրանութիւնը» (1956 - 57), «Ֆէլէպա- սուի երախանները» (1959), «Շնչիւններ ներուի վրայ» (1966), «Ասուուծոյ աշ- խարհը» (1973):

Ֆրանսերէնի թարգմանուած են. -

«Հրաշներու անցքը», «Գոզը եւ շու- ները», «Երկու պալատներուն անելը»,

«Յանկութեան Պալատը», «Ուրիշ թաղի մը պատմութիւնը»:

● Լիբանանցի գրագէտ եւ քննադատ էլիաս Խուրի իր կարգին յայտնեց, «Ո՞ ԱՄՀՓՈՒՂ բոլորիս վարպետն է, Անոր չնորհուած մրցանակը կը պատուէ ամբողջ արարեալ:

● Լիբանանցի գրագէտ մարդարա- կան կամաց իր կարգին յայտնեց, «Ո՞ ԱՄՀՓՈՒՂ բոլորիս վարպետն է, Անոր չնորհուած մրցանակը կը պատուէ ամբողջ արարեալ:

● Լիբանանցի բանաստեղծ՝ Ունափ էլ Հած, ողջունեց Մահփուզի պարգեւատր- րումը եւ յոյս յայտնեց, «Ո՞ ԱՅ մրցա- նակը միջազգային հետաքրքրութիւնը ար- թընցնէ արարական գրականութեան հան- դէպէ:

● Սուրբայացի դրագէտ՝ Հանեն Մինէ ընդգծեց, «Ո՞ Նոպէլեան մրցանակի դա- տավան կազմը «Հատու ուշացաւ վարպետը բեկու համար արարական գրականութիւ- նը», այսուհանդերձ Մինէ աւելցուց. - «Մահփուզին չնորհուած մրցանակը հա- մաշխարհային ճանաչում մըն է արարա- կան դիպագրութեան արժէքին»:

● Յորդանանցի գրողներու լիկայի նա- խադահայտիւնը, օրուան առիթով Տէր ապահով մը մէջ եղան նուիրած էին նուիրատուութիւններ ու նորվան եպիստեմութիւնը:

● Անդլիացի մտաւորական՝ ձնի Ռո- տելնիկ, որ անդլերէնի թարգմանած է Մահփուզի գրութերէն մաս մը, «Համա- զանց յանդուղն զրոպ» որակեց Մահփու- զը եւ գիտել տուաւ, որ ան շատոնց պէտք է պարգեւատրուէր:

● Յորդանանցի գրողներու լիկայի նա- խադահայտիւնը, օրուան առիթով Տէր ապահով մէջ հասակ առաջարական գրականութիւնը իրականաց իր կազմը մը գայթակղութեանց նկատմամբ, մոլութեան մը համեմատութիւնը ունի իրեն համար եւ կը մերժէր ուեէտ ետեսա- կէտ որդեգրել մեղմացուցիչ պարագաներ փնտուելու նպատակաւ: Գարեգինի բարեկիմու եւ ժպտուն անփութութիւնը կարդ մը գայթակղութեանց նկատմամբ, մոլութեան մը համեմատութիւնը ունի իրեն համար եւ կը մերժէր ուեէտ ետեսա- կէտ որդեգրել մեղմացուցիչ պարագաներ փնտուելու նպատակաւ: Գարեգինի նոյն րարեմիս անփութութիւնով կը դիմաւու- րէր կնոջը անշատութիւնը եւ ինչպէս արդէն կրնային բորբոքուիլ խնդիրներու մասին, որոնք, համոզուած էին, երբեք իրենց համար անձնական նշանակութիւնը մը պիտի չունենացին:

Օր մը սակայն լուրջ վէճի բռնուուցու - թիւն: Իր կարծիքները յատակ էին, հա- տու եւ ամրողջական մասիմիներու պէտք:

Համապատասխան նշանակութիւնը մը պիտի չունենացին:

Գարեգինի, հարցուց, ի՞նչ ես մտա- ծում անել այդ փճացածին համար:

Ո՞ր գիտութիւն, Նատիս:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Համապատասխան նշանակութիւնը մը պիտի չունենացին:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասին:

Ես ոչ պաշտօնեան, որ այդ խայտա- պէտք անուելու արարեալ:

Գարեգինի բռնուուցու մասի

(Նար. Ա. Էջեն)

ՍՍՀՄ Գերազոյն դատարանի իրաւասութեան տակ:

Նշուած պահանջները չբաւարարելու դէպօւմ, մենք վերջնականապէս համապելով սովորական արդարադատութեան սնանկութեան մէջ, ստիպուած կը լինենք կազմակերպել հասարակական լուսմներ և դիմել միջազգային առեաններին:

Միտիմնի մասնակիցների անունը՝
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Ռ. Ա.,
ՏԵՐ-ԳԵՏՐՈՍԵԱՆ Լ. Ա.,
ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Վ. Մ.

Եւ ուրիշներ

Ղազարեան Ռաֆայէլի հասցեն-
երեւան 38, Հալարեան փող. 11, բն. 28
Երեւան, Թատերական հրապարակ
12. 11. 88 թ.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎԸ

Փէշինէ գնեց ամերիկեան Նէշընը Քան-
ծրարումի թիւ մէկ քնիկերութիւնը, ինչ
որ 2000 հոդի աշխատանք պիտի ապահովէ Տէնքերի մէջ: Այս էր Ռուբարի խոս-
տացած անակնկալը, որ հրապարակուեցաւ Երկուշաբթի օր:

ՄԱՐՍԻՑԻ ՔԱՅԱՔԱՊԵՏԸ Տոք. Վիկուու, Երկուշաբթի օր, ընդունուեցաւ Նախագահ Միթերանի կողմէ, բայց տեսակցութենէն ետք ալ յայտնի չէ թէ ի՞նչ լուսուած է եւ թէ Վիկուու թէկնածու կը մնա՞յ:

Մահացր չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

URGENT

Jeune femme arménienne, de nationalité française, avec formation secondaire cherche travail à Paris ou proche banlieue. Anglais, Arabe, Arménien excellent, Français moyen.

Téléphoner le jour au :
42. 81. 45. 68

Ա. ԳՐԻԳՈՐ-ԼՈՒՍԱԿՈՂԻՉ ՎԱԼԱՆ

Վալանսի մէջ, Հ.Մ.-ին պատճին նոյն մակարդակի վրայ է ինչպէս Հ.Մ.Լ.Մ. Լիոն - Տէսին: Քառակ խումբը հասած է միկի աստիճանին: Վարիչներուն նախատին է այդ կազմը մատնել Ֆրանսայի ախրենութեան մէջ, մէկ-երկու տարիէն:

Ժիւմանները փայլեցան կիրակի, Հոկտեմբեր 30, այդ գասակարգի Ֆրանսայի բաժակախաղի մը ընթացքին, Ռուսիոնի դէմ 8-0: Ակումբին երրորդ կազմը կը խաղայ Տրոմ - Արտէշի առաջին դասակարգին ուրիշ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած իր վերելքը: Հասած է Տէսիրի երկրորդ գասակարգին ուրիշ գինդէրէ կազմը մէջ: Գրաւած է 4-րդ տեղը հինգ խաղերէ յետոյ:

Վալանսի միումքը, Հ.Մ.Լ.Մ. որ բազացած է բնուհանրապէս միայն հայ մարզիկներէ, կը շարունակէ քանի մը տարիներ առաջ սկսած

ՆՇԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Արցախի հարցին մինչեւ Յուլիս 18

կիրարող հոլովոյթին մէջ հայկական

զիրքերուն ուղղուած եղիու գլխաւոր

նախարարեր եղան Սումգայիթին ու Զը-

պիթինոցը:

Համեմատութիւնները պա-

շելու իրերահասարաւթեան, եղայ-

րութեան ու վերջապէս վերակառուցումի

զարը ապրու երկրի մը համար, այդ

զիրքերուն յաջրդած ժիակողմանի ու

շակահայ կեցուածքը աւելի՛ եւս նշանա-

կալից էր: Առանց նոյնիսկ նախական

քնութեան մը, առանց զոնէ պատճառ -

ներու պարտութին, խորհրդային մա-

տունու ու այլ լասակիւններ յայտնեցին թէ

Սումգայիթը քանի մը խուլիկանի զործ

էր, իսկ Զուարթնոցը սխալ հունի մէջ

թափուած ժողովրդական անսեղի պոտթ-

ուոմի մը հետեւանքը: Ու բոլոր ա-

կանչերը խացան, աչքեն ու ու-

ղեները կուրացան հակաւակ թէզը

առաջարկող հայուագէպ ձայներու դէմ:

Ինչանրական այսպիսի մթնուրտի մը

թէ թերեւս այնքան ալ անսպասելի չէր

Յուլիս 18-ի որոշումը, անոնց համար

որիք քաղաքականութեան բեմին վրայ

զինաւոր դիրքերը արդարութեան կամ

համարութեան նման յղացքներու չեն

յախցիներ:

Պահան իշխանութիւններու նոյն ըն-

թացք շարունակուեցաւ նաեւ Սումգա-

յիթի գատավարութեան շրջանին: Սում-

գայիթի մէջ ոչ տեղական ատեաններ

հաստատել կամ դատավարութեան որոշ

մէկ մասը այլուր կայացնել, հիմնակա -

նի մէջ շատ բան չփոխեց: բացի թերեւս

անէ որ բաւատեսութեան դիրքերու վր-

այ յամառզներ կառչելիք չորցած,

փառ ոստեր գտնել կարծեցին: Ու օրէ

որ յուրեր չքերւու դործը աւելի ու աւելի

զիուարացաւ:

Վերջին միայն, գիմաւորաբար Սում-

գայիթի գատավարութիւններուն առըն-

շած հարցերէ, երեւոյթիներէ մէկնած

առքեր դիրքորոշում մը յաճախագէպ

իլլայ խորհրդային մատուլին մէջ: Դա-

տավարութիւններու խոցելի կէտերը

մատուլին էր առաջարկութիւնը կամ

առաջարկութիւնը կամ առաջարկութիւնը կամ

(Ծար. Ա. Էջեմ)

ունէին Տէռնիքու Նուլիլ տ'Ալդաս և ու ու-
րիշներ:

× Եթեւանի մէջ ալ մօտ 500 հազար
ցուցարաներ կային Հինգարթի առոտու,
պահանջելով Գերագոյն Սովետի ընդհատ-
ած նկատին վերսկսումը: Նապարեղինի
խանութիւնը բաց են, երթեւեկն ալ կը
բանի, բայց գործատուներն ու ձեռնար-
կութիւնները գործադուլի մէջ են:

**

«ԱՐՄԵՆՓՈՒՅ», Նոյեմբեր 23-ին կ'ար-
ձագանգէր նախորդ օրուան Գերագոյն
Խորհուրդի նկատին հետեւեալ մանրա-
մանութիւնները տալով: - «Պրեգիտուուն
ե՞ն Ս. Յարութիւննեան, Հ. Ռուսանին,
Ֆ. Սարգսան, ԼՂԻՄ-ի Խորհրդային
Միութեան համայնավար կուսակցու-
թեան Կեդր. Կամիստի և Գերագոյն Խոր-
հրդայի պրեգիտիւմի Անրկայացուցիչ Ար-
կադի Վուսիկի, Հայաստանի Կոմիտուի և
կառավարութեան միւս գեկավարները:
Նստաշրջանը բացած է Գերագոյն Խոր-
հրդայի նախագահը՝ Ս. Տնիոյեան: Ան
կը յայտնէ որ դուրս ելած երեսինան-
ներու տեղ, ընտրութիւններու տեղի ունե-
ցած են ընտրական չորս շրջաններու մէջ:
Գերագոյն Խորհրդայի միաժաման հանչ-
ցաւ նոր ընտրուած երեսինան հայտնի Հ.
Յովհաննիստիւան (Լենինականի Պարի-
ջաննեանի շրջան), Գ. Հասանովի (Ամաս-
իա), Խ. Ստամբուլիան (Երեւանի Նա-
րեկացի շրջան), Ա. Մանուչարեան (Ար-
քանան): Գերագոյն Խորհրդայի երես-
փոխան Պարտեանակ բարերար՝
Տէր եւ Տիկին ֆան և Սօնիա
ԱՊԱՀՆԱԿԻ:

«ՅԱՌԱՅ»Ի ԲԱՐԳԱՀԱԱՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԾՆ

Տէր եւ Տիկին Ս. եւ Մ. Շնորհութեան
440 ֆր.:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻԻ

Քութա Մեղայէն (Գալիֆորնիա) Պր.
Ա. Թովֆասեան կը փնտոէ իր եղայլը՝
Նշան Թովֆասեան, որ Մարսէլլ ըրջանը
պէտք է գտնուի: Տարի մըն է լուր չունի:
Գրել.

A. H. Tomasyan
P. O. Box 12003
Costa Mesa, Ca. 92627 (USA)

ՄԵԺԱՐԱՆԻ ԵՐԵԿՈՒՅՐ

Կաղմակերպուած՝
Փարիզի եւ Շրջակայի Այնթապցիներու
կողմէ,

Եպատի Պրիւսէլարնակ բարերար՝
Տէր եւ Տիկին ֆան և Սօնիա
ԱՊԱՀՆԱԿԻ:

Մասնակցութեամբ՝
Էլիա Փէկիլիկանեան-ի
եւ իր նուագախումբին,
մենակատարութեամբ՝
Երգչէ Յակով Պատուեան-ի:

Շարաթ, Դեկտեմբեր 3, ժամը 20.30-ին,
Եանց Ակումբի մէջ՝
5, avenue Reille — 75014 PARIS

Ճաշապէն՝ 150 ֆր.:

Ճաշապէն մասս կը կազմէ Այնթապցի
տիկիններուն կողմէ աւանդական չի-
քօթիքն:

Արձանագրուելու Համար, Հեռածայնել՝
ՊԵՏԻՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66
ՊԱԳԼՐՁԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25
Վերջին պայմանատաճ՝ Հինգարթի
Դիկտեմբեր 1:

CENTRE CULTUREL
ST. MESROB
10 bis, rue Thouin — Paris 5°

CONFERENCE

Dans le cadre de ses conférences
mensuelles, le Centre Culturel Saint
Mesrob présente

M. JEAN - PIERRE MAHE
qui nous entretiendra sur
«LES CONTES ARMENIENS
ANIENS
SUR LE SOLEIL ET LA LUNE»

le Mardi 29 novembre à 20 h 30
au Centre Saint Mesrob
10 bis, rue Thouin — 75005 Paris

Buffet à 19 h 30. Participation 50 F.

ԿԱՍԻ ՈՒՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԻՑԼ. - Վաստուրականի Յաղթա-
կան հերոսամարտի 74-րդ տարեղարձի
տօնակատարութիւն, Մարտ 12, Վաս-
տուրական սրահի մէջ, նուիրուած՝
Արամ - Մանուկիանի մահուան 70-ամ-
եակին:

Ժի արժանի էր, բայց միայն 20 տար-
ուան պատիժ արուածէ, մահափորձը ձա-
խողած ըլլալով:

ԹՐԱՆՍԱՑԻ մէջ, թաղապետական ընտ-
րութեանց թուականները նշանակուեցան՝
Մարտ 12 եւ 19 եւ երուական Խորհր-
դարանի ընտրութիւններն ալ՝ Յունի 18-ին:

ՄԱՏՏԻԺԻ մէջ, կրկին ահարեկական
արարք մը տեղի ունեցածէ, թակարդ -
կառքի մը պայմանով: 2 մեռեալ եւ 40
կիրաւոր կայ:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱԿՈՐ ՊԱՏՈՐԱԳ

Մարսէլլ Քամփանէլ Ֆրէզի Ս. Կարա-
պէտ Եկեղեցիին հիմնարկութեան 60-րդ
տարեղարձին առթիւ,

Կիրակի, Նոյեմբեր 27-ին:

Կը նախագահէ, կը պատարագէ, ու
օրուան պատգամը կուսայ՝
Գիրի ԱՐՔ. ԱՆԳԻՇԵԵԱՆ

Արեւմունք Երուապայի հայրապետական
պատուիրակ և Փարիզի Հայոց առաջնորդ

Յաւարտ պատարագէ հոգէնանգստեան
պաշտօն կը կատարուի ի յիշատակ Եկե-
ղեցւոյ բարերարներուն, Հաւատացեալ
ննջեցեալներուն և Եկեղեցւոյ հիմնա-
գիր՝

Գրիգորի ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ
Հոգւոյն ի հանգիստ:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը
կատարուին Սահակ - Մեսրոս երգա -
խումբին կողմէ, զեկավարութեամբ Խա-
չիկ Երմագեանի:

Կրօնական արարողութեան աւարտին
ճաշ՝ ի պատիւ Գիրւա Արք.ի, պատուոյ
հիւրերուն և ներկաներուն:

Սիրով կը հրամիրուի ժողովուրդը տա-
րեղարձի այս տօնակատարութեան:

ԹԱՂ. ԽԱՐՀՈՒՐԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻԱՑ

ՇՆՈՐՉԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի Ս. Թաղէսուան
մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստա-
ցած է. - Տիկին Մատլեն Վարդանէան
500 ֆր. ի յիշատակ իր ընտանիքի նըն-
չեցեալներուն, Տիկին Քրիստինէ Կարա-
պէտական 1000 ֆր. իր ստաներուն և պայե-
րու յիշատակին, Տիկին Գոնկէսեր 500, Տի-
կին Մարի Գորգիկան, Տիկին Լուս Ֆօր-
լանի, Տէր եւ Տիկին Արթինեան 200ական
ֆրանք, Տիկին Մելինէ Օսմաննեան 100,
իր ընկերունի Սիրան Շահպաղի յիշատա-
կին, Տիկին Ապուսէֆեան 100 ֆր.:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ-ԼՈՒՍԱԿՈՐԻՉ ՎԱԼԱՆ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկե-
ղեցի 35-րդ տարեղարձի առթիւ՝ Նոյեմ-
բեր 27, Կիրակի առաւօտ կը պատարագէ
և կը քարորդ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԶԱՔՄԱՐԵԱՆ

Պատարագէն ետք, ի պատիւ վարչու-
թեան նուիրեալ ու անսակարկ երկար
տարիներ ծառայող քանի մը անդամնե-
րուն, Վազգէն Ս. Ամենայն Հայոց Կաթո-
ղոսի օրհնարեր կոնդակներու բայու-
մը կը կատարուի:

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE

Kharabagh

Ecran géant

FILMS INEDITS

avec la participation de
Jean-Manoug YEREMIAN

3 JOURS
les 25 - 26 - 27 Novembre

Séances :

Vendredi 25 20 h - 22 h
Samedi 26 16 h - 18 h - 20 h
Dimanche 27 16 h - 18 h

Programme différent à chaque séance

Participation aux frais

9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Tél. : 43-76-55-89

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆԻՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱԿԱԾՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի աստղադիտարանի գիտաշխատող, կեդրոնականցի՝
ՏՈՔԹ. ՅԱԿՈԲ ԹԵՐՁԱՆ

Կը ներկայացնէ՝

«ՀԱՅ ԱՍՏՂԱԿԵՏՆԵՐ ԻՐԵՆՅ ԳՈՐԾՈՎ.՝
ԴԱՐԵՐՈՒԻ ԸՆԹԱՑՔԻ ՈՒ ՆԵՐԿԱՑԻՒ»

Դոյջեմբեր 25, Ալբրաք, ժամը 6իշտ 20.30-ին

ASSOCIATION DES ANCIENS ELEVES DE L'ECOLE CENTRALE լասարան՝

8, rue Jean Goujon, 75008 PARIS

— Մուտքը պատ է —

ՊԱՐԱԿԱՆԻ ԵՐԵԿՈՅՐ

Նախաձեռնութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՑ ԽԵԼԻՐԱՆ - Լիվրի ԿԱՐԿԱՆ
— Տիրուի Միսաբեան —
ՄԱՍՆԱՅԻՆԻՂԻՆ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

SAMEDI 26 NOVEMBRE à partir de 20 H 30

Salle des Fêtes de Sevran
9, rue Gabriel Peri — Près de la Mairie

մասնակցութեամբ՝ «ԱՆԻ» նուագախումբին

և «ՃՈՒՃԻ» պարախումբին

SPECIALITES et AMBIANCE ARMENIENNES

Tenue correcte exigée

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

χωμασωλιωλι ορληρ λι δωμηρ

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԵԱՆԻ ՀԵՏ

«ՂԱՐԱԲԱՂԻ՝ ԼԻՆԵԼ, ԶԼԻՆԵԼՈՒ ՀԱՐՑ Ե»

Ղարաբաղեան Շարժումի Հայաստանի
կոմիտէի բանքերին՝ լեւոն Տէր - Պետ-
րոսեանի հետ մէր ունեցած հարցազրոյցի
ընթացքին, չէլինք վարանած անդրադառ-
նալու այն մտաւորականներուն, որոնք,
այսօր, մինչեւ իսկ ոմանց կողմէ «գաւա-
ճան» կ'որակուին։ Բայց . . . Հայաստան-
եան մէր կարծ օրերու ընթացքին, անհը-
րաժեշտ նկատեցինք, կարելիութեան
սահմաններուն մէջ, այլ ձայներ լսել,
մանաւանդ երբ անոնք կը շարունակեն
պայքարը, այլ ձևերով։ Ի վերջոյ, կրկնենք
որպէսզի յստակ ըլլայ՝ առաջին ահազանդ
հնչեցնողները եղան այս մտաւորական-
ները, որոնք ի դէպ, այսօր ալ կը շարու-
նակեն շատ դրական գործունէութիւն մը,
թերեւս ոչ՝ հրապարակային ելոյթներու
միջոցաւ։ Բայց եթէ ելոյթները, միթինկ-
ները կարեւոր են եւ գեր կը խաղան, այլ
մարզերու մէջ, Զօրի Բալայեաններն ալ
իրենց կարեւոր գերը կը կատարեն :

Երբ «ի՞նչպէս էք» կ'ըսէմ զ. Բալայեանին, ան կը պատասխանէ .-«Ուզում էք ասել ի՞նչպէս է Ղարաբաղը», ու կը շարունակէ .- «Ի՞նչպէս է ոչ թէ ձեր Ղարաբաղը, այլ ի՞նչպէս է Ղարաբաղը, մեր Ղարաբաղը եւ Ղարաբաղը, դա աշխարհագրական երեւյլթ չի, այլ փաստօրէն հայրենիքից ցան է եւ հայրենիքի այսօրուայ բանաձեւն է, լինել թէ վիճելու հարցն է, ուրեմն այսօր ոչ մէկը իրաւունք չունի հարցը տալու ժամանակ, մտածելու ուրիշ բան բացի՝ ո՞նց է Ղարաբաղը: 2000 տարի շարունակ բոլոր Հրեաները ասում էին՝ գալ ասրի Երուսաղէմ, այսօր էլ մէզի համար ամենասուրբ բառը Ղարաբաղն է եւ գա ոչ Ղարաբաղիների համար, այլ՝ ամբողջ Հայութեան: Այսօր, ամսսի 10-ն է, Նոյեմբերի, մնացել է 10 օր որ ինն ամիսը լրանայ, որ սկիզբ է ունեցել այս հարցը իր նոր թափով, մենք դիտենք որ սկիզբը եղել է 17 թուականին, Հոկտեմբերեան յեղափոխութեանից յետոյ, 20 թուականին, 21 թուականին, որ մոսկվեան պայմանագիրը կնքեցին եւ մեր տունը քանդեցին, ընդու որում Ռուսաստանի տունը քանդեցին, սոցիալիզմի տունը քանդեցին, որովհետեւ Ստալինը Ստալին դառաւ այդ օրը, 21 թուականի Մարտի 16-ին. այդ սրբիկայութիւնը որ արաւ, կը ներես, այսօք: Ստալինը չեմ կարծում որ դահիճ է ծնուել, թէ ինձ հարցնէին դահիճեան ծնունդը ե՞րբ է եղել, ես կ'ասէի, բացի նրանից որ ծնուել է Դեկտեմբեր 21-ին 72-ի թուականին արդէն կէնէթիկ երեւացել է յստակ դահիճը, այլ Մարտի 16-ին, 21 թուականին:

... Մենք երբ ասում ենք ամէն ինչ
սկսուել է Փետրուար 20-ին, երբ Ղարա-
բաղում եղել է այդ սեսիան, սկզբը դա
չի: Դա շարունակութիւնն է հրաբութը
միշտ եղել է, բայց նույն ժամանակ էնակէս
պայթեց ամսիս 20-ին, որ երկրագունդը
արդէն ցնդեց: Կատակ չէ, ժողովուրդը
68 տարի է նոյն բանն է ասում՝ Ղարա-
բաղ, Ղարաբաղ, նոյնինքն Թուրքերը
գիտէին որ նման ալլովակն կայ, թէեւ
շատերի համար զա վերացական էր, Ղա-
րաբաղ, Նախիջևան, գիտէին որ ներքին
Սփիտքն է դա, բայց չէին իմանում դա
ի՞նչ է: Հիմա, բարեբախտաբար, իմ
կարծիքով ամենամեծ նուանումը նա է,
որ մենք այս ինը ամսուայ ընթացքում,
բացուեցանք: Բացուեց, ոչ թէ մեր ար-
ժանապատռութիւնը ցոյց տուեցինք,
մեր իմաստութիւնը, միասնութիւնը,
յատկապէս սփիտքում բոլոր զոյները
հաւաքուեցին: Որքան Սփիտքը միատեղ
եղաւ որոշ ժամանակ, այստեղ մենք կա-
մաց - կամաց սկսեցինք իրարից հեռա-
նալ, որովհետեւ մենք պէտք է ապ-
րէինք, որովհետեւ մեր միասնութիւնը
էստեղ եղել է կեղծ: Դա Զեր հարցին -
ի՞նչպէս էք - ես կը պատասխանեմ որ
Ղարաբաղը լաւ է:

Ա. Մ. - Ներկայ կացութեան մէջ, ի՞նչ
հեռանկարներ կը տեսնէ՞ :

Զ. Բ. - Ղարաբաղը 142, 144 հազարա-
նոց Հայութիւնն է, մօտաւորապէս 30-35
հազար թուրք կայ, մօտ մի 1000 Յոյն
կայ, մի 2000 Խուռակ կայ, 4500 ք. քիլո-
մետր, այդ փարամեթրները մնում են
նոյնը, բայց կերպարը փոխուած է, զար-
կերակների բարախումը ուրիշ է եւ փոխ-
ուած է նաև ժողովրդի եւ այնտեղ եւ այս-
տեղ, եւ հոն, եւ հոս, եւ Սփիւռքում
միատարր հողերանութիւնը, նոյնիսկ
տեփորմացիայի ենթարկուած, բայց այլ
տեփորմացիան է, որը մեզ ձեռնուու է,
եւ որը, մենք, պէտք է ասել շատ բան
պէտք է անէինք, որ էսպէս հիւանդանու-
յինք, մենք քիչ ենք հիւանդու, մեր
ցաւը քիչ է եւ դա սկսուեց անչուչա Սում-
գայիթից, մեր հոգեբանութիւնը մինչեւ
Փետրուար 27 - 29 օրերը, եւ դրա-
նից յետոյ տարբեր է : Գիտէք տար-
բեր ժողովուրդ ենք մենք այսօր, տար-
բեր մարդիկ ենք, ոչ միայն մտածելա-
կերպն է տարբեր, այլ ըջիններում այս
պէս կենեթիկ բաներ են տեղի ունենում,
որը չի կարելի ասել այդպէս եղել է
առաջ, մենք ուրիշ ենք: Տղամարդիկն են
ուրիշ, երեխներն են ուրիշ, կանայք են
ուրիշ, մայրերն են ուրիշ, տատերն են
ուրիշ, կոմունիտաներն են ուրիշ, վերջի
վերջոյ իսկական մարդիկ են դառնում:
Ստալինը ոչնչացնում է Փիզիքապէս ոնց
որ իմ հօրը սպաննեց 37 թուականնեն,
մօրս աքսորեց Սիրիք, ամբողջ տոհմը
ոչնչացրեց, բայց բրեժնևեան 18 տար-
ւայ ընթացքում, այն ինչ որ, այսօր, այն
ինչ որ ոչ մենք ենք ասում - մենք սմէնէն
ուշը ասացինք - Մոսկուան ալ, ընկեր
Կորբաջովն էր, 27րդ համագումարն էր տ-
սում, աղջիկեան պլենումն է ասում, ամ-
բողջ մամուլն էր ասում, նոյնիսկ մենք
արդէն տեսանք որ մենք լռում ենք, անց-
եալ տարի զբեցի մի յօդուած, որ կար-
ծեմ դուք արտատպել էք, խորագրուած՝
«Հիմք^o էլ լռենք»: Ուզում եմ ասել, ինչ
որ ասում եմ սա խիզախութիւն չի, որ
կոմունիստն ա փոխուել: 18 տարուայ
Բրեժնևի օրով, մարդը ոչնչացաւ: Զեղ
դժուար է պատկերացնել: Դա երկարա-
ծրգուած ցեղասպանութիւնն էր, հո-
գեսպանութիւնն էր: Ես մի յօդուած եմ
զրել չէք պատկերացնում ոնց եմ սկսել
Ուրեմն 81 թուականին Գրուների Միու-
թեան համագումարն էր հստեղ, գեկուց-
ման մէջ վ. Պետրոսեանը սա էր յիշում
շրջաններից մէկում հետազոտութիւն է
եղել, սոցիոլիքական երեխաների հար-
ցեր են տալիս, 12 - 13 տարեկան՝ ո՞գ
ինչ ուզում է գառնալ, մէկը կոսմոնու-
մէկը ժիշտքար մ'կաթէն, մէկը չեմ իմա-
նում, քիշէկ, ինձընթիքը, ուսուցիչ, ին-
մի 12 տարեկան երեխայ առաց՝ «Ես կ'ու-
զենայի գառնալ Շրջկոմի Առաջին քար-
տուղար»: Պատկերացնում էք սա ի՞նչ
բան է: Ես ի՞նչ ա պատահել: Սրանով էր
իմ յօդուածը սկսում: Միթէ^o 12 տարե-
կան երեխան մեղաւոր է: Իմ Հայկը, այ-
սօր 12 տարեկան է: Արդէն, այսօր, զա-
րաբաղեան շարժումը չի թողնի մէկ
այդպիսի բան ասի: Բայց նա ասել է ե-
գիտէք ինչ: Ինք եղել է մի բանուորի տը-
զայ ու տեսել է իր 12 տարեկան ըն-
կերը, էդ Ա. քարտուղարի տղան, իսկ Ա.
քարտուղարի իշխանութիւնը, նրա իշխա-
նութեանը քով Խոմէյնի զալաթ տ ա-
րել...: Նրա իշխանութիւնը չէք պատ-
կերացնում: Քուք չէք պատկերացնու-
ի՞նչ է մեզ համար Պերեստրօյկան, որով
հետեւ սա եթէ շարունակուէր, եթէ իրո-
12 տարեկան տղան փոխարէն որ դառ-
նայ Անդրանիկ, Մասիսը փրկի, գառնա-
Առաջին քարտուղար որպէսպի իր տղա-
էլ ունենայ հեծանիւ եւայլն, եւայլն. ս-
ահաւոր բան է: Եւ դեռ դուք յետոյ կ
հասկանաք թէ ի՞նչ է մեր ասածը: Ս
միայն հողակտորի հարց չէ: Գիտէք մէ-

արիւնը հանեց եւ նորից արիւն տուեց : Նոյնիսկ մեր սիալներով, նոյնիսկ մեր ախմախ - ախմախ քաներով, ինչ որ մենք անում ենք, էդ էլ է քաղցր : Սխալ չի կարելի չանել, երբ գործում ես : Կարեւորը մեր այսօրուայ վիճակի ժամին է : Եւ այդ փոխուած հոգեբանութիւնը համապատասխան քայլի է բերում բուն Ղարաբաղը եւ զբարարագիւնը մասին մտածելով, սովորական լոգունդներ չենք արձակում, այսպէս ասած պատմական յուշեր չեն հետաքրքրում Ղարաբաղցուն, չի հետաքրքրում որ միանք, ինքը արդէն ինքը Հայաստան է զգում : Զէք անջատում, մէկ է, ես անջատուել եմ արդէն : Ոչ հոգեպէս, հոգեպէս անջատուել է արդէն, վարչականորէն : Զի ենթարկում Բաքուի եւ դա Մոսկուան էլ գիտի : Ասեմ որ ութ ամիս 20 օր, այդ կամը չկայ : Թէեսնիկական, վարչական, կուսակցական կապը չկայ : Սահմանադրական կապը չկայ, դրամի հացի, իրար հետ խօսելու : Հիմա, Ստեփանակերում, փակել են մանկավարժական ինստիտուտը, շատերը չեն հասկացել, բողոքել են : Յիշում եմ ես զործում էի Քամչաթկայում որպէս ըրժիչկ, եկել եմ 69 թուականին Ղարաբաղցի Բաքում էղալիսի միտք կայ, փակում են էդ հայկական, պետական ինստիտուտը այդ բանթուրքիստները, որպէսզի տեղափոխեն Ստեփանակերում եւ տեսէք ձեռնամար ինչ լաւ բան ենք անում, եկէք չայէր, մենք ձեր հայրերն ենք, ոչ թէ եղայրները եւ բացեցին այստեղ եւ մերոնք էլ, միամիտ Ղարաբաղցիներ, հաւատացին որ լաւ բան են անում, որպէսզի ձեր երեխեները չդնան հեռու եւայլն բայց նկատի ունենալով որ էնտեղ մեր քանի թուրքեր էլ կան, եկէք թրքական բաժինն էլ բանք, այդէպէս միտք կայ, վարչական կամացի էլ բանք, ոչ բացասական, առողջութեան մասնակի առողջութեանի մասնակի առողջութեան ու այդ նախագահական նիստի մասնին, որ տեղի ունեցաւ Յուլիսի 18-ին եւ շատ ասուեցաւ թէ զա բացասական երեխոյթ էր, առաւելապէս Կորրաջովի համար : Ես համամիտ չեմ էղակիսի բաների հետ, մենք պէտք է վերցնենք ինչ որ շահաբեր էր մեզի համար : Ամենալատ նա է ինչ տեղի է ունեցել Նախիջեւանում, այգան ոչ շարժում է էղել, ո նիստ է եղել, ոչ բացասական յօդուած ներ են եղել, հիմա ես ամէն ինչ ընդունում եմ, հիմա թող իրուն, միայն թհարցը լուծեն : Ես միշտ մտածում եմ այդ նիստի մասին : Այս պատից կախուած քարտէն է, այս նախիջեւանն է շարժում չենք ունեցել, լոել ենք, վախ կոտ ենք եղել, Ստալինի ժամանակ, Բըրեժնեւի ժամանակ, հիմա խիզախ ենք ոչ թէ մենք փոխուել ենք, ճիշդն ասեն որ Կորրաջովն էդ հնարաւորութիւնը արւել է : Զիմա, մենք պէտք է ամէն ին մտածենք, ինչ ենք վերցնում մեզ համար եւ ինչն է վատ թշնամու համար : Մոսկուայի ներկայացուցիչը Վոլոսկին բերեցին նստեցրին, տեսնում էք արդէն վարչական գետնի վրայ փոխում է, համապատասխան ներկայացուցիչ պէտք ունենայ Հայաստանից եւ Աղրբեջանից շատերը պիտի մտահոգուեն նոյն բան ա Աղրբեջանի ներկայացուցիչ էդ տեղի խկ ես կ'ասեմ ամենակարեւոր կէտը ոչ, որ եթէ Աղրբեջանի ներկայացուցիչ հաստատում են, ուրեմն սա Աղրբեջանի նը չի : Թէեւ գրանք ոչ եղել են, ոչ զնացել են, կարեւորը էդ Վոլոսկին է Բայց ժամանակը փոխում է հոգեբանութիւնը : Պէտք է ասենք որ յատկապէդործում են, Աղրբեջանում էդ չէլ չէլ բանք բահանգը են ստացել Սուլթանից Թալաւաթից, էնվերից, Բաղիրովից, Ալի էւից եւլն : Ուզում եմ ասել որ սա հրահանգն ստացել եւ պատրաստուել եւ Ասեմ որ ես եղել եմ Մոսկուայում, զատարանում, էնտեղ եղել է մի ուսւ վկայ, ապրում էր 41 Ա. թաղամասուածութիւնը յարկն էր բնակում, իր պատուհանութիւնը գուրս է գալիս բակում եւ այդտեղ ցանապանութիւն տեղի ունեցել է, բարբախանութիւնը էին մահմետականներ սպաննեցէք Հայէրին : Դա 88 թուական է, 15 թուականը չէ : Ետամաց մի բան բոլորը ունեցեր են երկաթի մահակներ եւ գրանք պէտք է նախապէս պատրաստուած լինէին : ...Մեր ժողովուրդը ժողովուրդ է որ արիւն է կորցրել բա

ՎԱՐԴՈՒՄ ՀԱՅԵ

Կարէն Պետրոսեան 12 տարեկան երեւանցի տղեկ մըն է. վաղուան հպարտ այն սերունդին մէկ անդամը, որ ցեղասպանութեան, բռնացրուումի էջերէն և առ իր ժողովուրդին պատմութեան գիրքին մէջ արձանագրած է 1988-ի երեւանեան էջերը:

Ան այսօր դեռ ու ձայն չունի մեր արցախեան պայքարի հոլովոյթին մէջ, սակայն ապրուածը հասարակաց բաժինն է անխստիք մեծին ու փոքրիկին ու ամէն մէկէն կը պահանջէ մասնակցութեան իր շերտը :

Կարէն Պետսրոսեան իրեն տարեկեցնեաւ Հետ և մասնակուեց Շերտը :

բու հետ կը մսահակցի «Մաշտոց» միաւորին Նոյեմբեր 12-ի միթթինկին, որ կաղաքական աջակցություն է պահպանության մեջ գործություն ունենալու համար:

մակերպուած էր ի պաշտպանութիւն հայ
լեզուին։ Կարէն մէկն է հազարաւոր այն

Հիմա մի կաթիլին չի ուզում ներկլ։ Եւ
այդ դիշեր, միայն Ստեփանակերտում
այրուեց 26 թրքական տուն, միայն վլ-
րէժինդրի հարց չի, Հայը եփած հաւ չի։
Այդ տպաւորութիւնը չլինի որ նրանք
Սումգայիթ են անում, Խոջալու են ա-
նում, սրանք էլ լուսմ են, մենք չենք լլ-
ուսմ, բայց մենք էլ ուրիշ ենք, մենք
չենք կարող Սումգայիթին Սումգայիթով
պատասխանել, առ հասարակ, զիտէք,
մի բանաձեւ կայ մարդակերի հետ պայ-
քարի ժամանակ, բոլոր միջոցները կա-
րելի է գործածել քաղաքակրթուած մար-
դու բացի՝ մարդակերութիւնից։ Մենք
բոնաբարող չենք, բայց լսել կարելի չի։
Եւ աշխարհ իմացաւ որ դանակը հասել
է ոսկորին։ Մի բան պէտք է անել, պէտք
է անջատել։ Բանաձեւը որի մասին մենք
գոռում ենք, հասաւ Մոսկուա, որ զա-
շիճը եւ զոհը չեն կարողանայ մի սեղա-
նի չուրջ նստել, ապրել նրա հետ, ժպա-
տաւ, յատկապէս ենթարկուել, սա ան-
քան հակալնինեան է, գուք իմացէք լե-
նինը երբեք էդպիսի բանաձեւ չի ցրե-
աշխարհում թէ մի ժողովուրդ կարող է
տէրն ըլլալ ուրիշ ժողովուրդի։ Գի-
տէ՞ս ի՞նչ է կատարում, տես ինչ Սթա-
թիւրքի երազանքը կատարուեց, որ զա-
րի վերջին պիտի ունենայ Յ թուրքիա՝
Թուրքիա, Կիպրոսը եւ Աղրբէջանը եւ
մէջտեղը մենք ենք, որը խանդարում ենք
Բայց հիմա արդէն ուրիշ է Հայը, ուրիշ է
Սփիւրքը եւ մէր բուռնցքը, զա թուրք
արդէն պէտք է իմանայ, 55 միլիոն ըլ-
լայ, 150 միլիոն ըլլայ, դա ոչ մի նշանա-
կութիւն չունի։ Այդ Խոջալուի դէքքին
յետոյ կատարուեց ուրիշ բան։ Վորկին
եկաւ։ Հիմա, ես կ'ուզենայի որ դուք ի
մանաք՝ առաջինը մենք ամէն ինչ անու-
ենք որ ոչ ոքի թոյլ չտանք օգտագոր-
ծել, չարամիտ էսպէս բանով, զարա-
յազնեան շարժումը պէրեստոյկայի դէքք
պէրեստոյկան թշնամիներ շատ ունի
Երեւակայէք մի բան պատահի ընկեր
կորրազովի եւ գայ՝ Բըեժնեւ, ամէն բա-
կարելի է, չի՞։ Ի՞նչ մենք պէտք է անենք
կարող կ'ըլլա՞նք մենք հրապարակով խո-
սել կամ այսպէս ձեզ հետ բայ խօսել
չէ որ տուաղ, մենք չէնք կարուղանու
«Յառաջ»ում էսպէս արտայայտուել, թէ
կուզ ես միշտ էի տպագրում։ Առասա-
րակ վախենում էինք, հիմա նստած ե-
ու դու խօսում ենք, որովհետեւ «Յա-
ռաջ»ը հայկական թերթ է, ի՞նչ է պա-
տահէլ, կարո՞ղ է «Յառաջ»ը ուրիշ մը
տածելակերպ ունենալ, օրինակ Հայո-
թեան ճակատագրի մասին։ Ապա, ո-
իրաւական հիմքի վրայ, պէտք է լո-
ծենք, բայց չունենք այդ հիմքը, որով
հետեւ մենք կարծել ենք իրաւական Պե-
տութիւն ենք, բայց 19-րդ համագումա-
րում ասուեց թէ մենք այդպիսին չեն-
եւ զեռ պէտք է ստեղծուենք, հիմա 1
չեմ ուզում խօսել սահմանադրական յօ-
ւածի փոփոխութեան մասին, որ կրոն
թոյլ տալ վարչական փոփոխութիւն։
Զօրի Բալայեան, կը տեսնուի, Եւսա-
տես կը մնայ, կը հաւատայ պէրեստո-
կայի եւ Կորբաջովի։ Թերեւս իրաւու-
ունի։ Անհրաժեշտ է որ իրաւունք ուն-
եայ, բայց ինչ որ կատարուեցաւ եւ
կատարուի տարբեր տպաւորութիւն
գործէ։

ԶԱՅՆԵՐ

«ԱՆՈՑԵ»Ը
ՄԱՐՍԵՅՑԼԻ ՕՓԵՐԱՅԻ
ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

պատանիներէն, որոնց ծնողքը նախանձա-
լինդիր՝ իրենց զաւակներուն ապագային,
զանոնք դրած են ոռուսական վարժարան:
Արցախով բացուած զարթօնքը սակայն
անոնց մէկ մասը վերապարձուցած է ճիշդ
Հայքիներու: Այս տարեցը ջանախել, ոյն
վիճած է Հայկական գլուոց յաճախել. այս
հանգամանքով ալ խօսք կ'առնէ Թատե-
րական հրապարակին վրայ, դիմելով տաս-
կեակ հազարաւորներու, անոնց յիշեցը-
նելու համար իրենց պարտաւորութիւն-
ները:

Նախ որոշման ըլլի անունակցութեալ զա-
յան ներկայ իրավիճակին, կ'արտասանէ
Պ. Նագանդեանի տողերը.

Ես պիտի գուրս գամ դեպի հրապարակ
Առանց Բնարի, անզարդ խօսքերով .
Ես պիտի գոչեմ, պիտի բռղութեմ
Խաւարի ընդդեմ պատերազմելով :

Ներկայ օրերում այլ ինչ սեր գուար,
Սուրբ է հարկաւոր կտրիխի աեռքին.
Արի՞ն ու կրակ թշնամու վերայ,
Այս պիտի լինի խորհուրդ մեր կեանքին :

միջնադարության պատմագրությունները կազմում են առաջնահատ մասը աշխարհագրության պատմության մեջ:

Հայեր. այստեղ մենք արդէս իսկ արսու
է խօսաւմ ենք հայրենասիրութեան, Հայոց
լեզուի եւ Արցախի վերամիաւորման հար-
ցի մասին։ Բայց ինչ հայրենասիրութեան
և Հայոց լեզուի մասին կարող է լինել
խօսք, եթէ հայ երեխաների համարեա
30%-ը սպառում են ոռւսական դպրոցնե-
րամ եւ ոռւսական կրթութիւն ստանում։
Պատիերացրէք՝ հայ ժողովրդի պատրու-
թինը ենյանդէս ոռւսերէն են անցընում։
Իսկ սարսափելի է. թող լինի ոռւսական
դպրոցներ Հայաստանում եղած ոռւս երե-
խաների համար։

Թուամիան դպրոցի հայ երեխաները ար-
դի համարեա մոռացել են մեր ալեհեր-
ձայր լեզուն։ Նրանք չգիտեն թէ ո՞վ է
Մեսոպ Մաշտոցը, ո՞վ է Անդրանիկը,
զինեն թէ ով է Հայկ հահապէտը։ Խոկ-
երը որ հարց ես տալի թէ ինչ հայ գրող-
ների, կոմպոզիտորների, նկարիչների
է՞ նաևաչում, երանք հազիւ մէկ

կամ երկու հոգու անուն են տալիս։ Հա-
ստացէք ես դա ասում եմ իմ եւ իմ ըն-
կերպերի փորձից։

Հայոց լեզուն աշխարհի ամենահիբ ու
ամենազեղցիկ լեզուներից մէկն է, որին
զուամ են տիբրապետել նաև այլ ազգի
մարդիկ. շատ կան գերմանացի, ֆրանսի-
ացի եւ այլ ազգի հայագէտներ, իսկ Հա-
յոց արդէն հրաժարում են։ Նրանք ուն-
ափան զպրացներում ոչ ոռուսերէն են կա-
րգանում խօսել, ոչ հայերէն. իսկ այս
լեզուների մասին էլ ի՞նչ խօս կարող է
լինել, որովհետեւ չդիսեն։ Միայն Ժար-

կինյայինը զիտին։ Նրանից պարզապես ո-
չի՞չ են դատենում եւ կեանենում մեծ դրժ-
ւարութեամբ կը գտնեն իրենց տեղը։
Հայրե՛ք, մայրե՛ք, ծեռանե՛ք, հասկա-
ցե՛ք եւ հասկացըքե՛ք աեր երեխաներին, ե-
անց կոչ եմ անում Հիոնիէք ոռւսական դրա-
բաներից հայկական։ Մեր Հայոց լեզու-
մենք մեր զիտելիքներով պէտք է աւելի
պայծառացնենի։ Բայց ոռւսերէնը, անգ-
իրենը, քուրքերէնը եւ այլ լեզուները

այնպէս պէտք է առկորհեն որ պէտք եկած
ժամանակը օգտագործենի եւ նրանց աշխատանքնեն :

կը սադանակ դէպի հայկականը, ապս
լոյս մի՛ տենցելք տեսնել Մուշը, Կարսը
Սասանը, իգդիրն ու Անին։
Ես վերջերս եղել եմ մի խանի հիւանդա-
նցներաւ եւ այնտեղ նկատեցի որ բոլոր
ցուցանակները գրուած են միայն ու միայ-
ունսերէնով. ինչո՞ւ հայերէն չկան։ Հա-
յե՛ր փոխիլ առուելք դրանի՛, բոլորս պայ-
քարենի՛ որ իմի հայերէնոն իսկ լուսու ու սու

Առաջին պար լրաց հայութեալը, բայ յառաջ առավարինը : Միքե՞ո մեզ չեն յոգնեցնուալ այդ միապատճաղ կիրեղեան տառերը : Մենի պէտք է հայրտանանիք մեր մես բարփեան տուրք տառերով : Դէ, ուրիշ այսուհետեւ տանը, դրաում եւ ամենու եկէ մենի հետեւնիք մեզ եւ մեր շրջապատին, որ կամաց կամաց սակաւաքի գառնան օտարապահու բառերը ու մի օէ շատ շատով բոլորս կարդանիք, գրեն

աւ խոսեմ մաքոր հայերէնով :

Կահանէն կողքով, փոքրիկ, բարտկ տես
րակը մաս կը կազմէ արցախեան թղթա
ծըռարին, մինչ կարէն Պետրոսեանի կո-
չին արձագանցները ծաւալելով թատե-
րական հրապարակէն, կը կտրեն միջո-
ցը, փոքրձելով հասնիլ այլ ականջներո-

ԶԱՅՆԵՐ

ԳԱԻԱՆԵՆ

նայ սպաննել քոյրը եթէ շարունակէ սի-
րել Սարօն։ Մօսի կը հետապնդէ Սարօն
մինչեւ որ օր մը զարնէ հրացանով։ Դիւ-
ղը ամբողջ կը դպրուի, կուգան սպաւոր-
ներ։ Անոյշ խելափառած կը նետէ ինք-
զինքը Դերեղի յորձանքներուն մէջ։
Գաահեւն Շանուիւան «Անու»ի ունիւն

ՄԵՇԻՐԱԿԱՆՔ

Պր. Արլս Խաչատուրեան տարիներէ ի վեր իր ունեցած բարեոք ջանասէր աշխատութեան առթիւ հայ համայնքին մէջ, իսկ Պր. Կարապետ էրիմեան տեղոյն քաղաքապետարանի մէջ քաղաքապետի օդնուկան եղած է 18 տարի :

զանդին, իր վարպետութեան, իր փորձառութեան, իր բծախնդրութեան եւ խստապահանջութեան առաւելագոյնը պահանջեց եւ ստացաւ, ինչ որ այնքան ալ ակենկալելի չէ այս միջավայրին մէջ, Օփերայի Ֆիլարմոնիք նուագախումբքէն որ ֆրանգայի մէջ կը վայելէ համեստհամբաւ մը:

Այս յանդուգն իրագործումը պատկռեցաւ արժանի յաջողութեամբ մը : Ծափահարելի եւ յոյժ գնահատելի են ջանքերը Արամ Խաչատրութեան Հիմնարկին որ հըրամցուց գեղարուեստական վայելք մը , ներկայացուց հայ մշակոյթի մէկ գեղեցիկ արտայայտութիւն մը եւ նոյն ատեն յարգեց , մեծարեց յիշատակը իր հիմնագիր նախագահին՝ Արշամ Պապայեանին , որուն անպարտ ծրագիրներէն մին էր «Անոյշ»ի վերստին ներկայացումը : Փափաքելլ է որ այսքան աշխատանք , այսքան նիւթական յատկացում չսահմանափակուի միայն Մարսէլլով , այլ ուրիշ օփերաներ եւս , ֆրանսա և այլուր , արձանագրեն իրենց յայտագրին :

Առաջին ներկայացումը, Նոյեմբեր 4ին,
«Կալա»ի երեկոյ մըն էր, որուն ներկայ
եղան տեղական իշխանութիւնները. Շըր-
ջանային Խորհուրդի նախագահը՝ Ժան-
Գլոտ Կօտէն, երեսփոխաններ, ծերակու-
տականներ եւ այլ անձնաւորութիւններ,
քաղաքապետը՝ Ռոպէր Վեկուուու որ
ներկայացումէն յետոյ տուաւ շքեղ ըն-
դունելութիւն մը Ֆարոյի մեծ դահլիճին
մէջ, արուեստագէտներ՝ Միրէ Մաթիէօ,
Անրի Վերնէօյ, Փիէռ Պարպիզէ՝ Մար-
սէյլի Երաժշտանոցի տնօրինը եւ ուրիշ-
ներ, հայ թէ օտար : Նոյնակէս, Արեւմըտ-
եան - Երոպայի կաթողիկոսական պատ-
րիքակը՝ Գիւտ Արք. Նազգաշեան շըր-
ջապատուած Յակոբ Եպիսկոպոս Վար-
դանեանէ եւ Նորվան Եպիսկոպոս Զաքար-
եանէ, Ռ. Կիւլպէննեան եւ շատ - շատեր
ոմանք եկած այլ քաղաքներէ եւ երկիր -

ԿԱՐՈ ՅՈՎԱՀԻՓԵԱՆ
ԺԱՆՈԹԻՆ՝ ՄԵՍԱԿ ՄԸ ՆԵՐՔԻՆ ԽՈՌՎՔ
ԺԱՄԱՆԱԿԷ ՄԸ Ի ՎԵՐ ՊԻՆՔՔ ԿԸ ՎՐԳՈՎՔ
ԱՆՈՐՈՉ ԿԵՐՊՈՎ Եւ աննպատակ բաղ-
ձանքներ կ'արթնցնէր իր մէջ։ Սկսեր է
նուազ երթալ վլիւպ, աւելի երկար ա-
ռանձնանալ իր աշխատութեան սենեակի
մէջ, ուր կը սիրէր կարգալ այն գիրքերը
որոնք իր երթատասարդութեան առաջի
առաջնեն, ուր մունք կը որեւորութեան

Առաւոտ մը, երբ քանդոս կ'երթար
ճիշդ փողոցի անկիւնը դարձած միջոցին
հանդիպեցաւ Ներսէս Մխայէլովիչի եւ^կ
կնոջը, կարծեց որ զինքը չտեսան եւ ու-^ր
զեց ետ դառնալ իրենց խնայելու համար
այլ անհարդի հանդիպումը. բայց այդ
միջոցին իսկ անխուսափելի դարձաւ. մը-^ս
տաղբեց արագ բարեւել եւ անցնիլ, բայց
տարօրինակ հետաքրքրութիւն մը զինքը
կեցուց. Ներսէս Մխայէլովիչ բարեւել
եւ տեսնելով տնօրէնր իր դէմ կեցած

ներկայացուց .
— Կինս . . .
Թանձր քողին ներքեւէն Գարեգին տե-
սաւ անոր երկիւզալի դէմքը ու սեւ աչ-
քերը յուզումով լեցուած . Գարեգին բը-
նազդարար ժպտեցաւ եւ երբ երիտա .
սարդ կինը ձեռքը երկարեց մուշտակի-
մէջն հանելով , այդ տաք եւ դողդովու-
ձեռքը տարաւ շրթներուն . յետոյ թողու-
սեւէն եւ առաջնական անոնքու .

—
—
—

Հետզհետէ ամիկա հեռացեր էր նաեւ
ապգային կեանքէն ու հայկական յեղափո-
խութեան զալարումները սահմանէն աս-
դին թէ անդին իր ուշաղիր հետաքրքրու-
թեան կ'արժանանային առանց մզելո-
թեր կամ դէմ հոսանքի մը մէջ, իր քա-
ղաքական ըմբռնումներով ազատական
պրադուա էր եւ մտած ոռւսական լու-
սաւորուած պրադուազիի մեծ ընտանիքին
մէջ։ Անդիս հետզհետէ հայ ըլլալէ ա-
ռաջ ոռւս մեծ Պետութեան քաղաքացի
կը զգար ինքինքը եւ այդ արժանաւո -

րութիւնը կը կրէք բնականօքն ու սուրբութիւնը առամազգութիւններով, ինչպէս ամէն այն ծայրագաւառները, ուր ոռուսական արծիւի հովանին երկարած էր, Անդըր-կովկասի մէջ ալ, փոքրիկ ազգերու եցաղերու խառնարանէն վեր կը ստեղծը ւ էր այն ընտրանին, որ իրենց հովին մէ կը ած էին սուրբ Ռուսաստանի կնիքը և կերպով մը մկրտուած էին այդ լայն եւ հայութակ առարականութիւնով:

Եւ քանի ժամանակը կը թաւալէր այն
քան կարծես իր կապերը կը խզուէին բնի
ժողովուրգին հետ եւ իր մտայնութիւն
գունաթափ կ'ըլլար առանձնայատուկ ե
րանցներէն։ Եւ քանի ժամանակը այդպէ
կ'անցնէր, իր ներքին եւ ընտանեկան հա
մոզումներն ալ կ'աղօտանալին եւ բարո
յական նոր ըմբռնումներ կը տեղաւոր
էին իր էութեան մէջ։ Աւելի երիտասար
տարիներու մէջ աւելի յստակօրէն կ
տեսնէր թերեւս իր ներքին այլափոխու
թիւնը, բայց Գարեգին իվանովիչ հասե
էր այնպիսի հանգըրուանի երբ մարդի
կը զգուշանան անըրագառնալու եւ խան
գարուելու իրենց անդորրութեան մէջ
վերլուծելով այն բոլորը, որ իրենց ան
գիտակցութեան մէջ կը կատարուի դան
դաղ եւ յամառ կերպով։

(Հար. Ա. Էջեն)

LE PARISIEN :

DES ARMENIENS MASSACRES EN URSS.

LE QUOTIDIEN :

AZERBAÏDJAN :
L'HEURE DES POGROMS.

TOULOUSE :

INAUGURATION
DE LA PLACE D'ARMENIE
Samedi 3 Décembre à midi

Միթերամի ժամանման համարեակին, Կորպաշովի վիրքը ամսուր է: 1920-ին ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով, դիտել կու տայ Ամլէր (Լիպերասիոն), համայնավար կուսակցութիւնը անկարու եղաւ կարպականոն ապահովելու իր հողամասին վրայ: Առաջին անգամ ըլլալով (1953ի դուլագներու ապամամբութիւններէն զան) ապառութեան տանձապ մը, որու գլխաւոր տարրերը եւ պամական ծագումը իրենց իրաւու իրաւու կը գտնեն Խորհ. Միթերաման սահմաններէն գուրս, կը տիրապետէ քաղաքական բժիշին: Այս մեկնականութեան վերաբանութիւնը կը տեսական գուրացական բժիշին: Այս մեկնականութեան վերաբանութիւնը կը տեսական գուրացական բժիշին: Այս մեկնականութեան վերաբանութիւնը կը տեսական գուրացական բժիշին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Բ.

ԶԱՊԷԼ ԵՎԱՅԵԱՆ

- Ծննդեան 110-ամեակին -

Կը ներկայացնեն՝

ԳՐԻԳՈՐ ՊԼԻՏԵԱՆ
ՄՐՓԻ ԹՈԹՈՅԵԱՆԴեկտեմբեր 4, Կիրակի, Ժամը 16-ին
Հ. Բ. Բ. Մ. Եան Ալեք Մանուկեան
սրահը:

118, rue de Courcelles, 75017 Paris

Մուտքը ազատ է:

CENTRE CULTUREL

ST. MESROB

10 bis, rue Thouin — Paris 5^e

CONFERENCE

Dans le cadre de ses conférences mensuelles, le Centre Culturel Saint Mesrob présente

M. JEAN-PIERRE MAHE
qui nous entretiendra sur«LES CONTES ARMENIENS ANCIENS
SUR LE SOLEIL ET LA LUNE»

le Mardi 29 novembre à 20 h 30

au Centre Saint Mesrob
10 bis, rue Thouin — 75005 Paris

Buffet à 19 h 30. Participation 50 F.

Ուրբաթ առաւօտեան վերջին լուրե ռուն համաձայն, կայութիւնը հանդարտէր Կիրովաբադ, ընդհ. գործադուլ կարերեան եւ խորհրդային բանակը գիրք կը դրաւէր (ինչո՞ւ) մինչ Կիրովաբադի գաղղթականները հարիւրներով ձայսաւան:

× Շուրջ 200 հոգի ցոյց մը ըրին խորհ. զեսպանատան առջեւ ձենդշարթի գեշեր, ապա զիմեցին կլիպէ, հետ զիշերը անց, նամակ մը յանձնելու համար Միթերանի, որ Մոսկովա կը մեկնէր յաջորդ առաւարը: Մարսէլին ալ հեռագիր մը քաշուած է նախագահին, որպէսզի միջամտէ:

× R. P. R. ը (Ճիրաք) դիմած է նախագահ Միթերանի որպէսզի միջամտէ Կորպաշովի մօտ եւ ապահովուի ձայերու կեանքը:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՍՈՒՆ

«Միլիիյը» թղթակիցը Ա. Պիրանո Ադրբեյջան այցելութեան ընթացքին հանդիպում ունեցած է նաև երկրին Տնտեսութեան նախարար Այալը Մութթալիազուի հետ: Այս առաջարկած է որ սերտանան Ադրբեյջանի տնտեսական կապերը թուրքիոյ հետ:

Մութթալիազուի համաձայն երկու երկիրներու միջեւ առեւտուրը պէտք է առաւելաբար փոխանակումի սկզբունքին վրայ հիմնուի: Ադրբեյջանի նախարարը կառաջարկէ քարիւզ առաջ թուրքիոյ եւ փոխարժէն կերպասեղէն, շնորհարական նախանիւթերու ու թեթեւ արդիւնաբերու: թեան ապրանքներ ստանալ:

Մութթալիազուի կը շեշտէ նաև զրոսացութեան կարեւորութիւնը երկու երկիրներուն համար: Բարմաթիւ Ազերիներ կ'ուզեն թուրքիս այցելել եւ փոխադարձար. այս նախանակը իրագործելու համար ադրբեյջանական իշխանութիւնները պատրաստ են նաև Բաքուին Անդարակամ Բաքուին իսթանպուլ ճամբորդական գիծեր հաստատելու:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ Խորհ. Միուն այցելութեան միջոցին պիտի այցելէ նաև Պայտուուր ուրիէ շարաթ առաւար կ'արձակուի «Միլը» տիեզերանաւը երեք տիեզերագնացներով, որոնցմէ մէկը Փրանսացի մըն է: Անջրակետի խուզարկուայս նոր խմբակին առաքելութիւնը որ կոչուած է «Արարած», պիտի տեւէ 23 օր:

ԱՓրիկի ազգ կոմիտէի նախագահը Ն. Մանուէլա որ 26 տարիէ ի վեր արդելակուած էր, առողջական պատճառներով փոխարուած է բուժարանը մը, ուրիէ այլեւս բանս պիտի չվերաբառնայ: Հարաւային Աֆրիկէի արդարութեան նախագահը զեկոյցով մը յայտնած է թէ Մանուէլա պիտի փոխարու-

կի ապահով վայր մը ուր պիտի կարենայ կանոնաւոր կերպով ընդունի իր մերձաւորներուն այցելութիւնները: Փրէ Մորիայի բանուը գտնուող եօթը մահապարներու ալ պատիժը չնշուած է:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՅԵԻՆ երկու նոր անդամները եղան նաւապես ժամանակ Քուսակցութիւնը կը կազմակերպէ վիճականութեան (լոթօ) հետեւեալ օրերը: Դեկտեմբեր 10, Շաբաթ գեշեր, Ժամը 8-ին:

Դեկտեմբեր 18, Կիրակի, Կէսօրէ վերջ, Ժամը 3-ին, Շաբաթ Ս. Ամակ-Մեսրոպ աթոռը, իսկ երկրորդը կը փոխարինէ Անտորէ Ռուսէնը: Ժամը 10-ին Սարգիսիթ Ենուրսընարէ ետք երկու ժողովներէ կից սրահին մէջ:

LES VENDREDIS DE LA QUATRA
SALLE GAVEAU-SAISON 88/89BIENNALE QUATRA 88
4 Manifestations ExceptionnellesFONDS QUATRA
EXPOSITION D'ARTS PLASTIQUES
Vernissage au Siège de la QuatraBIENNALE QUATRA 88
Grand Concert de Gala
AKIKO EBI — ANI KAVAFIAN — S. MILDONIAN
LISZT — KHATCHATURIAN — FRANÇAIXTABLE Ronde / Cours d'Interprétation
RECITAL AKIKO EBI
24 Etudes de F. CHOPINCONCERT DE L'APRES-MIDI
RECITALS DES SOLISTES
KARINE GEORGIAN — ANI KAVAFIAN
SUSANNA MILDONIAN — AIDA MOURADIAN

PRIX DES PLACES :

GALA : 10 Décembre / 300 — 200 — 100 F. Etudiants, C. V. 50 F.
CONCERT : 11 Décembre / 150 — 120 — 80 F. Etudiants, C. V. 50 F.

TABLE RONDE / COURS D'INTERPRETATION / RECITAL :

Dimanche 11 Décembre à 10 h 30 — Entrée libre —

Dans la mesure des places disponibles.

Ouverture des portes à 10 h.

Sympathisants de la QUATRA, demandez

un ABONNEMENT INDIVIDUEL POUR TOUTE LA SAISON

Prix des places: Orchestre 1.000 F, Ier Balcon 750 F, IIme Balcon 500 FSiège Quatra : 3, rue des Sts. Pères, Paris (VIe) — 42. 60. 74. 78Salle Gaveau : 45, rue La Boétie, Paris (VIIIe) — 45. 63. 20. 30

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն”

— Լ 0 թ 0 —

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մէն - Ժերոմի Կազոյոյ Խաչի Զ. Շանթ մանամիւզը կը կազմակերպէ վիճականութեանը (լոթօ) հետեւեալ օրերը: —

Դեկտեմբեր 10, Շաբաթ գեշեր, Ժամը 8-ին:

Դեկտեմբեր 18, Կիրակի, Կէսօրէ վերջ, Ժամը 3-ին, Շաբաթ Ս. Ամակ-Մեսրոպ աթոռը, իսկ երկրորդը կից սրահին մէջ:

Մարտ - 3 - 4 - 5 - Կազմակերպութեամբ՝ Գարուն երկու մասունքներուն:

Առաջին պատուական Փառական:

Մարտ - 3 - 4 - 5 - Կազմակերպութեամբ՝ Գարուն երկու մասունքներուն:

Առաջին պատուական Փառական:

**ՄԱՐՏԱՐԱԿԻ
ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԴՐՈՒՅԻ ՀԱՍՏԵՃԵԱՆ
ԼՈՍ ԱՆՁԵԼԸՆԻ ՄԷԶ**

ԿԱՆՑԵԼԻ - («ՅԱՌԱՋ») -

Պոլահայ Մշակութային Միութեան քայլափ, Կիրակի, Հոկտեմբեր 23-ին, լու - Ախճալըս ժամանեց «Մարմարա» օրթերթի խմբագրապետ Ռոպէր Հաստէնեն:

Միութեան խառնուն եւ կեզդրնական լանց Յանձնախումբի կազմակերպութեամբ, Զորեքարթի, Հոկտեմբեր 26ին, թոպէր Հաստէնեան մամուլի տառըլիս մը տառ Պոլահայ Միութեան կեդրոնա - աղին, չուրը հարիւր լրագրութեան եւ փարիսուն ներկայութեան: Բացումը կատարեց Միութեան խառնուն խմբակի անդամուհի ծիկին Նախարարական: Մարմարայի խմբագրապետը ներկայաց Օշին Քէշիշեան, անդրագառնալով Հաստէնեանի գրական եւ հրապարակական վաստակին:

Խօսք առնելով Ռոպէր Հաստէնեան նախանչեց, թէ մամուլը մէր կեանքին մէջ տառնակարդ տեղ պիտի է քառակ, աւելի տառնակարդ քան մէր եկեղեցին ու գրոցը: Ազա խօսեցաւ Պոլոյ հայ համայնքի մասին, նշելով որ այդ հատնքը տակաւին վառ կը սրահէ պատմական Պոլոյ ջահը, աւանդութիւնները և բժախնդորութեամբ ու պատուով կը խօսաբէ այդ պարտականութիւնը, հափակ րոլոր հարուածներուն, դժուարութիւններուն եւ գրկանքներուն: Հատնքը կանգնուի կը պահէ ազգային բորբոք հաստատութիւններու եւ այս իրութիւնն մէջ կարեւոր դեր կը կատարէ նորաք Պատրիարք, աւելի քան 25 տարին ի վեր: «Պոլոյ հայութիւնը բարերախութիւնը ունի նման հայր մը, ադրային ապրումի մարդ մը ունենալու իր զիտուն», բայց Ռ. Հաստէնեան:

Խղդագառնալով Պոլոյ հայ զազութի ներկայ պատկերին, «Մարմարա» ի մարդկաները լսաւ, թէ Պատրիարքանը լու աշխատանք կը տանի, սակայն կայ նոր կղերականները հասցնելու դուրսութիւնը, նկատի ունենալով որ նպականքը վերացուած է երկրորդական վարդարանի: 35 եկեղեցիներ բաց են հաստայեան առջեւ: Գաւառին մէջ կանքն են 8 եկեղեցիներ, որոնց կարգին կեսարիոյ, Տիարպէքիրի եւ իսկէն տեղակարգ ի վեց եկեղեցիները: Դիտել արուցան, որ գաւառի եկեղեցիները բանդապահակութուն կամ սափառեական գրանդիւնութիւնը ունի մասունք արտաքիւր հայելու մը, որուն իրաւութիւններու ունի նման հայր մը, ադրային ապրումի մարդ մը ունենալու իր զիտուն», բայց Ռ. Հաստէնեան:

Ներկայիս Պոլոյ մէջ կը զործեն երկրորդական 4, միջնակարգ 4 եւ նախակըր-

թակոն 8 վարժարաններ: Ասոնց վրայ եթէ աւելցնենք կաթողիկէ համայնքի 4 վարժարանները, ի յայտ կու զայ որ Պոլոյ հայկական վարժարաններու թիւը 20 է, որոնք ունին մօտ 4500 աշակերտներ, ոյնքան ալ օտար գարցուներ յամափուներ:

Ինչ կը վերաբէրի վարժարաններու եւ ազգային հաստատութիւններու պիտանէներու հաւասարակշութեան հարցին, Ռ. Հաստէնեան շետեց, թէ Հայերը մեծագումար նուիրատուութիւններ կը կատարէն այդ վարժարաններն ու հաստատութիւնները վառ պահէնու համար: Հանդակութիւնները տեղի կ'ունենան դրեմէ ամէն շարաթի, յատկապէս «սիրոյ սեպաններու շուրջ:

Իր խօսքի աւարտին եղան հարցումներ, որոնց պատասխանելով Հաստէնեան արւաւ յաւելեալ տեղեկութիւններ: Ենց, թէ Պոլոյ հայ գաղութը ներկայիս կը հաշումէ 50 հազար: Պետառթիւնը նիւթամական ոչ մէկ օժանդակութիւն կը յատկացընէ Հայկական վարժարաններուն: Ուսուցչի տաքնապը սուր բնոյթ առած է, որովհետեւ կոչում ունեցող անհամներ կը պակին: Ուսուցչին վարժարանը լուսակաղը ապահով բնոյթը առած է, որուն իրաւութիւնները ներկայ կ'ունենան մը ու պատուով կը խօսաբէ այդ պարտականութիւնը, հափակ րոլոր հայութիւնը, լսաւ Հաստէնեան, թանկաղին ապահով վիրածուած են, իսկ կան ոմանք որ իրենք վիրածը իրենքի այդպիսին ծանուած է անդամութիւնը և անդամութիւնը կ'ունենան մը ու պատուով կը խօսաբէ այդ պարտականութիւնը է:

Պոլոյ հայկական գաղութը ունի երկու օրաթերթ՝ «Մարմարա» եւ «Ժամանակ»: Երկու ամսաթերթ՝ «Քուրիս» եւ «Ս. Փրիչ»: Միակ տապարան՝ «Մուրատ ՕՓուէթ» տապարանն է, ուր կը ապահու հայկական բոլոր հարաբերակութիւնները: Սեփականատէրն է Ռ. Հաստէնեան: Այս տապարանը տարեկան 15էն 20 հատոր հայտեալ գիրք կը հրատարակէ:

Պատասխանելով այն հարցումին, թէ Պոլոյ հայ գաղութը ի վեհան ապատիքի ապատիքի ապատիքի ապատիքի ապատիքի է այդ իմաստով:

Ռոպէր Հաստէնեանի ժամանման նախօրէին տեղույս հայ մամուլը հրատարակեց «Մարմարա» փոխ - խմբագրապետի Մարմարան կամ յոդուածը, ուր կը ներկայացուէր «Գրող եւ հրատարակիւր Ռոպէր Հաստէնեանի գրական վաստակը»:

Տեղույս հայ մամուլը Ռ. Հաստէնեանի

Գերմանահայ համականի

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳԻՏԱԶՐՈՅՑ ԿԵՕԹԹԻՆԿՐԵՎ ՄԷԶ

Գերմանիան Երկիրներու Հայ Միութիւններու Կեղործական Կազմակերպութեան կից զործող կրթական Յանձնախումներին նախարար իրենց կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ կէմթափի մէջ՝ Հոկտեմբերի 28-30 թուականներուն:

Տարբեր զավութիւններ ներկայացնող մասնակիցներուն մէջ քիչ էր հայերէնի ուսուցչիներու թիւը, կային միայն Պերլինի և կալինկանի ուսուցչիներու թիւը: Առաջին օրը ներկաները քննարկեցին գերմանիան կազմակերպած ձեռնարկներուն մասն ապահովոյցը տեղի ունեցաւ

ԶՈՐԵՔԱՐԹԻ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30
MERCREDI
30 NOVEMBRE
1988

LE NUMERO : 4,00 F

ՏԱՐԱԾԻ ՏԻՄ 16.892

ՅԱՐԱՎ

ՕՐԱԿԱՐ

ՀԱՄԱԴՐԱ ՇԱԽԱՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur: SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TEL. : 47. 70. 86. 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F

C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆ թ ա ն ս ա վ ա ր պ ա ր ա լ ի մ է 360 Ֆ .
Արտասիման : Տար . 1000 Ֆ . (ամենամայ առաքում)
850 Ֆ . (շաբաթական առաքում) — Հատու : 4,00 Ֆ .

64° ANNÉE — No 16.892

ԲՈՒԺՈՒ

ՄԻՇՏ ՀԱԿԱՀԱՅ 8038ԵՐ

ԵՐԵՒԱՆ

ԾԱՆՐ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ԵՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

Կրեքարթի օր, Մոսկուայի մէջ, Գեղագիւն և առաջուրդը վաւերացնել պիտի առ առհմանադրական կարեւոր փոփոխութիւններ, որոնք բաւական առ տարօրինակ բնոյթ տնին, քանի դէպի «ժողովրապացում» տանու ճամբուն վրայ վամբանդեն Մոսկուայի եւ անհատական կամացաւթիւնը: Խորհուրդներու ամրապնդը, երեսի առաջական կարեւոր փոփոխութիւնը և առաջական կարեւոր փոփոխութիւնը: Առաջական կարեւոր փոփոխութիւնը և առաջական կարեւոր փոփոխութիւնը:

× Թիֆլիսի մէջ, մօտ 300 հազար հոգի ցոյց ըստ է առհմանադրական տուածարկուած փոփոխութեան դէմ, միշտ պահանջելով տնտեսական ինքնավարութիւն, ուղարկելու անջատուած:

× Կատանիա բնաւ կարեւոր փոփոխութիւնը վայագումը ընդգէմ կուսակցական մէկնային գժուար թէ կարեւուան համեկցութեան յանգիւլ: Արդարեւ, Կորածավի կը հռչակէ «ամբողջ իշխանութիւն Խորհուրդներուն»: Ապա, երբ կատանիա կամ Հայաստանի Խորհուրդները լորձի կառավարութիւնը, այս յայտարարութիւնը, ինչ տուած որոշումները չեղեալ կը ամբարեւի Մոսկուայի կողմէ:

Միջ այդ Երեւան մթնոլորտը ծանր է և գործադուլ տարածուած: Բարուի մէջ հարդարաւուած է արագաւարութիւնը: Բարձրացներ հարացաւուած է արագաւարութիւնը: Կորածական կարեւուած է ամբարեւ բանեն, Խորհուրդներուն Միութեան բարձրաւածումը կը գանդապի, եւ ամէն ինչ կը յանգի հսկոյ կորուսուն և ներու:

× Կաթուատիա կը յայտնէր Խորհուրդներ 29-ին, որ 7000 Հայեր Հայաստան ապաստանած են Աղբեկանին, վերջն օրերը:

× Մոսկուա ընդհատել տուած է Արցախի գործատան շնորհիւնը, որու ձեռնարկած է ինչ գումարուած է, ուր խօսք առած է Վզգրով: «Իզվիստիա» կը յայտնէ որ 26 ապրիլ կը բարեւ բանուոր մը՝ նմաթ Փանախով ժողովուրդի «արիպոն» հռչակուած է ինինի հարացաւուած է արագաւարութիւնը: Խորհին թղթակիցը իրեն հարց տուած է որ բացատրէ Խորհինի նկարին ներկա տիւնը, ան ըսած է որ կարեւոր չէ, իսկ մահուան դատապարտուած Ազերին համար, կը խորհի որ Մոսկուայի Գերարդին Ասեանը «Հայերու ճնշումին» տակ դրած է: Արտաքին նախարարութեան բանքերը՝ Մուշա Մամեդովը յայտարար է որ «հազարաւոր Ազերիներ, որոնք հայաստան կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են»:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

× Կարի մը աղջիւրներու համաձայն վիզանսա» թերթի խմբագիր՝ Սերգէ Քիքորեանց ձերբակալուեր է, երկուարթի օր, Երեւան (Ճաբաթ օր, Նախագահ Միթրան ընդունած էր Գրիգորեանցը, բայց չէ ամէն համար կամական հարացիցին): Հայերի համար կ'ապէէն, Աղբեկան ապաստանած են:

Բ Ա Կ Ո Ւ Ն Ց Ի Կ Ե Ա Ն Ք Ի
Վ Ե Ր Ձ Ի Ն Տ Ա Ր Ի Ն

ՈՒԹԱՅԵԼ ԻՇԽԱՆԵԱՆ

(Բ. Եւ վերջին մաս)

Զեռադիր յուշերից խմանում ենք, «ը ինքը՝ Վ. Զիվիշեանը, երեք անգամ՝ 36-ի Սեպտեմբերին, Հոկտեմբերին եւ Նոյեմբերին տեսակցութիւն է ունեցել ամուսնու հետ։ «Հոկտեմբերի սկզբին ես նրան ուտելիք եւ սպիտակեղին տարայ եւ յետ ստացայ պայուսակը՝ կեղտոտ սպիտակեղինով։ Դալով տում՝ սպիտակեղինի վրայ յայտնաբերեցի արիւն»...։

Վ. Զիվիշեանը տառենիս սպոռին սուր

Վ. Զելիկյանը տողերիս գրովից ցոյց
է տուել վերջին տեսակցութեան ժամա-
նակ Բաեռնցի՝ իրեն տուած գրութիւնն
այն մասին, որ լիսազօրում է կնոջը ստա-
նալու «Զանգեցուր» բեմագրից իրեն հա-
սանելիք հոնքարք: Միաժամանակ Զի-
վիշեանը պատմեց, որ վերջին հանդիպ-
ման ժամանակ Ալեքսեյն անձանաչելի էր՝
բոլորովին կոտրուած, կիսախելազարի
պէս. «Կարծես ուրիշ մարդ էր»:

Վ. Զիմինինան իր յուշերում գրել է,
բասը, Հ. Սամիկոնեանը, Ո. Սատարեա-
նը, Գ. Աբովյանը, Հ. Մելիքեանը եւ ուրիշ-
ներ: Հայ գրականութեան ամբողջ պատ-
մութեան ընթացքում որեւէ հայ գրողի
դէմ այնքան շատ եւ այնքան թունալից
յօդուածներ չեն հրապարակուել, որքան
Բակունցի դէմ: Այս մարզում մասնա-
գիտանում էր Ա. Վշտունու խմբագրած
«Խորհրդային արուեստ» ամսապիլը, իսկ
գրողի ձերբակալութիւնից յետոյ՝ Ն.
Զարեանի «Գրական սերունդը» (անձամբ

Հակաբար «Իրավաս ասլութելը» (ամսաթիվն է ինքն այս գրովը տարբեր պարբերական և ներում Բակունցի դէմ հրապարակել է 8 յօդուած - ամբաստանութիւն) :

Հակաբակունցեան, Եթէ կարելի է առեւ տաշառ աշխառ ասիենդ հասաւ հակաբար

է, որ զրբքի բռվանդակութեան մէջ եղում-
գով նշան է արուած, «Պարան» պատմը -
ւածքի դիմաց, պատմուածքի լուսանց-
քում զարձեալ լինում են եղումգով դը-
ծածներ: Զիվիչնեանը զրում է, որ կար-
դացել է այդ էջերը եւ հասկացել ամուս-
նու ծանր վիճակը:

տեղականերն են եղել Մալկով ազգանուշականի մէջ և եղել եւ Արամ Մարգարեանը (որ յետոյ ինքնասպան է եղել): Այս օրերի մասին դրառութեանը ունէր նաև հակունցի եղայր Վահանը: Դրանք մի հատւածն էին նրա «Մեծ յոյզերի սերմանացանը» յուշերի գրքի, որը հրատարակուեց 1976 թ., սակայն առանց այդ հատուածի («Հայաստան» հրատարակչութեան գրական բաժնի վարիչը հանել էր): Տողերին հեղինակը յուշերի ամբողջ մեքենացիրը կարգացել է: Յիշեալ հատուածում մասնաւրապէս գրուած էր, որ իրեն՝ Վահան Բակունիցին, կանչել են ՆԳԺԿ(*), Եղրօր քննիչի (Կամ նրա տեղակալի) մօտ: Շատ երկար սպասել է քրնուիչի սենեակի դրան դիմաց, և երբ դուռը բացուել է, գուրս են եկել գրողներ՝ Ն. Զարեանը, Հ. Քոչարը և էլլ մէջը (չեմ յիշում ազգանունը): Դրանը նրանց ձանապարհ է դրել քննիչը: Հեռացողներից մէջը քննիչին ասել է՝ էվալլա: Մտնելով ծխով լի սենեակը, Վահանը քննիչի սեղամին տեսել է «Գրական թերթի» բացւած էջը, որտեղ տպուած էր «Որդի որոտման» վէպի հատուածը: Շատ տողեր ընդգծուած էին, - յիշում է Վահանը, - լուսանցքներում՝ նշումներ, նաև Հայրայանքներ: Պարզ է, որ նախքան Վահանի ներս մտնելը խօսակցութիւնը այդ վէպի մասին է եղել, գրողները, հաւանաբար, հրաւիրուած են եղել որպէս «խորհրդապու»:

տու» :
Հ. Բեկնազարեանն իր վերը յիշուած տպագիր յուշերում պատռում է, թէ ինչպէս են իրեն հարցաքննել Բակունցի «Զանդեղուր» կինոբեմագրի կապակցութեամբ . «Քննիչն ինձ ընդհատեց : Գլխի գցող հարցերով նա փորձում էր ինձնից խօսք պոկել այն մասին, որ սցենարում

բաւոք Բեկնազարքեանն իրենից պահանձուած այս եօն չափէ է ամբողջապահութէ:

ջուած այդ խօսքն ասել է, ամբաստամել Բակունցին:

Բակունցի ձերբակալութիւնից անմիջապէս յետոյ սաստկանում եւ անհերեւակայելի չափերի են հասնում մամուլում տպագրուող հակաբակունցեան ամբաստանութիւնները։ Դրանք սկսուել էին դեռ 1925 թուականին։ Այդ տարի Յունուարի 10-ին Գորիսի «Կարմիր ռազար» թերթում տպագրուեց Գ. Ղադար-

Դաշնակցական իժն առաջ հրաժարուելու իր թոյնից եւ անգամ չփոխելով իր շապիկը սովացել է մեր կուսակցութեան սրբազն ծոցը։ Դաւաճանները, բացի են գոները նրա առաջ եւ նրա օձային մերկութիւնը ծածկել են խորհրդային լոյսով քաղաքացու պազգուն շապիկով . . . իժը տաքացել է այնտեղ եւ, հաւատարիմ իր հին բնաւորութեան, շարունակել է խայթել ու թունաւորել։ Կուսակցութեան

լուապոյն զաւակները տարիներ շաբու -
նակ տեսել են նրա խայթոցները, չօշափել
են նրա թոյնը մեր գրականութեան մէջ,
ցանկացել են պատուել նրա շապիկը, թու-
նազրել նրան: Բայց Ա. Խանջնեանն իր
լավէյների միջոցով, - որպիսին էին գը-
րական խալուրային (***) ասպետ Ալա-
զանը, նրա թաշկինակն ու դենչչի-
կը` (***). Նորենցը եւ մինչեւ իր ոսկոր-
ների ծուծը փտած, հանրածանօթ ստա-
խոս Դր. Սիմոնեանը, ... եւ իր ամմի -
ջական միջամտութեամբ փակել է մարդ-
կանց բերանը եւ դաշնակցական օձի ուսե-
րին զցել է խորհրդային գրականութեան
վարպետի լացուցիչ ծիրանին ... Պատ-
ռուած է Ա. Բակունցի շապիկը և նա երե-
սում է իր օձային քստմնելի մերկու-
թեամբ» ... (Ն. Զարեան, նացիոնալիս-
տը խորհրդային գրողի գիմակով): Նոյն
ժամանակ «Գրական սերունդը» (36 թ.
շ. 1882) առաջ է գալիք առաջ է գալիք:

Յակունցն էլ մենակ էր։ Այս օրերին ոչ

մութիւններից մէկն Ա. Բակունցին պատմել էր Խ. Աբովյանի մասին զրած իր նացիոնալիստական զրքում։ Եթէ ժամանակին նրան չմէրկացնէին, դեռ մէնք շատ չովինիստական գարմանալի պատմութիւններ կը լուէինք կապը կտրած խըմբապետից»... (Ն. Զարեհան, Կապը կրորած խմբապետը)։ Մի քաղուածք եւս «Գրական թերթի» 36 թ. Սեպտեմբերի 22-ի համարից. «Խանջեանի մօտ հրաւրուած կուսակցական խորհրդակցութեան ժամանակ Բակունցն արտասանեց Հակայի զրափոխական - նացիոնալիստական մի ճառ։ Խանջեանը փոխանակ արժանի հարուած տալու երկերեսանուն, ներողամբութեամբ Բակունցին ասաց, որ այդ մտքերը չի կարելի դուրսը՝ անկուսակցական զրոյների ժողովում ասել։ Ինչ խօսք, որ լիտիացած Բակունցը, Խանջեանից բազմից չոյւրած այդ դաշնակցական սրիկան, աւելի եւս խրախուսուեց այդ ներողամիտ դիտողութիւնից։ Նա հետեւեալ օրը իր թունոտ դաշնակցական, տրոցկիստական ճառը կրկնեց զրոյների բաց ժողովում» (Հ. Սիրաս, Կուսակցութեան երկարթէ կարգապահութեամբ)։

Մի քաղուածքը էլ սերեներ «Խորհրդակցութիւն» նքամ տալ առանց հայոց կուլտուրի, մտաւորականների մէջ միայն մէկին զիտենք, որ այն ժամանակ ոչ միայն չի աւատացել հակարակունցեան բանաւոր ու գրաւոր առատօրէն տարածուող ամբաստանութիւններին, այլև անվերապահօրէն զովերգել է նրան։ Դա ե. Զարեհանը էր, որ հէնց այն սարսափելի օրերին Բակունցին ձօնեց այժմ յարտի «Եւ բառերի համար քո մարմարեայ» անդուզական բանաստեղծութիւնը։ Ճիշտ է, այն՝ նոյն 37-ին հրապարակուել չէր կարող, բայց հէնց այն փաստը, որ «Ժողովրդի թշնամիններին» ոչնչացնելու կոչերով ծայր աստիճան յագեցած մթնուրուում Զարեհանը նուիրել է այդպիսի չերմագին ձօն բանաւոր խոշանակուող Բակունցին, արդէն իսկ զրամանալի արիւթեան օրինակ էր։ «Օ՛, խեղճ իմ բարեկամ, ես քեզ օրհնում եմ արդ իմ անդազարտ երգով՝ այս ամէնի համար եւ քո եղերական տառապանքի համար որ արդ կրկին վեհութիւն է խառնում քո անդազարտ երգին՝ ես քեզ պարզում եմ ձեռք եղբայրական»։

Օ վ քաղղուածք չէ բարագք «Խորհրդայըն» Հայաստան» թերթի 1938 թուականի Յունիսի 20-ի համարից . «Հայկինոյում եւ նրանից զուրս թշնամիներն ամէն կերպ աշխատում էին մեզ չեղել ճիշտ ուղուց : Նախ եւ առաջ Փիլմի սցենարիան գրելը յանձնարարուել էր նացիոնալիզմի մոլիգայլ, զաշնակցական ճիւազ Բակունցին, որը սցենարիայի իր երեք վարիաննեւ - րում ճգնում էր դադանազողի անցկացնել իր Փաշիստական տէքերի պատուիրած դրոյթները : Այդ նոզկալի գրչակը փորձում էր անցկացնել այնպիսի սցենարիա, որտեղ պէտք է ամենահրէշտառ ձեւով տղաւազուէր պատմութիւննը՝ յօդուա դաշնակ պարագրուիրների» (Հ. Քեկնա- գարեան) :

Այդ շրջանում բակումցը գէտ հրապարակուած յօդուածների վերնագրերն անդամ մարտական - մարդասավանական էին՝ «Դաշնակ Հակայեղափոխականի դրական դէմքը» (Վ. Մարգարեան), «Գոգոլի «Տարաս Բուլգարն» եւ Ա. Բակունիցի նացիոնալիստական, Հակայեղափոխական կոնցեպցիան», (Ա. Կիրակոսեան) «Հակայեղափոխական նացիոնալիստների գրական հնարքները» (Վ. Թէրզիբաշեան), «Նացիոնալիստական - տրոցկիստական» գրականութեան «Պրօշակակիրը» (Հ. Մամիկոնեան), «Գրականութեան դասագրքերը մաքրենք նացիոնալիզմի կերպից» (Ա. Ասատրեան) եւայլն։

Այսպէս հայ գրողներն ու գրականա -
դէտները ջանում էին մարել հայ զեղար-
ևստական արձակի ամենաշողջողուն
աստղը։ Այսօր էլ այդ մարդիկ պաշտ-
պաններ ունեն. ասում են. «Դա տեսա-
կէտների պայքար էր», «Սկզբունքքային բա-
նավէճ էր», «Զարեանն իր տեսակէտ-
ներն է յայտնել հրապարակօրէն, նա որ-
եւէ ամբաստանութիւն չի գրել Բա-
կունցի դէմ» եւ այլն։ Լաւ սկզբունքքային
պայքար է եղել Ժողովրդի թշնամու ամ-
բաստանութեամբ բանտախցում փակ-
ուած, խոշտանգուող գրողի դէմ։ Աւե-
լացնենք, որ Բակունցի «գործում» որ-
պէս ամբաստանութիւններ կցուած են
հիմն հակառակունողեան տպագիր յոդ-

16-ին : Կարծում ենք՝ ճիշդը Յուլիսի
18-ին է :

1977թ. գրականագիտ Ս. Աղոյոնն-
եանը տողերիս հեղինակին ասաց. «Իսկ
դիտես, որ Բակունցին զնդակահարել են
Զանգուի ձորում : Ես դա հաստատ եմ ի-
մացել » : Երկու տարի անց վրականագիտ
Շաւարչ Մուղնեցեանը մեզ պատմեց հե-
տեւեալը. «Բնկերոջս հետ ՚Ալ առա-
զամատ սրճարանութիւն նստած էի : Մեր ս-
տանութիւններն արդարացնելու համար
առում են՝ «Բակոնցին էլ նրանց զէմ է
դրել » : Աս կեզծիք է : Այս առիթն օգտա-
գործելով պէտք է ասենք, որ Ա. Բակուն-
ցը նախքան ձերբակալուելը եւ ձերբա-
կալուած ժամանակ որեւէ մէկի զէմ որ-
եւէ կարդի ամբաստանութիւն չի դրել :
Զեայ այդպիսի եւ ոչ մի տող :
Կալանքի տակ գտնուող գրողի Փիզի-

Տիկին Լուիդիթ Մատուրօֆ,
և Ժան - Լիլք Մատուրօֆ
ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօրաքը-
րոջ եւ մեծ - մօրաքրոջ՝
Տիկին Փօլին Ալթուինելին
մահ:

Ցուղարկաւորովթիմը կը կատարուի,
Չորեցարթի, Նոյ. 30, Ժամը 10.30-ին
Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտչ Եկեղե-
ցին, ուրկէ մարմինը կը փոխարարուի
Պուա - Քոլոմպի գերեզմանատունը:
Մահագի դրկուած ըլլալով կը խնդրուի
ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

(Ծար. Ա. Էցել)

Ներդրումներու ձեռնարկելու թէ երկու
երկիրներուն եւ թէ թերած երկիրներու
մէջ:

**

Անկապ քուող այս մէջքերումները կը-
նան օգմել հասկալու թէ ինչո՞ւ հազար-
բրդ անգամ ըլլալով նորէն մեզի՛ կը
պարտադրուի անիւրաւուածի դերը. ան-
շուշն երէ տակաւին բացարութիւն փըն-
տրուողներ մնացած են մեր մէջ:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈԿ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵԲԱՆ յայտնեց հօգալի,
որ Եւրոպայի «12»ները չահ չունին նոր
անդրամներ լինուանելու 1992 - 93-էն եւ
միակ մէծ չուկայի մը հաստատումէն ա-
ռաջ: Մեղմացնելու համար այս ժիւտա-
կան դիրքը, էլիու յայտնած է որ մինչ
այդ թուրքիա կրնայ օրուագործել այդ-
տարիները յետագայ անդամակցութեան
մը հիմերը հաստատելու համար: Ֆրան-
սայի Նախագահը, ճաշին ընթացքին, ցաւ
ալ յայտնած է վերջին տարիներու «փո-
խադարձ անտեսուամի ըլջանին» համար եւ
չետած թէ անհրաժեշտ է աշխատի, որ-
պէսզի կորսուած ժամանակը վերագտնի-
ուի: Ֆիլառոի մէջ ժորժ Սիւֆէր կը վեր-
լուծէր անդամակցութեան հարցը, Երկք-
շարթի օր:

ՍԱԼՎԱՏՈՐ ՏԱԼԻ գերիրապաշտութեան
«պալլ» ծանր վիճակի մէջ էր Երեքշար-
թի օր, թոքերու եւ սրտի բարզութիւն -
ներ կը մտահարգին ըլջապատը: Մէծ նը-
կարիչը 84 տարեկան է եւ դիտակից կը
մնայ:

Ա.ԶԳԱ.Ժ.ՈՂՈՎԸ (ՄԱԿ-Ի) կընայ իր
նիստը Ժլնեւ գումարել, քանի որ Միաց-
եալ - Նահանգները մէրժեցին ԱրաՓաթի
մուտքի վիզան, ինչ որ վրդոված է բազ-
մաթիւ Պետութիւններ:

ՑՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ փոխադրու-
թեանց (է՛ն-Լ-է՛ն-Ի եւ մեթրոյի որոշ
դիմեր) գործադրուլը որ հակայ դժուա-
րութիւններ առեղծած է մօտ մէկ միլիոն
աշխատանքներու համար, կը շարու-
նակուէր Երեքշարթի օր, շարժումը աւելի
ծայրայի խոկ դարձած ըլլալով: Նախա-
րար Տէլպար որոշած է կարգապահական
միջոցներ ձեռք առնել, պարպել տալ
բանութիւններու կողմէ գրաւուած աշխա-
տավայրերը եւ հանրակառքերու պահես-
տանոցները, հուակ՝ զինուորական բեռ-
նակառքերով պահանգել երթեւեկը:

ՊՈԼԻՍՈՅ ծանօթ վաճառատուներէն մէ-
կուն մշակոյթի սրահներ մէջ բացուած է
Արվագումկիի 14 ծովանկարներէն բաղ-
կացած ցուցահանդէս մը, նկարիչին Պոլ-
ոյ առաջին ցուցահանդէսին հարիր-
ամեկին առթիւ: Կազմակերպիչները որ-
պէս Արվագումկիի մասնագէտ, Պոլս Հը-
րաւիրած են Մոսկովայի Տրետեակով
թանգարանէն Կալինա Զուրաքը. ան ըլլ-
ալով իրեն ներկայացուած 20 Արվագու-
մկումկները, յայտնած է թէ անոնցմէ եօթը
հստու կեղծ են: Այս ցուցահանդէսին ար-
ձագանդ հանդիսացող թերքական թերթեր
ընդհանրապէս կը լռեն Արվագումկիի ծա-
դումին մասնահանդէսին Նոյ. 27-ի Հիւրիյէրը
կը դրէ թէ անոր «պապերը օսմանիան հը-
պատակ Հայեր էին»:

ԼՐԳԵԼԱՆԳԻՒՏ

Հառուըրտ Գարակէօղեան նախկին Սա-
նուց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգե-
հանդաստան պաշտօն կը կատարուի այս
կիրակի, Դեկտեմբեր 4, Փարիզի Սուրբ
Յովհաննէս - Մկրտչ Եկեղեցին, մէծ
բարեկար:

ՄԻՀՐԱՅՆ ԵՒ ԶԱՊԻ.
ԳԱՐԱԿԻ ԶԵԿԵԱՆԻ

ԻՐԵՆԵ ՊԱՍԻԿԻ
ՀԱՐԱԿԻ ԶԵԿԵԱՆԻ

ԻՆՀԱԿՆ ՆԱՏԵ՝ Արամ եւ Սարգիս Գարա-
կէօղեանի, Տոքթ. եւ Տիկին Դաւիթի եանի
եւ վարժարանի ողբացեալ ուսուցչէներու
եւ ասներու միշատակին:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշա-
տակը յարգողներուն:

1928 — 4 DECEMBRE — 1988

A l'occasion du 60ème anniversaire
de l'ASSOCIATION NATIONALE
ARMÉNIENNE DE GRENOBLE

une

MESSE EPISCOPALE

sera célébrée en l'Eglise St-André
place St-André (Palais de Justice)
le 4 décembre à 10 heures

par

MR. KUDE NAKACHIAN
Délégué apostolique des Arméniens
d'Europe

assisé de

MR. NORVAN ZAKARIAN

Les chœurs seront assurés
par la chorale «KOMITAS» de Lyon
avec la participation
de Mlle. Siran Der GOUMCIAN

— ● —

à 15 heures 30
Salle «Chartreuse»
à Alpexpo

RECITAL

de la chorale «KOMITAS»
de l'Eglise Arménienne de Lyon.

Entrée: Adultes: 40 F. - Enfants: 20 F.

TOULOUSE :

INAUGURATION
DE LA PLACE D'ARMENIE
Samedi 3 Décembre à midi

ՄԻՋԱՐԱԼԻ ԵՐԵԿՈՆԻ

Կազմակերպուած՝
Փարիզի եւ Շրջակայի Այնթապացիներու
կողմէ,

ի պատիւ Պրիւսէլաբնակ բարերար,
Տէր եւ Տիկին Ժան Սոնիա
ԱՊԱՀԵԱՆԻ:

Մասնակցութեամբ՝
Էլիա Փէկիվանեան-ի
եւ իր նուազախութեամբ՝
մենակատարութեամբ՝

Դրէշ Յակոպ Պատուեան-ի:

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 3, Ժամը 20.30-ին,
եանց Ակումբի մէջ՝

5, avenue Reille — 75014 PARIS

Ճաշագին՝ 150 Ֆր.:

Ճաշացուցակի մաս կը կազմէ Այնթապ-
ացի տիկիններուն կողմէ աւանդական չի-
քօֆթէն:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25

Վերջին պայմանաժամ՝ Հինդշաբթի,
Դեկտեմբեր 1:

Արձագարուեալու համար, հեռաձայնէ-
ՊԵՏՐԵԱՆ 47 - 70 - 27 - 66

ՊԱԳԼՐԱԾԵԱՆ 47 - 70 - 07 - 25